

**TÜRKİYE
YÜZYILI**

**TARIM İŞLETMELERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

İDARE FAALİYET RAPORU 2023

**TARIM İŞLETMELERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

2023 İDARE FAALİYET RAPORU

KISALTMALAR

DAP	Doğu Anadolu Projesi
EBYS	Elektronik Belge Yönetim Sistemi
İDT	İktisadi Devlet Teşekkülü
KEP	Kayıtlı Elektronik Posta
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
KİK	Kamu İktisadi Kuruluşu
PANKOBİRLİK	Pancar Ekicileri Kooperatifleri Birliği
TAGEM	Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü
TİGEM	Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
YPK	Yüksek Planlama Kurulu

GENEL MÜDÜR SUNUŞU	1
1. GENEL BİLGİLER.....	4
A. MİSYON VE VİZYON	4
B. YETKİ, GÖREV VE SORUMLULUKLAR	4
C. İDAREYE İLİŞKİN BİLGİLER	4
TARİHÇE.....	4
TEŞKİLÂTIN YAPISI	5
HUKUKİ YAPISI	5
1.1. Fiziksel Yapı	6
1.2. Organizasyon Yapısı	15
1.3. Bilgi ve Teknolojik Kaynaklar	17
1.4. İnsan Kaynakları	18
1.5. TİGEM Faaliyetlerine İlişkin Sunulan Hizmetler	28
1.5.1. Teftiş Kurulu Başkanlığına İlişkin Hizmetler	28
1.5.2. Hukuk Müşavirliğine İlişkin Sunulan Hizmetler	28
1.5.3. İç Denetim Birimi Başkanlığına İlişkin Sunulan Hizmetler.....	28
1.5.4. Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığına İlişkin Sunulan Hizmetler.....	28
1.5.5. Bitkisel Üretim Faaliyetlerine İlişkin Sunulan Hizmetler.....	28
Tarla Bitkileri Üretimleri	28
Yem Bitkileri Üretimleri	29
Bahçe Bitkileri Üretimleri	29
Tohum Hazırlama ve Sertifikasyon Laboratuvarı Faaliyetleri	29
AR-GE Faaliyetleri.....	30
1.5.6. Hayvancılık İşleri Faaliyetlerine İlişkin Sunulan Hizmetler.....	30
Damızlık Sığır Yetiştiriciliği	30
Damızlık Koyun Yetiştiriciliği	30
Halep Keçisi Yetiştiriciliği.....	31
Arı Yetiştiriciliği.....	31
Gen Kaynakları Yetiştiriciliği ve Koruma	31
1.5.7. Safkan Arap Atı Yetiştiriciliğine İlişkin Sunulan Hizmetler	31
1.5.8. Sulama Faaliyetlerine İlişkin Sunulan Hizmetler	31
1.5.9. Mekanizasyon İle İlgili Sunulan Hizmetler	31
1.5.10. Bilgi Teknolojilerine İlişkin Sunulan Hizmetler	31
1.5.11. Finans Yönetimine İlişkin Sunulan Hizmetler.....	31
1.5.12. Ticari Faaliyetlere İlişkin Sunulan Hizmetler	32
1.5.13. Destek Hizmetleri İlişkin Sunulan Hizmetler	32
1.5.14. İnşaat ve Emlak İşlerine İlişkin Sunulan Hizmetler.....	32
2. TİGEM'İN AMAÇ VE FAALİYETLERİ.....	35
2.1. YATIRIMLAR.....	35
2023 Yılı Projeli Yatırımlar	35
a) Hayvansal Üretimi Geliştirme Projesi	35
b) Tarımsal Yapılar ve Tesisler Projesi.....	35
c) Tarımsal Sulama Projesi.....	36
d) Ceylanpınar Sulaması Projesi.....	36

e) Muhtelif İşler Projesi	36
2023 Yılı Projesiz Yatırım Programı Uygulamaları	36
a) Bitkisel Tesis Yatırımları	36
b) Demirbaş-Mefruşat	36
c) İrat Hayvanları	36
2.2. İDARİ BİRİMLERİN 2023 YILINDA GERÇEKLEŞTİRDİĞİ FAALİYETLER	38
2.2.1. Teftiş Kurulu Başkanlığı	38
2.2.2. Hukuk Müşavirliği	38
2.2.3. İç Denetim Birimi Başkanlığı	38
2.2.4. Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı	38
2.2.5. Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanlığı	39
2.2.6. Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı,	39
Üretim Birimlerinin Faaliyetleri	40
2.2.7. Bitkisel Üretim Faaliyetleri	40
İklimsel Değerlendirme	40
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	40
Orta Anadolu Bölgesi	40
Sahil Bölgeleri	41
Doğu Anadolu Bölgesi	42
2.2.7.1. Tarla Bitkileri Üretimleri	43
Buğday Üretimi	43
Arpa Üretimi	46
Tritikale Üretimi	48
Yulaf Üretimi	50
2.2.7.1.1. Endüstri Bitkileri Üretimi	51
Dane Mısır Üretimi	51
Ayçiçeği Üretimi	52
Kenevir Üretimi	53
Yemeklik Dane Baklagil Üretimleri	53
2.2.7.1.2. Yem Bitkileri Üretimi	54
Yonca Üretimi	54
Fiğ Üretimi	55
Korunga Üretimi	55
Silajlık Mısır Üretimleri	56
Çayır Otu Üretimleri	56
2.2.7.2. Bahçe Kültürleri Üretimi	57
2.2.7.3. Özel Sektör Firmalarıyla Ortak Üretim	58
2.2.7.4. Tohumculuk Faaliyeti	59
2.2.8. Hayvancılık İşleri Faaliyetlerine İlişkin Sunulan Hizmetler	62
2.2.8.1. Damızlık Sığır Yetiştiriciliği Faaliyetleri	63
Buzağı Üretimi	66
Süt Üretimi	67
2.2.8.2. Damızlık Koyun Yetiştiriciliği Faaliyetleri	72
2.2.8.3. İslah Çalışmaları ve Yürütülen Projeler	77

2.2.8.4.Damızlık Keçi Yetiştiriciliği Faaliyetleri.....	77
2.2.8.5.Arı Yetiştiriciliği Faaliyetleri.....	77
2.2.8.6.Gen Kaynaklarını Koruma Faaliyetleri.....	78
Asya Ceylanı Yetiştiriciliği Faaliyetleri	78
Çoban Köpeği Yetiştiriciliği Faaliyetleri.....	78
Ankara Tiftik Keçisi Yetiştiriciliği Faaliyetleri	78
Kesif Yem Üretim Faaliyetleri.....	78
2.2.9. Safkan Arap Atı Yetiştiriciliğine İlişkin Sunulan Hizmetler.....	79
3. SATIŞLAR	82
Sertifikalı Tohum Satışları	83
4. TİGEM AR-GE FAALİYETLERİ, ORTAK YÜRÜTÜLEN PROJELER VE DİĞER HUSUSLAR.....	86
4.1. TİGEM AR-GE FAALİYETLERİ.....	86
4.2. ÜNİVERSİTE VE KAMU ARAŞTIRMA KURULUŞLARI İLE ORTAK YÜ- RÜTÜLEN PROJELER	86
4.3. KİRAYA VERİLEN İŞLETMELER	87
5. KURUMSAL KABİLİYET VE KAPASİTENİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	90
6. MALİ BİLGİ VE TABLOLAR.....	91

Grafik 1.	TİGEM'in Arazi Varlığı	6
Tablo 1.	TİGEM'in Arazi Varlığı	6
Tablo 2.	TİGEM'in Kullanımında Olan İşletmelerinin Arazi Varlığı (da) (2023)	7
Tablo 3.	TİGEM'in Uzun Süreli Kiralamada Olan İşletmelerinin Arazi Varlığı (da) (2023).....	8
Tablo 4.	Sulama Sistemleri Varlığı (2023).....	9
Tablo 5.	Tarımsal Tesisler-1	10
Tablo 6.	Tarımsal Tesisler-2.....	10
Tablo 7.	Traktör Varlığı ve Toplam Güçleri.....	11
Tablo 8.	Alet- Makine Varlığı -1 (Adet)	11
Tablo 9.	Alet- Makine Varlığı -2 (Adet)	12
Tablo 10.	Motorlu Nakil Vasıta Varlığı (2023)	13
Tablo 11.	İş Makineleri Varlığı (Adet) (2023).....	14
Tablo 12.	Laboratuvar Alanları	14
Tablo 13.	TİGEM'in 2023 Yılı Yönetim Kurulu Görev Durumları (31.12.2023).....	16
Tablo 14.	Kuruluşun Sahip Olduğu Yazılım, Güvenlik ve Araç Takip Sistemleri.....	17
Tablo 15.	Personel Kadroları.....	18
Grafik 2.	Personel Sayısının Kuruluş İçindeki Dağılımı	18
Tablo 16.	TİGEM'de Çalışan Memur (I Sayılı) Personel	19
Tablo 17.	TİGEM'de Çalışan Sözleşmeli (II Sayılı) Personel.....	20
Tablo 18.	TİGEM'de Memur ve Sözleşmeli Personel Varlığı.....	21
Tablo 19.	2022-2023 Yılı Mesleklere Göre İstihdamı	21
Grafik 3.	2023 Yılı Mesleklere Göre İstihdamı.....	22
Tablo 20.	Memur ve Sözleşmeli Personelin Hareketleri.....	22
Grafik 4.	Memur ve Sözleşmeli Personelin TİGEM'den Ayrılma Nedenleri.....	23
Tablo 21.	İşçi Hareketleri	23
Grafik 5.	İşçi Personelin TİGEM'den Ayrılma Nedenleri	24
Tablo 22.	İşçilerin Kuruluş İçindeki Dağılımı.....	24
Tablo 23.	Memur ve Sözleşmeli Personelin Yaş İtibarıyla Dağılımı.....	25
Grafik 6.	Memur ve Sözleşmeli Personelin Yaş İtibarıyla Dağılımı (%)	25
Tablo 24.	Memur ve Sözleşmeli Personelin Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı	25
Grafik 7.	Memur ve Sözleşmeli Personelin Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı	26
Tablo 25.	Memur ve Sözleşmeli Personelin Cinsiyete Göre Dağılımı	26
Grafik 8.	Memur ve Sözleşmeli Personelin Cinsiyete Göre Dağılımı	26
Tablo 26.	Sürekli İşçilerin Yaş İtibarıyla Dağılımı.....	26
Grafik 9.	Sürekli İşçilerin Yaş İtibarıyla Dağılımı.....	27
Tablo 27.	İşçilerin Hizmet Süreleri	27
Grafik 10.	İşçilerin Hizmet Süreleri	27
Tablo 28.	TİGEM'in 2022-2023 Yılları Projeli Yatırım Programı Ödenek ve Harcama Durumu (Bin TL)	35
Tablo 29.	2023 Yılı Yatırım Programında Yer Alan Projeleri	37
Tablo 30.	İşletmeler İtibarıyla Ekilişler Üzerine Düşen Yağış Miktarı.....	43
Tablo 31.	İşletmelere Göre Buğday Üretim Verileri.....	44
Tablo 32.	Yıllara Göre Buğday Üretim Verileri	45
Grafik 11.	Yıllara Göre Buğday Üretimi ve Verimi (Ton - Kg/Da)	45
Tablo 33.	İşletmelere Göre Arpa Üretim Verileri.....	46
Tablo 34.	Yıllara Göre Arpa Üretim Verileri	47
Grafik 12.	Yıllara Göre Arpa Üretimi	47
Tablo 35.	İşletmelere Göre Tritikale Üretim Verileri.....	48
Tablo 36.	Yıllara Göre Tritikale Üretim Verileri	48

Grafik 13.	Yıllara Göre Triticale Üretimi	49
Tablo 37.	İşletmelere Göre Yulaf Üretim Verileri	50
Tablo 38.	Yıllara Göre Yulaf Üretim Verileri.....	50
Grafik 14.	Yıllara Göre Yulaf Üretimi.....	50
Tablo 39.	Dane Mısır Üretim Verileri	51
Tablo 40.	Hibrit Mısır Üretim Verileri	51
Tablo 41.	Yağlık Ayçiçek Üretim Verileri	52
Tablo 42.	Özel Sektör Tohumculuk Firmaları ile Hibrit Ayçiçeği Tohumu Üretimi	52
Tablo 43.	Kenevir Üretimi.....	53
Tablo 44.	İşletmeler İtibarıyla Yemelik Dane Baklagil (Nohut-Kırmızı Mercimek) Üretim Verileri	53
Tablo 45.	Yonca Üretim Verileri	54
Tablo 46.	Yonca Kuru Ot Üretimleri.....	54
Tablo 47.	Yonca Çepelli Tohum Üretimleri	55
Tablo 48.	Fiğ Üretim Verileri.....	55
Tablo 49.	Korunga Üretim Verileri.....	55
Tablo 50.	Silajlık Mısır Üretim Verileri.....	56
Tablo 51.	Çayır Otu Üretim Verileri	56
Tablo 52.	Bahçe Kültürleri Tesisleri	57
Tablo 53.	Bahçe Kültürleri Üretim Verileri	57
Tablo 54.	TİGEM-Özel Sektör İşbirliğinde Sertifikalı Tohum ve Fidan ve Münavebe Amaçlı Tohumluk ve Mahsül Üretimleri İçin Kiraya Verilen Alanlar (da).....	58
Tablo 55.	TİGEM Hububat Tohumu Üretim ve Dağıtım Miktarları* (ton)	59
Tablo 56.	TİGEM Hibrit Mısır ve Yem Bitkileri Tohumu Üretim ve Dağıtım Miktarları (ton)	59
Tablo 57.	TİGEM Nohut ve Mercimek Tohumu Üretim ve Dağıtım Miktarları (ton).....	59
Tablo 58.	TİGEM’de Üretimi Yapılan Hububat Tohumu Çeşitleri	60
Tablo 59.	TİGEM’de Yetiştirilen Yem Bitkileri ve Nohut, Mercimek, Soya Tohum Çeşitleri (2023-2024)	61
Tablo 60.	TİGEM’in Damızlık Hayvan Varlığı (Baş).....	62
Grafik 15.	TİGEM’in Damızlık Sığır Varlığı (Ana-Baş)	62
Grafik 16.	TİGEM’in Damızlık Koyun Varlığı (Ana-Baş).....	62
Tablo 61.	TÜRKİYE/TİGEM Sığır Varlığı (Baş).....	63
Tablo 62.	İşletmeler ve Irklar Bazında Damızlık Sığır Varlığı (Baş)	64
Tablo 63.	Irklar Bazında Damızlık Sığır Varlığı (Baş).....	65
Grafik 17.	Irklar Bazında Damızlık Sığır Varlığı (Baş).....	65
Tablo 64.	İşletmeler Bazında Buzağı Üretim Verileri	66
Grafik 18.	İşletmeler Bazında Buzağı Üretim Randımanları (%)	66
Tablo 65.	İnek Süt Üretim Verileri	67
Tablo 66.	İşletmelerin Irklara Göre Süt Verimleri ve Mukayesesi	68
Grafik 19.	Siyah Alaca Irkı Süt Verimleri	69
Grafik 20.	Esmer Irkı Süt Verimleri.....	69
Grafik 21.	Simmental Irkı Süt Verimleri.....	69
Tablo 67.	Damızlık Sığır Satışları.....	70
Grafik 22.	Damızlık Sığır Satışları.....	70
Tablo 68.	TİGEM Sperma Üretim ve Satışları	71
Tablo 69.	Koyun ve Keçi Varlığı (Baş)	72
Tablo 70.	İşletmelerin Irklar Bazında Damızlık Koyun Varlığı (Baş)	73
Grafik 23.	TİGEM’in Yıllara Göre Damızlık Koyun Varlığı	74
Tablo 71.	Irklara Göre Koyun Varlığı (Baş)	74
Tablo 72.	Koyun Mevcudu ve Ana Kadroları	75
Tablo 73.	Koyun Irkları, Sağmal Ortalamaları İle Süt Üretim ve Verimleri	75
Tablo 74.	Koyunculuk Verileri	76

Tablo 75.	Damızlık Koyun Satışları.....	76
Tablo 76.	Halep Irkı Keçi Yetiştiriciliği.....	77
Tablo 77.	Tiftik Keçisi Yetiştiriciliği.....	78
Tablo 78.	Kesif Yem üretim verileri	78
Tablo 79.	Tay Doğumları (2023).....	79
Tablo 80.	Tay Satışları (2023).....	79
Tablo 81.	Damızlık Hayvan Satışları.....	82
Tablo 82.	Mamul ve Mahsul Satışları (2023)	82
Tablo 83.	İhracat	82
Tablo 84.	TİGEM Sertifikalı Hububat Tohumu Satış Cetveli (Ton)	83
Tablo M-1.	Bütçe Verileri ve Gerçekleşmeleri (2023)	92
Tablo M-2.	Giderler	93
Tablo M-3.	Bazı Giderlerin Önceki Yılla Karşılaştırması	94
Tablo M-4.	İlk Madde ve Malzeme Tedariki	95
Tablo M-5.	Üretim Maliyetleri	96
Tablo M-6.	Satış Tablosu	97
Tablo M-7.	Satış Sonuçları	99
Tablo M-8.	Mali Durum Göstergeleri	101
Tablo M-9.	Aktifler	103
Tablo M-10.	Ticari Alacaklar.....	104
Tablo M-11.	Diğer Alacaklar	104
Tablo M-12.	Stoklar.....	105
Tablo M-13.	Diğer Dönen Varlıklar	105
Tablo M-14.	Ticari Alacaklar.....	106
Tablo M-15.	Kazova Vasfi Diren Tarım İşletmesi Sanayi ve Ticaret A.Ş Sermayesi ve Taahhüdü	106
Tablo M-16.	Kazova Vasfi Diren Tarım İşletmesi Sanayi Ve T.A.Ş. Ortaklık Yapısı	107
Tablo M-17.	Bala Tarım Hayvancılık İşletmesi San. ve Tic .A.Ş Sermayesi ve Taahhüdü	107
Tablo M-18.	Bala Tarım Hayvancılık İşletmesi San ve T.A.Ş. Ortaklık Yapısı.....	107
Tablo M-19.	Türk Sudan Uluslararası Tarım Ve Hayvancılık A.Ş. Ortaklık Yapısı.....	108
Tablo M-20.	Türk Sudan Uluslararası Tarım Ve Hayvancılık A.Ş. Sermayesi ve Taahhüdü	108
Tablo M-21.	Maddi Duran Varlıklar.....	108
Tablo M-22.	Maddi Duran Varlıklar Hareketleri	109
Tablo M-23.	Birikmiş Amortismanlar	110
Tablo M-24.	Canlı Stoklar.....	111
Tablo M-25.	Pasifler	112
Tablo M-26.	Ticari Borçlar.....	113
Tablo M-27.	Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler.....	113
Tablo M-28.	Nazım Hesaplar.....	114
Tablo M-29.	Gelir Tablosu.....	115
Tablo M-30.	Brüt Satışlar	116
Tablo M-31.	Yurtiçi Satışlar	116
Tablo M-32.	Yurtdışı Satışlar	117
Tablo M-33.	Diğer Gelirler	117
Tablo M-34.	Satışların Maliyeti	117
Tablo M-35.	Faaliyet Giderleri	118

GENEL MÜDÜR SUNUŞU

Toplumların refah seviyelerini yükseltmeleri, ekonomik olarak kalkınmaları; sahip oldukları yer üstü, yer altı kaynaklarını doğru ve akılcı bir şekilde kullanabilmelerine bağlıdır. İklimi, coğrafyası, su kaynakları, tarımsal üretim kapasitesi ve paha biçilemez biyoçeşitliliği açısından ülkemiz oldukça zengin kaynaklara sahiptir. Tarım; bu zenginliği doğru politikalarla teknolojik gelişmeleri yakından takip ederek ve bilinçli bir şekilde uygulayarak ülkenin kalkınmasında lokomotif görevi görmektedir.

Sürdürülebilir kalkınma ve rekabet edebilir ekonomi hedeflerine ulaşabilme, potansiyellerin tüm sektörlerde en üst derece değerlendirilmesini gerektirmektedir. Tarımın yüksek risk ve belirsizlikleri bünyesinde barındırması sektörün karşılaştığı güçlüklerin temel nedenidir. Bu bakımdan bu güçlüklerin sürdürülen faaliyetlere olumsuz etkisinin minimum düzeye indirilebilmesi yüksek teknoloji ve etkin pazarlama ile mümkün olabilmektedir.

Diğer taraftan küresel çapta yaşanan ve ülkemizi de yakından etkileyen pandemi, sürdürülebilir tarımsal üretimin önemini bir kez daha ortaya koymuştur. İnsanoğlunun temel ihtiyacı olan gıdaya doğrudan ulaşımı, sanayi sektörüne ham madde temini, istihdama önemli katkı sağlaması, hem üretici hem de tüketicuyu doğrudan ilgilendirmesi nedeniyle tarım; temel ihtiyaç olmanın da ötesinde stratejik öneme sahip bir faaliyet alanı olarak öne çıkmaktadır.

1300'lü yıllarda kurulan Çiflikat-ı Hümayunlardan günümüze kadar uzanan köklü geçmişiyile TİGEM, Türk Devlet geleneğinin inşa ettiği bin yıllık bir misyonun temsilcisidir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde barış zamanında halkın işesini, savaş zamanında askerin işesini temin etmek için kurulmuş, Cumhuriyet döneminde ise sertifikalı tohum ve üstün vasıflı damızlık üretimiyle ülkemiz tarım sektörünün gelişmesine önemli katkı sunmuştur. Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü, tarımsal üretimde uyguladığı ileri teknik ve modern teknolojilerle ülkemiz çiftçilerine örnek bir kuruluş haline gelmiştir.

TİGEM; Anadolu coğrafyasının dört bir tarafında yer alan 17 işletmesindeki 3,3 milyon dekar arazi varlığı, 7

bin kişilik istihdamı ile ürettiği sertifikalı tohum ve üstün vasıflı damızlıkları ülkemiz tarım sektörünün hizmetine sunmakta, Osmanlı döneminden miras Safkan Arap atı yetiştiriciliğini sürdürmekte, ülkemiz gen kaynaklarının korunması ve gelecek nesillere ulaştırılması konusunda çalışmalarını devam ettirmektedir.

Türkiye'nin tarım ve hayvancılık sektöründeki dinamlarından birisi olan TİGEM, bir taraftan tarım ve tarıma dayalı sanayinin ihtiyacı olan her türlü mal ve hizmetleri üretmek amacıyla karlılık ve verimlilik esasına yönelik faaliyetlerine devam etmekte, diğer taraftan ülkemizin tarımsal üretimini sürdürülebilir düzeyde tutmayı ve tarım sektöründe öncü kuruluş olmayı hedeflemektedir.

Türkiye'nin üreten yüzü TİGEM, kamu kaynaklarını daha etkin ve verimli kullanarak rekabet gücü yüksek, üretken ve karlı bir kurum olma yolunda faaliyetlerine değer katacak, ülkemizde sürdürülebilir bir tarım sektörünün oluşturulmasına katkıda bulunmaya devam edecektir.

Modern teknolojiyi tarımsal üretimin her aşamasında kullanabilen, su kaynaklarını en iyi şekilde değerlendirebilen, iyi tarım uygulamalarını hayata geçirmiş, yetişmiş insan gücüyle sektöre dinamizm kazandıran bir kuruluş olma şiarıyla TİGEM, stratejik plandaki hedefleri doğrultusunda vizyonunu daha da ileriye taşıyacaktır.

Bu itibarla temel ilke ve politikalarımıza, orta ile uzun vadeli planlarımıza, hedef ve önceliklerimize uygun olarak sürdürülen faaliyetlerimizin yer aldığı 2023 Yılı İdare Faaliyet Raporu hazırlanmıştır.

Yarınlarımızı güçlendirmek, geleceğimizi şekillendirmek için TİGEM olarak görev ve sorumluluklarımızın farkındalığında ülke tarımının kalkınmasına katkı sağlamak amacıyla var gücümüzle çalışacağımızı ifade eder; tüm çalışanlarımıza ve paydaşlarımıza teşekkürlerimi sunarım.

Dr. Hasan GEZGİNÇ
TİGEM Yönetim Kurulu Başkanı
Genel Müdür

**TARIM İŞLETMELERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

GENEL BİLGİLER

1. GENEL BİLGİLER

A. Misyon ve Vizyon

Misyon

Tarım ve tarıma dayalı sanayi için tohum, damızlık ve hammadde üretmek, gen kaynaklarını korumaktır.

Vizyon

Stratejik önemdeki tohum ve damızlıkta öncü, tarıma dayalı sanayi için bitkisel ve hayvansal üretim yapan, gen kaynaklarını koruyan, kalitesiyle rekabeti artıran, dinamizmi ve güvenilirliği yüksek bir kuruluş olmaktadır.

B. Yetki, Görev ve Sorumluluklar

Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü, 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) hükümlerine tabi İktisadi Devlet Teşekkülüdür. TİGEM, Hara ve İnekhaneler ile Devlet Üretim Çiftliklerinin 1984 yılında tek çatı altında birleştirilmesi ile Kamu İktisadi Kuruluşu (KİK) olarak kurulmuş, 1994 yılında ise İktisadi Devlet Teşekkülüne (İDT) dönüştürülmüştür.

Böylece imkânların, bilgi ve tecrübenin birleştirilerek hizmetin geliştirilmesi ve genişletilmesi amacıyla kurulmuş olan TİGEM, kamuda tarım ve hayvancılık konularında faaliyet gösteren işletmeleri bir çatı altında toplamış bulunmaktadır.

TİGEM' in sermayesinin tamamı devlete aittir. İktisadi ticari esaslara göre faaliyet göstermektedir. Kurumlar Vergisi mükellefidir.

TİGEM'in 02.02.2022 tarihli ve 31738 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ana Statüsündeki kuruluş amacı, tarım ve tarıma dayalı sanayinin ihtiyacı olan her türlü mal ve hizmetleri üretmek olarak tanımlanmıştır.

TİGEM' in Ana Statüsündeki faaliyet konuları aşağıda verilmiştir;

- Ülkenin bitkisel ve hayvansal üretimini artırmak, çeşitlendirmek ve ürün kalitesini iyileştirmek amacıyla yetiştirdiği tohum, fidan, fide ve benzeri mallar ile ürettiği damızlık hayvan ve spermaları yetiştiricilere intikal ettirmek,
- İşletmelerde elde edilecek hayvansal ve bitkisel ürünlerle birlikte çiftçilerden alacağı ürünleri kıymetlendirmek için tesisler kurmak, kurdurmak, kurulanlara iştirak etmek,
- Bitkisel ve hayvansal üretim, yetiştirme, ıslah konularında araştırmalar yapmak, yaptırmak ve

gerektiğinde diğer ıslah ve araştırma kuruluşları ile işbirliği yapmak,

- Ürettiği her türlü ürün ve hizmet konuları ile ilgili olarak çevre çiftçisi ve çiftçi örgütleri ile üretim ve tanıtım amaçlı işbirliğine girmek,
- Amaç ve faaliyetlerini gerçekleştirmek için ihtiyaç duyduğu her türlü mal ve hizmeti yurtiçi ve yurtdışından temin etmek,
- Yurtiçi ve yurtdışındaki kişi ve kuruluşlarla işbirliği yaparak her türlü mal ve hizmeti temin etmek, bunları pazara hazırlayarak iç ve dış pazarlarda değerlendirmek,
- Üretimi ve işletme faaliyetlerinde bulunmak ve tesislerini kurmak üzere özel ve tüzel kişilerden yer kiralamak, kiraya vermek,
- İşletme ünitelerinde zaman içinde fonksiyonunu yitirmiş kümes, ahır, depo, sundurma ve benzeri binaların yıpranmaya terk edilmemesi ve ekonomiye kazandırılması için, işletme bütünlüğüne zarar vermemek kaydıyla özel veya tüzel kişilere kiraya vermek,
- Faaliyet konuları ile ilgili üretimi ve işletme tesisleri kurmak üzere yurtiçi ve yurtdışı özel ve tüzel kişi ve firmalarla işbirliği yapmak, ortaklık kurmak ve faaliyete geçmesini sağlamak,
- Yurtiçi ve yurtdışı firmalarla patent, lisans, teknik beceri ve benzeri anlaşmalar yapmak, bilgi ve teknolojiyi mer'i mevzuata göre satmak ve satın almak,
- İşletme yönetimi, proje araştırma, fizibilite ve benzeri mühendislik hizmetlerini yapmak ve yaptırmak,
- Çalışma konuları ile ilgili beceri kazandırma seminerleri ve kursları düzenlemek veya düzenletmek.

C. İdareye İlişkin Bilgiler

Tarihçe

TİGEM, Türk Devlet geleneğinin inşa ettiği 700 yıllık bir misyonun temsilcisi olarak;

TİGEM, kuruluşu Osmanlı İmparatorluğunun ilk yıllarına dayanan Çiftlikatı Hümayunlar (Cumhuriyetin ilk yıllarında (1926) hara ve inekhanelere dönüştürülmüştür.) ile Devlet Üretim Çiftliklerinin 1984 yılında tek çatı altında toplanmasıyla kurulmuştur.

TİGEM'in bir kolunu oluşturan haralardan olan Bursa/Karacabey İşletmesi, Osmanlı İmparatorluğunun kuruluş yıllarında Nilüfer Hatun'un çeyizi olarak Sultan Orhan Gazi'ye hediye edilmesiyle ku-

rulmuş ve Mihail Çiftlikat-ı Hümayunu ismi ile son-raki Osmanlı Sultanlarına intikal etmiştir. Fatih Sul-tan Mehmet tarafından Mihaliç ismi değiştirilerek Karacabey Çiftlikat-ı Hümayunu olarak Cumhuriyet dönemine kadar ordunun at ve gıda ihtiyaçlarının karşılanması yönünde faaliyetlerini sürdürmüştür.

1815 yılında Eskişehir/Çifteler ve 1865 yılında Ma-latya/Sultansuyu Çiftlikat-ı Hümayun'ları kurulmuş ve aynı amaç kapsamında faaliyetlerini sürdürmüş-lerdir.

Çiftlikat-ı Hümayun'lar Atatürk'ün direktifleri ile 1926 yılında 867 sayılı Kanunla hara ve inekhane-lere dönüştürülmüş, ilave işletmelerin açılması ile birlikte bu işletmelerde at yetiştiriciliği ile sığır ve koyun ıslahı ana ekseninde 1984 yılına kadar faali-yetlerini sürdürmüşler,

Devlet Üretme Çiftlikleri ise Zirai Kombinalar ile Devlet Ziraat İşletmelerinin 01/03/1950 tarihli ve 5433 sayılı Kanunla tek çatı altında birleştirilmesi ile kurulmuş, 1984 yılına kadar sertifikalı tohum ile damızlık üretimi ve satışı ana ekseninde faaliyetle-rini sürdürmüştür.

Devlet Üretme Çiftliklerinin bir kolunu oluşturan Zirai Kombinalar İdaresi, ziraat alet, makine vası-taları ile zirai mücadele ilaçları satın alarak, üreti-cinin tarım faaliyetlerine yardım etmek amacıyla 12/12/1937 tarihli ve 3130 sayılı Kanunla kurulmuş ve faaliyetlerini 1950 yılına kadar sürdürmüş,

Devlet Üretme Çiftliklerinin diğer kolunu oluştu-ran Devlet Ziraat İşletmeleri ülkemiz tarım sek-törüne önderlik ve öğreticilik yapması amacıyla 01/01/1938 tarihli ve 3308 sayılı Kanunla kurulmuş ve faaliyetlerini 1950 yılına kadar sürdürmüş,

İmkânların, bilgi ve tecrübenin birleştirilerek, hiz-metin geliştirilmesi ve genişletilmesi amacıyla ku-rulmuş olan TİGEM, kamuda tohumculuk ve da-mızlık konularında çalışan işletmeleri bir çatı altında toplamış bulunmaktadır.

TİGEM kurulduğu ilk yıllarda Türkiye'nin tüm coğ-rafi bölgelerine dağılmış 37 işletmesinde, başta hububat tohumluğu olmak üzere, endüstri bitkileri, çayır mera ve yem bitkileri, sebze tohumluğu, fi-dan-fide üretiminde büyük hizmetler görmüştür. Damızlık üretiminde ise sığırcılık, koyunculuk, ci-vciv ve sperma üretiminde elde edilen gelişmeler Türkiye hayvancılığının gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır. Ancak, son yıllarda özel sektör kuru-luşlarının bitkisel üretim alanında, endüstri bitkileri ve sebze tohumculuğu ile fidan üretiminde önemli gelişmeler göstermesinden dolayı TİGEM bu alan-

larda üretimini azaltmış, balıkçılık ve tavukçuluk fa-liyet alanlarından tamamen çekilmiştir.

TİGEM'in fonksiyonelliğini artırmak, özel sektörün sermaye gücü ve dinamizminden faydalanmak amacıyla, yapısal sorunlarından dolayı verimli ola-rak çalıştırılmayan ve yüksek maliyetleri nedeniyle TİGEM'in karlılığını olumsuz etkileyen bazı işletme-lerin tasfiye edilerek, Kuruluşun Ana Statüsünde belirtilen amaç ve faaliyetleri doğrultusunda kulla-nılması şartıyla, özel sektör firmalarına uzun süreli (30 yıl) kiraya verilmesi hususunda 04.07.2003 ta-rihli ve 2003/T-13 sayılı YPK Kararı ile TİGEM Yö-netim Kurulu yetkili kılınmıştır. Söz konusu karar doğrultusunda 2003-2015 döneminde 20 işletme 30 yıllığına kiraya verilmiştir.

Teşkilâtın yapısı

TİGEM'in merkez teşkilatını Genel Müdürlük, taşra teşkilatını ise işletme müdürlükleri oluşturmaktadır. TİGEM Ana Statüsünde Kuruluşun organları Yöne-tim Kurulu ve Genel Müdürlük olarak belirlenmiştir. TİGEM'in karar organı Yönetim Kuruludur. Yönetim kurulu bir başkan ve beş üyeden oluşmaktadır. Yö-netim kurulunun başkanı Genel Müdürdür ve Cum-hurbaşkanı Kararı ile atanır. Yönetim Kurulu üyele-rinden dördü ilgili Bakanın, birisi Hazine ve Maliye Bakanının teklifi üzerine Cumhurbaşkanı Kararı ile atanmaktadır.

TİGEM'in yürütme organı Genel Müdürlüktür. Ge-nel Müdürlük; 1 Genel Müdür, 3 Genel Müdür Yar-dımcısı ve bağlı alt birimlerden oluşmaktadır.

Merkez teşkilâtı Teftiş Kurulu Başkanlığı, Hukuk Müşavirliği, İç Denetim Birimi Başkanlığı, Özel Ka-lem Müdürlüğü, 13 daire başkanlığı ve 39 şube müdürlüğünden oluşmaktadır. Taşra teşkilâtı ise Türkiye'nin değişik bölgelerine dağılmış 37 işlet-meden oluşmaktadır. Bu işletmelerden 17'sinde TİGEM faaliyetleri yürütülmekte, 20 işletme ise özel sektör firmalarına uzun süreli kiraya verilmiştir.

Hukuki yapısı

TİGEM, sermayesinin tamamı devlete ait 08.06.1984 tarihli ve 233 sayılı KHK hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe ve faaliyetlerinde özerkliğe sahip, sorumluluğu sermayesi ile sınırlı bir İktisadi Devlet Teşekkülüdür. Resmi Gazetenin 02.02.2022 tarihli ve 31738 sayısında yayımlanan 5141 Sayılı Cum-hurbaşkanı Kararı ile yürürlüğe giren TİGEM Ana Statüsü ile Kuruluşun hukuki bünyesi, amaç ve fa-liyet konuları, organları, teşkilat yapısı ve iştirakleri ile bunlar arasındaki ilişkiler düzenlenmiştir.

TİGEM, yönetim ve denetim bakımından 233 sayılı KHK, 3346 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Fonların TBMM’ce Denetlenmesinin Düzenlenmesine İlişkin Kanun, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 6085 sayılı Sayıştay Kanunu hükümlerine tabidir.

TİGEM, mali mevzuat açısından; Kurumlar Vergisi-ne tabidir ve Tek Düzen Muhasebe Sistemi uygulanmaktadır.

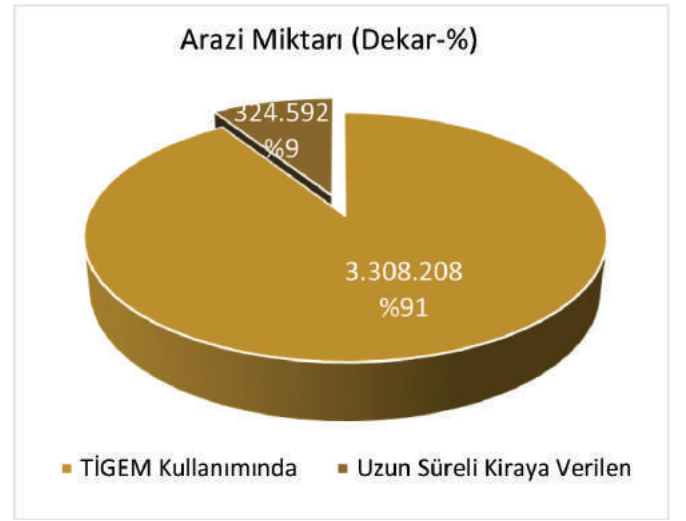
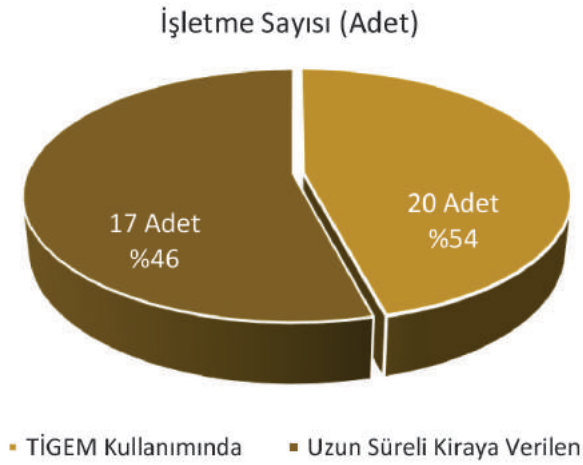
Merkezi Ankara’da olan TİGEM, T.C. Tarım ve Orman Bakanlığının ilgili kuruluşudur.

TİGEM’in başlangıçta 30 Bin TL olan sermayesi zaman içerisinde müteaddit defalar artırılmış olup en son olarak 22.12.2023 tarihli ve 7974 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 8.356.000.000 TL’ye yükseltilmiştir.

1.1. Fiziksel Yapı

TİGEM, Türkiye’nin değişik bölgelerine dağılmış 17 işletmesinde faaliyetlerini sürdürmektedir.

Grafik 1. TİGEM’in Arazi Varlığı

Tablo 1. TİGEM’in Arazi varlığı

	İşletme Sayısı (Adet)	Arazi Varlığı (da)	Arazi Varlığı (%)
TİGEM’in kullanımında olan (17 İşletme)	17	3.308.208	91
Kiraya verilen (20 İşletme)	20	324.592	9
Toplam	37	3.632.800	100

Tablo 2. TİGEM'in Kullanımında Olan İşletmelerinin Arazi Varlığı (da) (2023)

İşletme Adı	Toplam Arazi (da)	Tarla Arazisi (da)	Otlakiye Arazisi (da)	Bahçe Arazisi (da)	Kültürdışı Arazi (da)	Sulanan Arazi (da)
Genel Müdürlük	187	0	0	40	147	0
Altınova/Konya	310.259	265.990	25.058	7.579	11.633	38.362
Anadolu/Eskişehir	44.844	32.255	9.061	883	2.645	17.636
Boztepe/Antalya	3.222	250	0	2.714	257	2.880
Ceylanpınar/Ş.Urfa	1.633.157	966.436	403.816	65.670	197.236	750.842
Çukurova/Adana	46.525	43.672	0	635	2.218	15.213
Dalaman/Muğla	33.622	17.601	704	8.565	6.752	24.369
Gökhöyük/Amasya	24.882	20.122	88	241	4.431	18.169
Gözlü/Konya	288.298	149.902	98.436	13.368	26.592	34.999
Karacabey/Bursa*	118.219	77.354	12.380	13.353	15.132	30.801
Kazımkarabekir/Iğdır	186.994	10.439	57.751	510	118.294	5.939
Koçaş/Aksaray	25.076	20.151	0	534	4.391	20.151
Konuklar/Konya	44.483	34.921	1.240	1.130	7.192	6.835
Malya/Kırşehir	218.829	154.562	0	3.099	61.168	2.878
Polatlı/Ankara	211.335	182.462	17.991	3.746	7.136	5.047
Sultansuyu/Malatya	27.059	20.585	500	1.302	4.672	11.943
Türkgeldi/Lüleburgaz	18.170	14.335	1.800	225	1.810	5.458
Ulaş/Sivas	71.464	44.490	5.262	290	21.422	3.276
Diğerleri	1.584	1.003	0	0	581	0
Toplam	3.308.208	2.056.530	634.087	123.884	493.709	994.798

*Kiralık olarak kullanılan 29.218 dekar Gölmarmara arazisi Karacabey İşletmesine dahil edilmiştir.

Tablo 3. TİGEM'in Uzun Süreli Kiralamada Olan İşletmelerinin Arazi Varlığı (da) (2023)

	İşletme Adı	Toplam Arazi	Kültürel Arazi	Kültürel Dışı Arazi
Uzun Süreli Kiralan İşletmeler	Acıpayam-Denizli	23.482	19.817	4.295
	Alparslan-Muş	63.119	60.932	2.187
	Altındere-Van	20.717	19.839	878
	Atatürk-Yalova	1.541	1.541	0
	Boztepe(Kısmi)-Antalya	1.989	1.815	174
	Çiçekdağ-Kırşehir	15.592	14.217	1.375
	Gelemen-Samsun	9.659	9.263	369
	Gökçeada-Çanakkale	2.935	2.564	371
	Göle-Ardahan	13.678	11.932	1.746
	Hafik-Sivas	2.294	2.133	161
	Hatay-Hatay	6.409	5.456	953
	İnanlı-Tekirdağ	11.806	9.791	2.015
	Kahramanmaraş-K.Maraş	19.700	18.694	1.006
	Karaköy-Samsun	20.914	10.062	10.852
	Kumkale-Çanakkale	6.123	5.375	748
	Sakarya-Sakarya	3.277	3.031	246
	Tahirova-Balıkesir	10.012	8.235	1.777
	Turunçgiller-Hatay	2.657	2.200	457
	Toplam	235.904	206.897	29.610
İştirak	Bala-Ankara	83.273	74.569	8.704
	Kazova-Tokat	5.415	4.505	910
	Toplam	88.688	79.074	9.614
Kiralan ve İştirak İşletmeler Toplamı		324.592	285.971	39.224

Tablo 4. Sulama Sistemleri Varlığı (2023)

İşletme	Sulamada Kullanılan Toplam Debi (Lt/sn)	Sulama Sistemleri				İşlenen Tarım Arazisi (da)	Sulanan Arazinin	
		Center Pivot (da)	Yağmurlama (da)	Damla Sulama (da)	Alanı (da)		İşlenen Araziye Oranı (%)	
Altınova-Konya	3.257	28.724	8.160	1.478	299.739	38.362	13	
Anadolu-Eskişehir	1.898	7.055	6.927	3.654	42.199	17.636	42	
Ceylanpınar-Şanlıurfa	93.148	389.120	316.954	44.768	1.435.912	750.842	52	
Çukurova-Adana	2.382	0	3.943	11.270	40.612	15.213	37	
Dalaman-Muğla	3.860	608	1.589	22.172	26.870	24.369	91	
Gökhöyük-Amasya	3.092	8.887	9.282	0	20.451	18.169	89	
Gözü-Konya	3.032	4.945	25.543	4.511	261.705	34.999	13	
Karacabey-Bursa	3.838	0	7.098	23.703	74.987	30.801	41	
Koçaş-Aksaray	1.865	3.469	16.682	0	20.685	20.151	97	
Konuklar-Konya	502	0	6.835	0	37.291	6.835	18	
Malya-Kırşehir	320	0	2.878	0	157.661	2.878	2	
Polatlı-Ankara	495	3.054	1.143	850	208.734	5.047	2	
Sultansuyu-Malatya	1.335	6.343	5.600	0	22.387	11.943	53	
Türkgeldi-Kırklareli	687	0	2.564	2.894	16.425	5.458	33	
Ulaş-Sivas	242	0	3.276	0	50.042	3.276	7	
Kazımkarabekir-İğdir	1.340	0	5.939	0	68.700	5.939	9	
Boztepe(Kısmi)-Antalya	686	0	0	2.880	2.951	2.880	98	
Toplam	121.979	452.205	424.413	118.180	2.787.351	994.798	36	

Tablo 5. Tarımsal Tesisler-1

İşletmeler	KAPASİTE				
	Tohum Hazırlama (Ton/saat)	Mısır Kurutma (Ton/saat)	Yem Hazırlama (Ton/saat)	Büyükbaş Barınağı Kapasitesi (Baş)	Küçükbaş Barınağı Kapasitesi (Baş)
Altınova-Konya	41	-	0	1.100	13.750
Anadolu-Eskişehir	8	-	0	3.300	2.000
Ceylanpınar-Şanlıurfa	117	243	10	12.700	91.200
Çukurova-Adana	8	-	-	1.320	-
Dalaman-Muğla	8	-	-	1.265	-
Gökhöyük-Amasya	8	-	-	1.100	6.100
Gözlü-Konya	28	-	30	4.180	23.500
Karacabey-Bursa	10	-	5	3.300	11.500
Kazımkarabekir-Iğdır	-	-	-	1.320	15.250
Koçaş-Aksaray	12	-	-	4.180	-
Konuklar-Konya	10	-	-	Besi (860 Baş)	-
Malya-Kırşehir	32	-	-	-	15.140
Polatlı-Ankara	32	-	-	2.200	13.550
Sultansuyu-Malatya	12	-	-	660	-
Türkgeldi-Kırklareli	8	-	-	2.200	-
Ulaş-Sivas	8	-	-	-	11.000
Toplam	342	243	45	39.685	202.990

Tablo 6. Tarımsal Tesisler-2

İşletme Adı	KAPASİTE				
	Ambarlar				Akaryakıt Tankı (m³)
	Silo (Ton)	Hangar (m²)	Yem (m³)	Malzeme (m³)	
Altınova-Konya	18.000	5.700	850	4.900	90
Anadolu-Eskişehir	3.000	300	-	1.450	60
Boztepe-Antalya	0	2.500	-	280	24
Ceylanpınar-Şanlıurfa	188.000	-	-	-	444
Çukurova-Adana	10.000	23.789	325	-	60
Dalaman-Muğla	2.000	359	400	486	145
Gökhöyük-Amasya	0	1.930	-	400	40
Gözlü-Konya	12.000	9.000	29.000	1.500	77
Karacabey-Bursa	4.500	300	300	595	75
Kazımkarabekir-Iğdır	0	662	2.000	652	40
Koçaş-Aksaray	2.000	5.559	225	850	80
Konuklar-Konya	4.000	636	500	600	60
Malya-Kırşehir	15.000	12.800	1.190	1.285	180
Polatlı-Ankara	13.500	11.200	20	-	117
Sultansuyu-Malatya	3.000	240	250	600	80
Türkgeldi-Kırklareli	-	1.958	250	650	60
Ulaş-Sivas	-	1.000	1000	350	60
Toplam	275.000	77.933	36.310	14.598	1.692

Tablo 7. Traktör Varlığı ve Toplam Güçleri

İşletme Adı	2022		2023	
	Traktör Sayısı (Adet)	Traktör Gücü (KW)	Traktör Sayısı (Adet)	Traktör Gücü (KW)
Genel Müdürlük-Ankara	3	79	3	79
Altınova-Konya	51	5.826	54	6.053
Anadolu-Eskişehir	35	2.655	35	2.655
Boztepe-Antalya	15	803	15	803
Ceylanpınar-Şanlıurfa	438	43.204	448	43.930
Çukurova-Adana	33	2.600	33	2.600
Dalaman-Muğla	44	2.921	45	2.986
Gökhöyük-Amasya	25	1.849	25	1.849
Gözlü-Konya	47	4.341	48	4.160
Karacabey-Bursa	68	5.070	75	5.313
Kazımkarabekir-Iğdır	8	567	11	648
Koçaş-Aksaray	32	2.378	33	2.378
Konuklar-Konya	18	1.388	18	1.388
Malya-Kırşehir	25	2.809	27	2.809
Polatlı-Ankara	37	3.373	37	3.373
Sultansuyu-Malatya	29	1.872	29	1.872
Türkgeldi-Kırklareli	26	1.955	26	1.955
Ulaş-Sivas	24	1.831	24	1.831
Toplam	958	85.521	986	86.682

Tablo 8. Alet- Makine Varlığı -1 (Adet)

CİNSİ	2022	2023
Hizmet Otosu	23	23
Kamyon	79	79
Tanker (Akaryakıt ve Su)	30	31
Çekici-Treyler	1	1
Servis, Otobüs, Midibüs	8	8
Seyyar Atölye	4	4
TRAKTÖRLER		
Traktör	958	986
HASAT MAKİNELERİ		
Bıçerdöver	2	2
İŞ VE ARAZİ MAKİNELERİ		
İş Makinesi	162	168
Sondaj Makinesi	1	1
Arazi Islah Ekipmanı	62	68
Traktör Kepçe	8	8
EKİM MAKİNELERİ		
Mekanik Hububat Ekim Makinesi	17	19
Endüstri Bitki Ekim Makinesi	90	90
Pnömatik Hububat Ekim Makinesi	192	192
Doğrudan Ekim Makinesi	60	59
Azaltılmış Toprak İşlemeli Hububat Ekim Makinesi	8	8
TESİSLER		
Tohum Hazırlama Tesisi	27	27
Renk Ayırıcılı Sistem	28	28
Otomatik Streçli Paketleme, Paletleme Ünitesi	11	11
Kurutma Tesisi	8	8

Tablo 9. Alet- Makine Varlığı -2 (Adet)

CİNSİ	2022	2023
ÇAYIR- MERA EKİPMANLARI		
Kendi Yürür Çayır Bıçme Makinesi	3	3
Çekilir Çayır Bıçme Makinesi	110	111
Kendi Yürür Silaj Makinesi	4	4
Çekilir Silaj Makinesi	5	5
Balya Makinesi (Prizmatik)	29	30
Balya Makinesi (Rulo)	38	36
Otomatik Balya Toplama Vagonu	2	2
Namlu Tırmağı	57	57
Sunî Gübre Serpme Makinesi	172	168
Batöz, Saman Makineleri	1	1
RÖMORK VE YEMLEME VAGONLARI		
Römork	424	471
Çekilir Yemleme Vagonu	37	38
Kendi Yürür Yemleme Vagonu	20	20
Gübre Vagonu	27	27
Şerbet Tankeri	26	26
ZİRAİ MÜCALE ALETLERİ		
Çekili-Askılı İlaçlama Makinesi	166	160
Kendi Yürür İlaçlama Makinesi	29	29
TOPRAK İŞLEME ALETLERİ		
Kulaklı Pulluk	262	262
Diskli Pulluk	14	14
Döner Kulaklı Pulluk	31	31
Dip Kazan	86	86
İkileme Aleti	460	463
Çapa Makinesi	111	113
Toprak Burgusu	24	24
DİĞER		
Sap Keser	31	32
Pnömatik Budama Makinesi	13	13

Tablo 10. Motorlu Nakil Vasıta Varlığı (2023)

İşletmeler	Hizmet Otosu	Hasta Nakil Aracı	Kamyon	Minibüs	Midibüs/ Kamyonet	Çekici Treyler	İtfaiye	Su Tankeri- Arazözü	Seyyar Atölye	Akaryakıt Tankeri	Toplam
Genel Müdürlük-Ankara	2	-	-	1	3	-	-	-	-	-	6
Altınova-Konya	-	1	10	-	-	-	2	1	1	1	16
Anadolu-Eskişehir	1	-	5	-	-	-	1	1	-	1	9
Boztepe-Antalya	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2
Ceylanpınar-Şanlıurfa	6	1	4	-	-	1	8	-	2	7	29
Çukurova-Adana	-	-	5	1	1	-	1	-	-	1	9
Dalaman-Muğla	1	-	5	-	-	-	1	-	-	-	7
Gökhöyük-Amasya	1	-	3	-	-	-	-	-	-	1	5
Gözlü-Konya	2	-	9	-	1	-	1	2	-	2	17
Karacabey-Bursa	-	-	9	-	-	-	2	2	-	1	14
Kazımkarabekir-Iğdır	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Koçaş-Aksaray	1	-	3	-	-	-	1	-	-	-	5
Konuklar-Konya	2	-	3	-	-	-	1	-	-	1	7
Malya-Kırşehir	1	-	5	-	1	-	1	2	-	2	12
Polatlı-Ankara	2	-	12	-	-	-	1	-	1	2	18
Sultansuyu-Malatya	2	-	1	-	-	-	1	-	-	1	5
Türkgeldi-Kırklareli	-	-	2	-	-	-	1	-	-	1	4
Ulaş-Sivas	-	-	2	-	1	-	-	-	-	2	5
Toplam	22	2	79	2	7	1	23	8	4	23	171

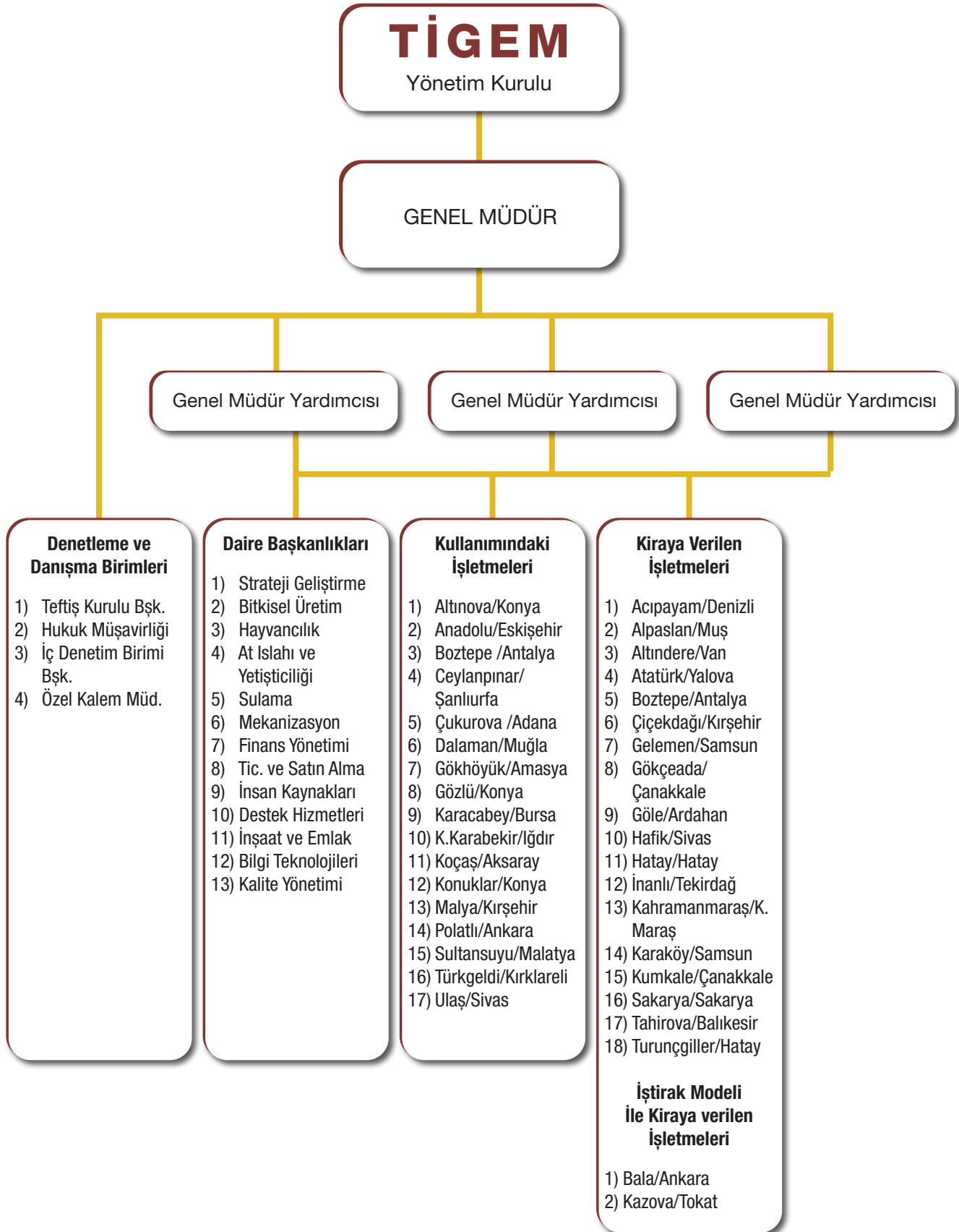
Tablo 11. İş Makineleri Varlığı (Adet) (2023)

İşletmeler	Ekskavatör	Greyder	Dozer	Loader	Beko Kepçe	Teleskobik Forklift	Dizel Forklift	Akülü-Elektrikli Forklift	Sondaj Makinesi	Oto Vinç	Sepetli Platform	Traktör Kepçe	Yol Silindiri	Kombine Kanal Açma ve Temizleme	TOPLAM
Altınova-Konya	-	1	-	2	3	2	2	1	-	1	-	1	-	-	13
Anadolu-Eskişehir	-	1	-	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Boztepe-Antalya	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Ceylanpınar-Şanlıurfa	1	9	-	3	20	12	10	4	1	4	3	-	1	1	69
Çukurova-Adana	-	1	-	-	2	2	1	1	-	-	-	-	-	-	7
Dalaman-Muğla	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	5
Gökhöyük-Amasya	-	1	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	4
Gözlü-Konya	-	1	-	1	2	5	2	1	-	1	-	2	-	-	15
Karacabey-Bursa	-	1	-	2	2	3	1	1	-	-	-	1	-	-	11
Kazımkarabekir-Iğdır	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Koçaş-Aksaray	2	1	-	2	2	2	-	-	-	-	-	2	-	-	11
Konuklar-Konya	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	4
Malya-Kırşehir	-	1	-	-	2	1	1	1	-	-	-	1	-	-	7
Polatlı-Ankara	-	1	-	-	1	2	2	1	-	1	-	-	-	-	8
Sultansuyu-Malatya	-	1	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Türkgeldi-Kırklareli	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Ulaş-Sivas	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Genel Müdürlük-Ankara	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2
Toplam	4	21	-	10	46	41	21	12	1	7	3	8	1	1	176

Tablo 12. Laboratuvar Alanları

Birim	Sayı (Adet)
Kalite Kontrol Laboratuvarı (Merkez)	1
Toprak Analiz Laboratuvarı (Merkez)	1
Tohumculuk Sertifikasyon Laboratuvarı (Merkez)	1
Boğa Sperması Üretim Laboratuvarı (Sultansuyu)	1
Ayır Sperması Üretim Laboratuvarı (Karacabey, Anadolu ve Sultansuyu İşletmeleri)	3

1.2. Organizasyon Yapısı

TİGEM Yönetim Kurulu

Bir başkan ve beş üyeden oluşan Yönetim Kurulu'nun Başkanı Genel Müdür'dür.

Tablo 13. TİGEM'in 2023 Yılı Yönetim Kurulu Görev Durumları (31.12.2023)

Karar Organındaki Ünvanı	Adı ve Soyadı	Temsil Ettiği Bakanlık/ Kuruluş	Kuruluştaki Görevi/Mesleği	Görevli Bulunduğu Süre	
				Başlama Tarihi	Ayrılma
Başkan	Dr. Hasan GEZGİNÇ	Tarım ve Orman Bakanlığı/Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	07.07.2023	Devam Ediyor
Üye	İsmail BÜLBÜL	Tarım ve Orman Bakanlığı/Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü	Genel Müdür Yardımcısı	18.12.2023	24.04.2026
Üye	Hakan NALBANTOĞLU	Tarım ve Orman Bakanlığı/Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü	Genel Müdür Yardımcısı V.	24.04.2023	18.12.2026
Üye	Bekir KARACABEY	Tarım ve Orman Bakanlığı/ Orman Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	19.03.2021	19.03.2024
Üye	Yener YILDIRIM	Tarım ve Orman Bakanlığı/ Atatürk Orman Çiftliği	Atatürk Orman Çiftliği Müdürü	28.06.2021	28.06.2024
Üye	Dr. Nuri USLU	Hazine ve Maliye Bakanlığı	Emekli Milletvekili	29.11.2021	29.11.2024
Başkan	Dr. Hasan GEZGİNÇ	Tarım ve Orman Bakanlığı/Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü	Genel Müdür	6.06.2022	16.03.2023
Başkan V.	Hakan NALBANTOĞLU	Tarım ve Orman Bakanlığı/Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü	Genel Müdür V.	24.04.2023	07.07.2023
Üye	Kamer ERTURAN İBRİŞİM	Tarım ve Orman Bakanlığı/Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü	Genel Müdür Yardımcısı V.	24.04.2023	10.12.2023

1.3. Bilgi ve Teknolojik Kaynaklar

Tablo 14. Kuruluşun Sahip Olduğu Yazılım, Güvenlik ve Araç Takip Sistemleri

FİZİKSEL DONANIMLAR	ADET
Veri Depolama – Storage	9
Veri Yedekleme – Store One	1
Teyp Ünitesi	1
Güvenlik Duvarı	3
SIEM Uygulaması	1
Hyper-V Sanallaştırma Platformu	12
AP Kontrol Cihazı – Wifi Controller	1
San Switch	3
Omurga Switch	1
Switch	309
Server - Sunucu	35
Güvenlik Kamerası Kayıt Cihazı- NVR	36
Güvenlik Kamera Sistemi - CCTV	1.117
Toplam	1.529
SANAL DONANIMLAR	
EBYS Uygulama Sunucusu	1
Active Directory ve DNS	4
Terminal Sunucusu	1
Dış DNS Sunucusu	1
SCCM Sunucusu	1
Yedekleme Yazılımı Sunucusu	1
Network Güvenlik Uygulaması	1
Log Kayıt Sunucusu	1
Personel Takip Uygulaması	1
Web Sayfası Sunucusu	1
Posta Sunucusu	1
Yedek Posta Sunucusu	1
Antivirüs Yönetim Sunucusu	1
Araç Takip Sistemi Uygulama Sunucusu	1
Bayi Otomasyon Sistemi Uygulama Sunucusu	1
Elektronik Ortamda At Satış İhalesi Uygulama Sunucusu	1
Muhasebe – Ticaret – İnsan Kaynakları Uygulama Sunucusu	1
Windows Güncelleme Dağıtım Sunucusu	1
İç Kontrol Uygulama Sunucusu	1
DHCP Sunucusu	1
Akaryakıt Takip Sistemi Uygulama Sunucusu	1
Veri Tabanı Sunucusu	9
Veri Sızıntısı Önleme Sunucusu	1
Veri Sınıflandırma Sunucusu	1
Diğer Uygulama Sunucuları	3
FKM – Felaket Kurtarma Merkezi	41
DP Sunucusu	16
TOPLAM	95
KULLANICI DONANIMLARI	
Masaüstü Bilgisayar	1.356
Dizüstü Bilgisayar	384
Çok Fonksiyonlu Yazıcı	70
Fotokopi ve Faks Makinesi	49
Barkod Yazıcı	20
Lazer Yazıcı	510
Mürekkepli Yazıcı	14
Nokta Vuruşlu Yazıcı	53
Tarayıcı	59
Tablet	14
TOPLAM	2.529

1.4. İnsan Kaynakları

TİGEM merkez ve taşra teşkilatında 2023 yılı yıl sonu itibarıyla çalışan toplam 1234 memur ve sözleşmeli personelin 176'sı 1 Sayılı Cetvele tabi memur, 1.058'i ise 2 Sayılı Cetvele tabi sözleşmeli personeldir. Yıl sonu itibarıyla çalışan daimi işçi sayısı 1.343 kişidir. Diğer taraftan, hizmet alımı yoluyla yaklaşık 4.325 yüklenici işçi çalıştırılmıştır.

Personel Kadroları

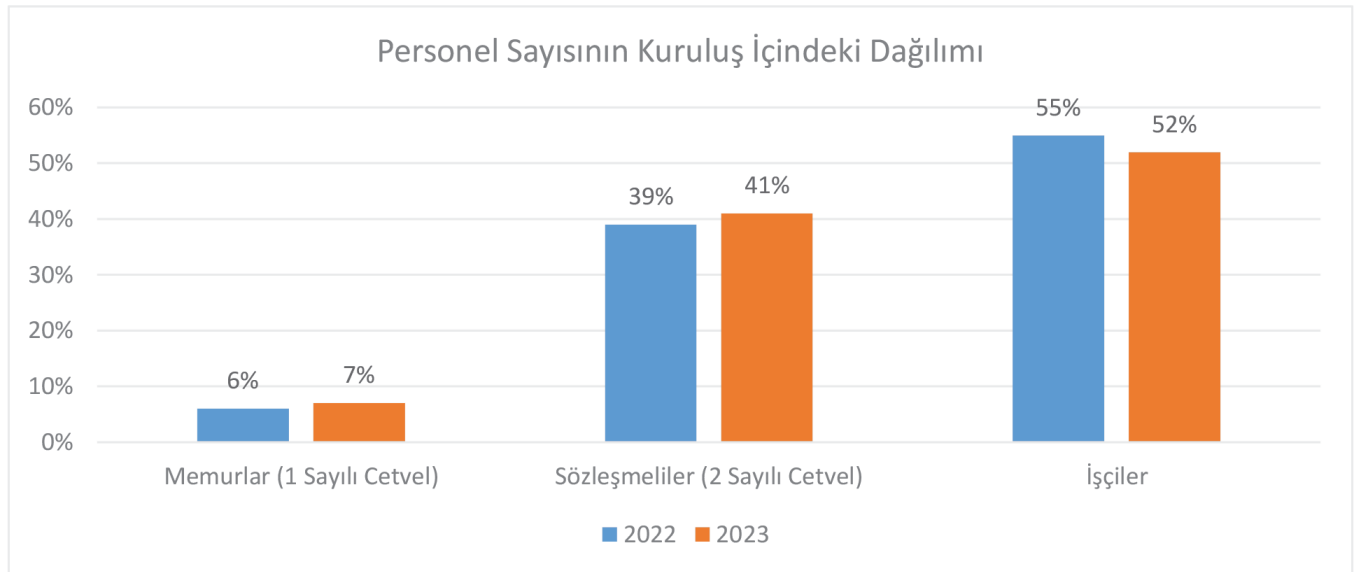
2022 ve 2023 yılında, genel müdürlük merkezi ve işletmelerinde çalışan personelin hizmet sınıflarına göre dağılımı ile yıl sonu mevcut durumları aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 15. Personel Kadroları

Personel	Çalışan Personel (Kişi)	
	2022	2023
A-Memurlar (1 Sayılı Cetvel)	172	176
B- Sözleşmeliler (2 Sayılı Cetvel)	1.054	1.058
Toplam (A+B)	1.226	1.234
C-İşçiler :		
1-Sürekli İşçiler	1.075	1.343
2-Geçici İşçiler	425	0
Toplam (C)	1.500	1.343
Genel Toplam (A+B+C)	2.726	2.577
Yüklenici İşçiler	4.709	4.325

2023 yılında emeklilik, istifa, kurum dışı nakil, ölüm ve diğer nedenlerle 4 memur, 76 sözleşmeli personel, askerlik nedeniyle 2, diğer nedenlerle 158 işçi olmak üzere toplam 160 işçi personel Kuruludan ayrılmıştır.

Grafik 2. Personel Sayısının Kuruluş İçindeki Dağılımı

Tablo 16. TİGEM’de Çalışan Memur (I Sayılı) Personel

Unvanı	Çalışan Sayısı (Kişi)	
	2022	2023
	Yılsonu	Yılsonu
A-Merkez Teşkilatı		
Genel Müdür	1	1
Genel Müdür Yardımcısı	0	1
Teftiş Kurulu Başkanı	1	1
I.Hukuk Müşaviri	1	1
Daire Başkanı	5	12
Hukuk Müşaviri	0	0
Başmüfettiş	4	4
Müfettiş	14	14
Müfettiş Yardımcısı	4	4
Şube Müdürü	29	26
İç Denetçi	6	7
Müşavir	15	14
Başuzman	38	32
Araştırmacı	0	0
Koruma ve Güvenlik Müdürü	1	0
Toplam (A)	119	117
B-Taşra Teşkilatı		
İşletme Müdürü	15	15
İşletme Müdür Yardımcısı	32	33
Başuzman	6	11
Toplam (B)	53	59
Genel Toplam (A+B)	172	176

Tablo 17. TİGEM’de Çalışan Sözleşmeli (II Sayılı) Personel

Unvanı	Çalışan Sayısı (Kişi)			
	Merkez Teşkilatı		Taşra Teşkilatı	
	2022	2023	2022	2023
	Yılsonu	Yılsonu	Yılsonu	Yılsonu
Ambar Memuru	0	1	18	17
Avukat	5	7	0	0
Bilgisayar İşletmeni	18	20	32	30
Biyolog	1	1	1	1
Çözümleyici	1	1	0	0
Hemşire	0	1	0	0
İstatistikçi	1	2	0	0
Kimyager	2	2	0	0
Koruma ve Gv Amir Yardımcısı	1	1	3	3
Koruma ve Güvenlik Amiri	2	2	18	19
Koruma ve Güvenlik Görevlisi	4	5	81	74
Koruma ve Güvenlik Grup Şefi	0	0	5	4
Laborant	1	1	0	0
Memur	21	22	101	96
Memur (Ş)	0	0	1	1
Mimar	2	2	0	0
Muhasebeci	0	0	8	7
Muhasebeci Yardımcısı	0	0	2	2
Mühendis	39	42	177	190
Mütercim	1	1	0	0
Puantr	0	0	4	4
Programcı	3	3	0	0
Sağlık Memuru	0	0	4	4
Satın Alma Memuru	0	1	0	0
Şef	30	28	51	44
Şef Yardımcısı	0	0	52	49
Teknik Ressam	1	1	0	0
Teknik Şef	3	5	83	72
Tekniker	10	11	94	101
Tekniker (Ş)	1	1	1	1
Teknisyen	2	2	39	33
Tercüman	1	1	0	0
Uzman	5	4	2	2
Veri Haz. ve Kontrol İşletmeni	10	10	15	15
Veteriner	2	2	46	55
Veteriner Sağlık Teknisyeni	0	0	45	52
Veznedar	0	0	3	2
Toplam	167	180	886	878

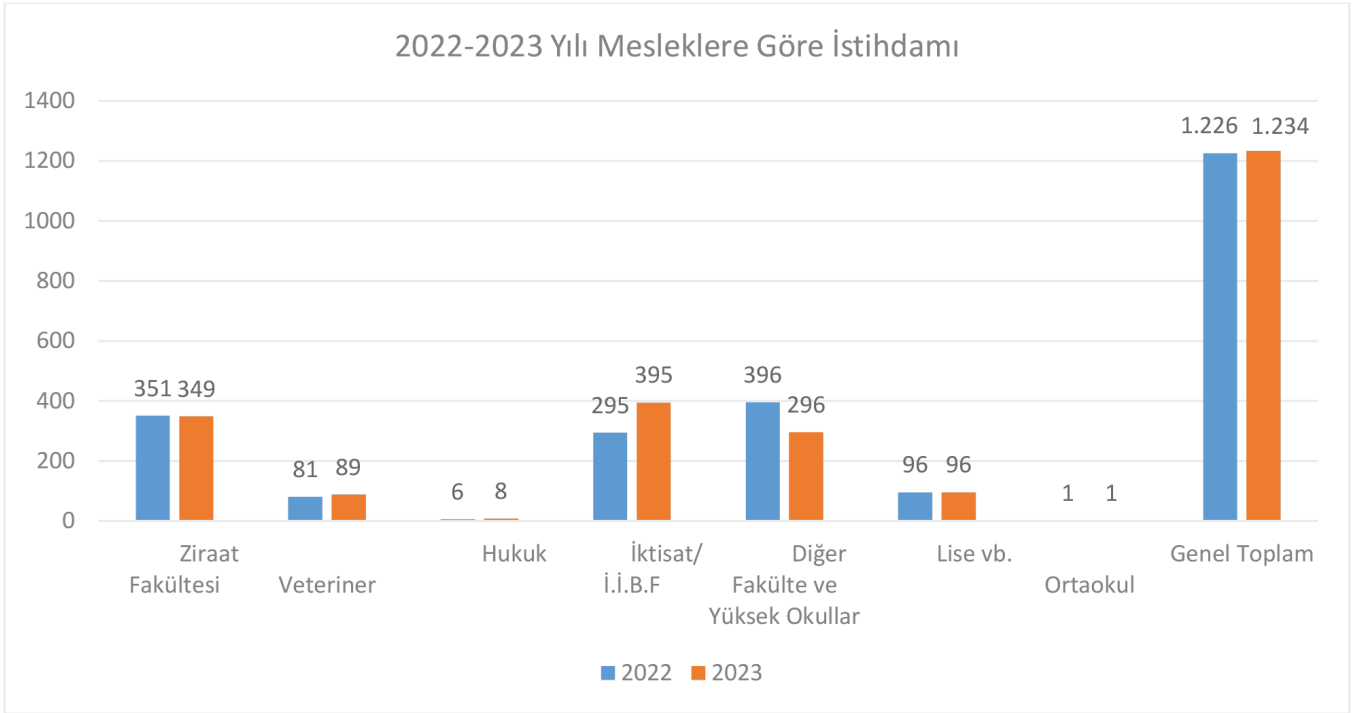
Tablo 18. TİGEM’de Memur ve Sözleşmeli Personel Varlığı

İŞLETMELER	Çalışan (Kişi)	
	2022	2023
Genel Müdürlük Merkez	286	297
Altınova-Konya	51	52
Anadolu-Eskişehir	59	63
Boztepe-Antalya	24	24
Ceylanpınar-Şanlıurfa	188	196
Çukurova-Adana	49	42
Dalaman-Muğla	47	45
Gökhöyük-Amasya	50	50
Gözlü-Konya	68	63
Karacabey-Bursa	83	76
Kazımkarabekir-Iğdır	24	28
Koçaş-Aksaray	51	50
Konuklar-Konya	34	31
Malya-Kırşehir	42	49
Polatlı-Ankara	46	50
Sultansuyu-Malatya	48	44
Türkgeldi-Kırklareli	45	42
Ulaş-Sivas	31	32
Toplam	1.226	1.234

Tablo 19. 2022-2023 Yılı Mesleklere Göre İstihdamı

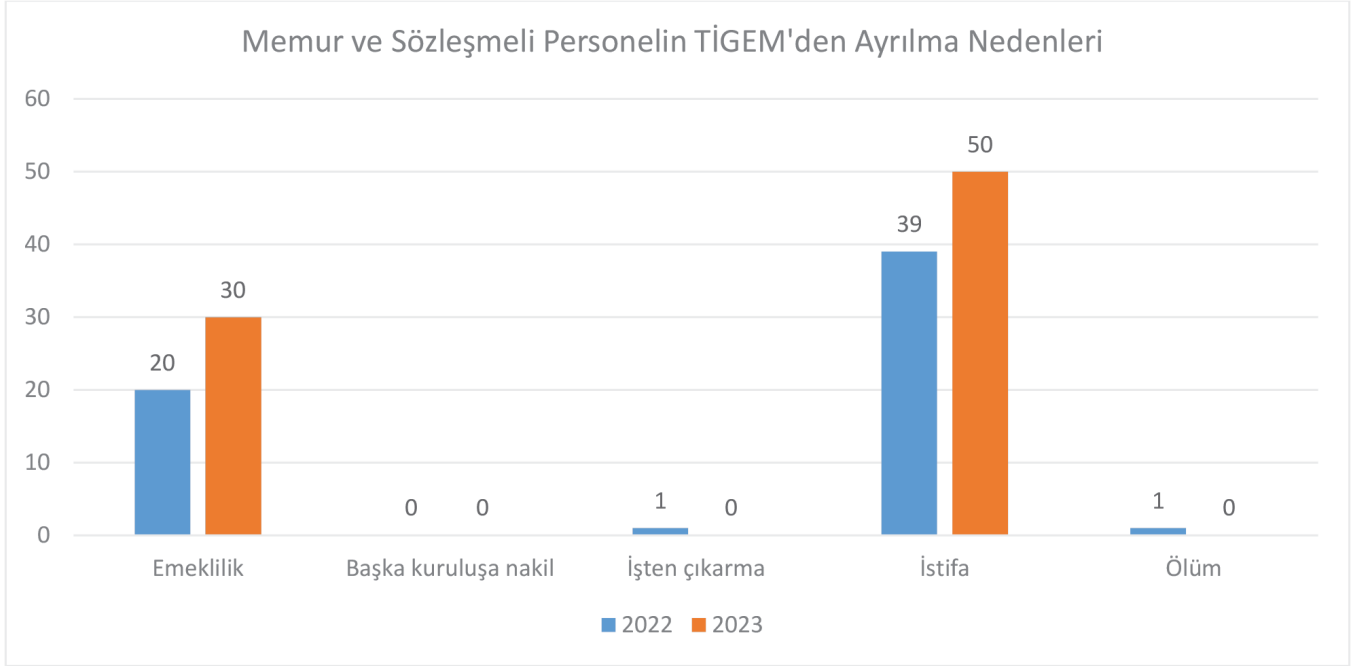
Öğrenim Dereceleri	2022 (Kişi)	2023 (Kişi)
1- Lisans/ Yüksek Lisans/ Doktora		
Ziraat Fakültesi	351	349
Veteriner	81	89
Hukuk	6	8
İktisat/ İ.İ.B.F	295	395
Diğer Fakülte ve Yüksek Okullar	396	296
Toplam	1.129	1.137
2- İlk- Orta ve Lise		
Lise vb.	96	96
Ortaokul	1	1
Toplam	97	97
Genel Toplam	1.226	1.234

Grafik 3. 2022-2023 Yılı Mesleklere Göre İstihdamı

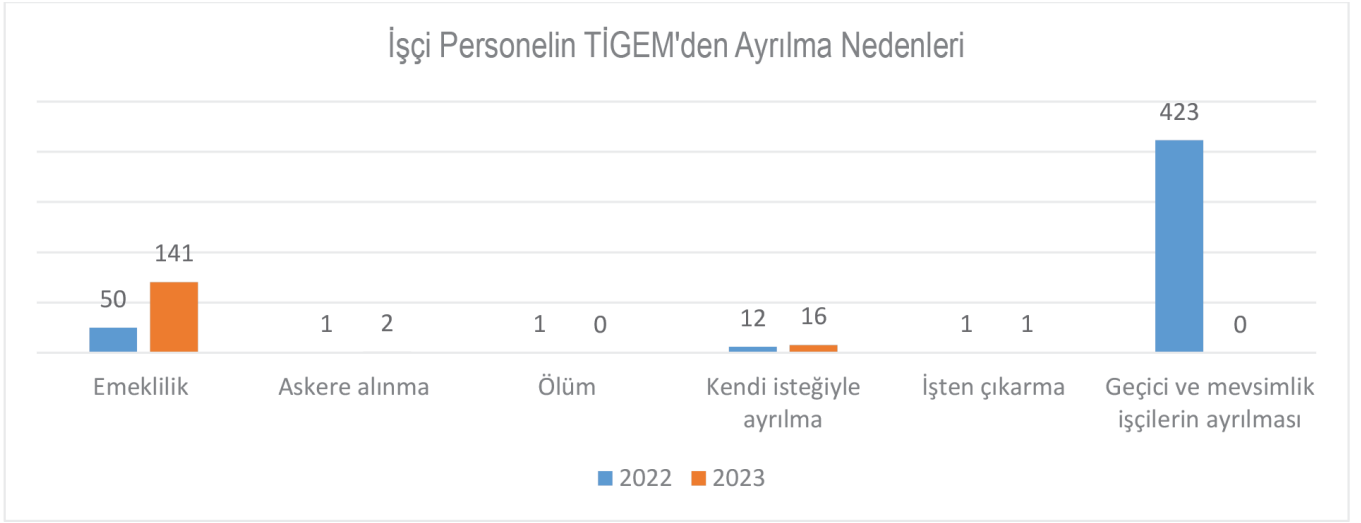
Tablo 20. Memur ve Sözleşmeli Personelin Hareketleri

Memur Sözleşmeli Personelin Hareketleri	2022 (Kişi)	2023 (Kişi)
Yılbaşı Mevcudu (A)	1.209	1.226
Yıl içinde giren/İşe Giriş Şekli (B)		
Açıktan atama	73	80
Muafakat	4	7
Göreve İade	-	-
Başkaca nedenler	1	1
Toplam (B)	78	88
Yıl içinde çıkan/ İşten Ayrılış nedenleri (C)		
Emeklilik	20	30
Başka kuruluşa nakil	-	-
İşten çıkarma	1	-
İstifa	39	50
Ölüm	1	-
Toplam (C)	61	80
Yılsonu Mevcudu (A+B-C)	1.226	1.234

Grafik 4. Memur ve Sözleşmeli Personelin TİGEM'den Ayrılma Nedenleri**Tablo 21. İşçi Hareketleri**

İşçi Personelin Hareketleri	2022 (Kişi)	2023 (Kişi)
Yılbaşı Mevcudu (A)	1.129	1.075
Yıl içinde giren/işe Giriş Şekli (B)		
Geçici mevsimlik işçilerin başlatılması	427	418
Askerlik dönüşü	2	2
Açıktan atama	5	7
Göreve iade	-	1
Toplam (B)	434	428
Yıl içinde çıkan/ İşten Ayrılış nedenleri (C)		
Emeklilik	50	141
Askere alınma	1	2
Ölüm	1	-
Kendi isteğiyle ayrılma	12	16
İşten çıkarma	1	1
Geçici ve mevsimlik işçilerin ayrılması	423	-
Toplam (C)	488	160
Yılsonu Mevcudu (A+B-C)	1.075	1.343

Grafik 5. İşçi Personelin TİGEM'den Ayrılma Nedenleri

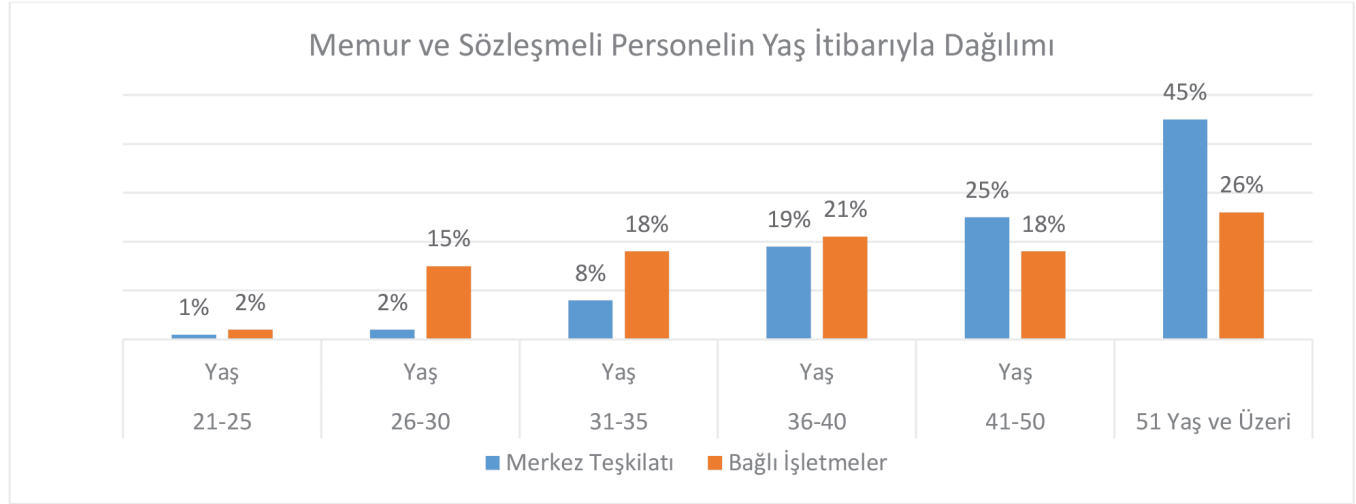

Tablo 22. İşçilerin Kuruluş İçindeki Dağılımı

İŞLETMELER	Yıl Sonu (Kişi)	
	2022	2023
A-Genel Müdürlük Merkez Teşkilatı	25	26
B- Taşra Teşkilatı (İşletmeler)		
Altınova-Konya	67	86
Anadolu-Eskişehir	15	29
Boztepe-Antalya	4	5
Ceylanpınar-Şanlıurfa	665	729
Çukurova-Adana	21	41
Dalaman-Muğla	10	27
Gökhöyük-Amasya	20	25
Gözlü-Konya	57	95
Karacabey-Bursa	37	60
Kazımkarabekir-Iğdır	4	10
Koçaş-Aksaray	13	24
Konuklar-Konya	13	21
Malya-Kırşehir	30	42
Polatlı-Ankara	34	58
Sultansuyu-Malatya	19	22
Türkgeldi-Kırklareli	20	23
Ulaş-Sivas	21	20
Toplam	1.075	1.343

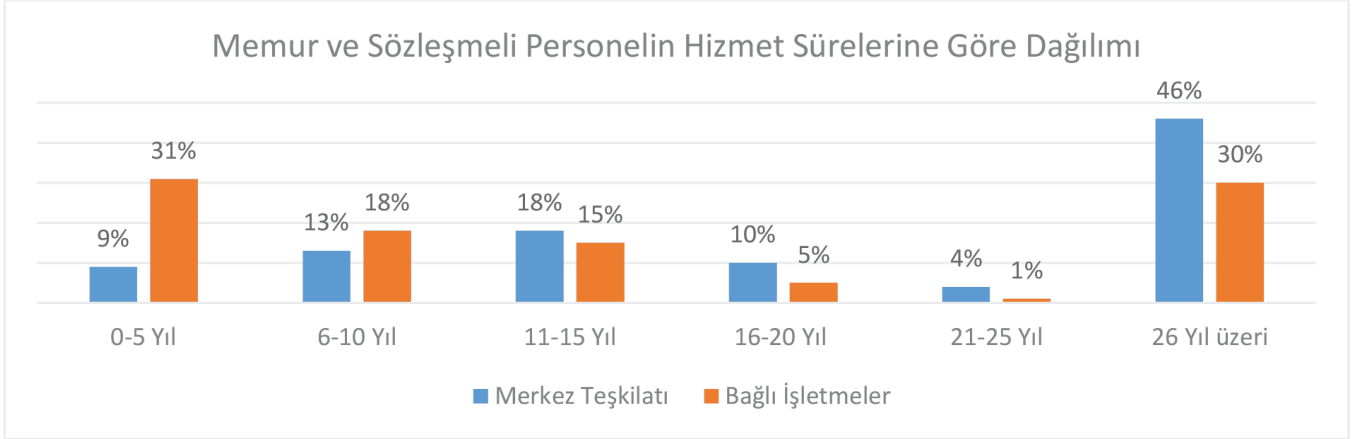
Tablo 23. Memur ve Sözleşmeli Personelin Yaş İtibarıyla Dağılımı

	21-25 Yaş	26-30 Yaş	31-35 Yaş	36-40 Yaş	41-50 Yaş	51 Yaş ve Üzeri
Merkez Teşkilatı						
Kişi Sayısı	4	6	24	55	75	133
Oranı (%)	1,35	2,02	8,08	18,52	25,25	44,78
Bağlı İşletmeler						
Kişi Sayısı	14	140	173	196	171	243
Oranı (%)	1,49	14,94	18,46	20,92	18,25	25,93

Grafik 6. Memur ve Sözleşmeli Personelin Yaş İtibarıyla Dağılımı (%)**Tablo 24. Memur ve Sözleşmeli Personelin Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı**

	0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16-20 Yıl	21-25 Yıl	26 Yıl ve Üzeri
Merkez Teşkilatı						
Kişi Sayısı	28	38	52	31	11	137
Oranı (%)	9,43	12,79	17,51	10,44	3,70	46,13
Bağlı İşletmeler						
Kişi Sayısı	294	164	143	48	8	280
Oranı (%)	31,37	17,50	15,26	5,12	0,85	29,88

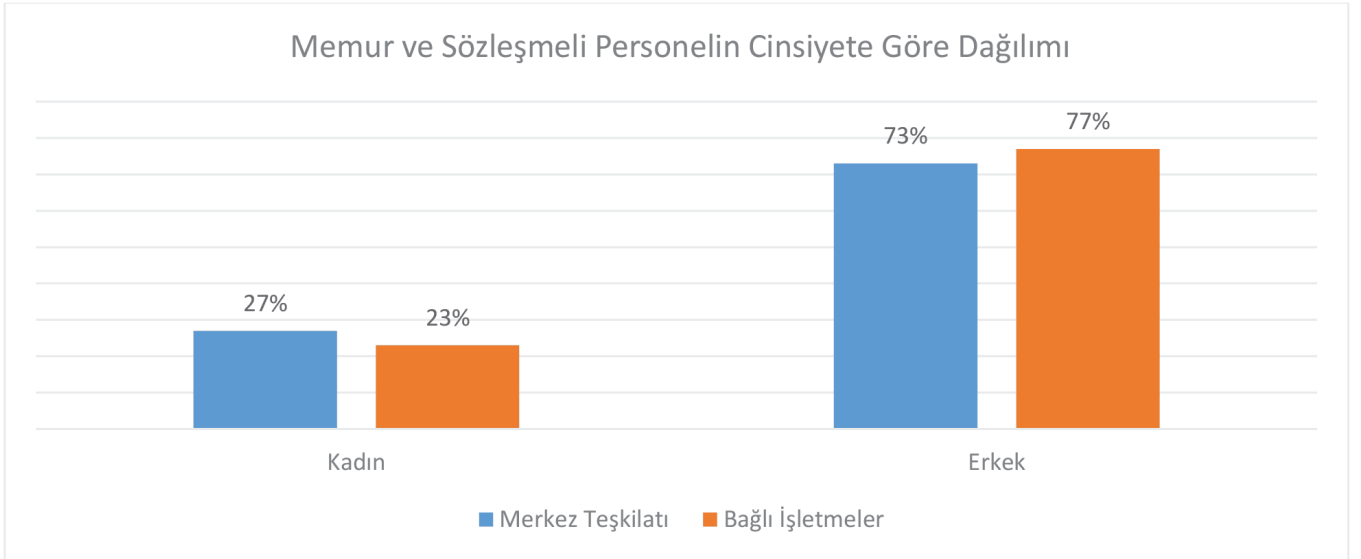
Grafik 7. Memur ve Sözleşmeli Personelin Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı

Tablo 25. Memur ve Sözleşmeli Personelin Cinsiyete Göre Dağılımı

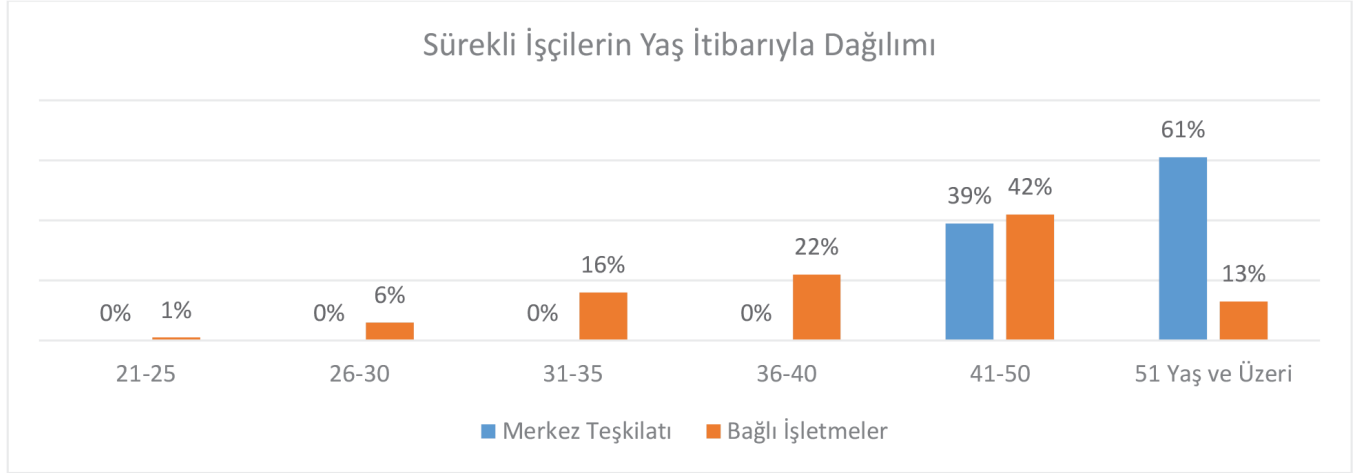
Birimi	Kadın	Erkek	Toplam
Merkez Teşkilatı (Kişi)	79	218	297
Oran (%)	26,60	73,40	
Taşra Teşkilatı (İşletmeler) (Kişi)	219	718	937
Oran (%)	23,37	76,63	

Grafik 8. Memur ve Sözleşmeli Personelin Cinsiyete Göre Dağılımı

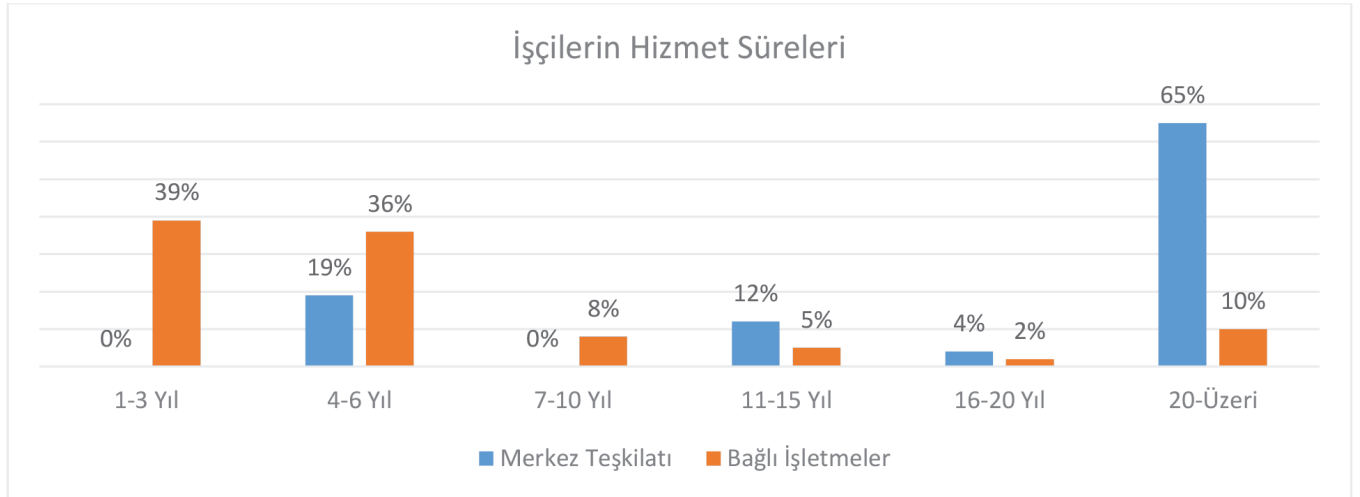

Tablo 26. Sürekli İşçilerin Yaş İtibarıyla Dağılımı

	21-25 Yaş	26-30 Yaş	31-35 Yaş	36-40 Yaş	41-50 Yaş	51 Yaş ve Üzeri
Merkez Teşkilatı (Kişi)	-	-	-	-	10	16
Oran (%)	-	-	-	-	39	61
Bağlı İşletmeler	5	82	214	290	559	167
Oran (%)	0,37	6,23	16,25	22,01	42,45	12,69

Grafik 9. Sürekli İşçilerin Yaş İtibarıyla Dağılımı**Tablo 27. İşçilerin Hizmet Süreleri**

Birimi	1-3 Yıl	4-6 Yıl	7-10 Yıl	11-15 Yıl	16-20 Yıl	20 Yıl Üzeri
Merkez Teşkilatı (Kişi)	-	5	-	3	1	17
Oran (%)	-	19,23	-	11,54	3,84	65,39
Taşra Teşkilatı (İşletmeler) (Kişi)	517	473	111	66	23	127
Oran (%)	39,26	35,92	8,42	5,02	1,74	9,64

Grafik 10. İşçilerin Hizmet Süreleri

1.5. TİGEM Faaliyetlerine İlişkin Sunulan Hizmetler

1.5.1. Teftiş Kurulu Başkanlığına İlişkin Hizmetler

TİGEM’de Genel Müdür Yardımcılığı, Daire Başkanlığı ve İşletme Müdürlüğü gibi görevlerde bulunmuş Başmüfettiş ve Müfettişler ile yarışma ve yeterlik sınavları sonucunda mesleğe atanmış Müfettişler tarafından denetimler yapılmaktadır.

Teftiş Kurulu Başkanlığının görevleri ve icra edilen teftiş programlarının tamamı; TİGEM Teftiş Kurulu Başkanlığı Yönetmeliği, TİGEM Cevaplı Normal Teftiş İnceleme, Soruşturma ve Rehberlik Yönergesi ile genel esaslar dahilinde yapılmaktadır.

TİGEM Teftiş Kurulu Başkanlığı Yönetmeliğince Müfettişlerimize verilmiş olan görev yetki ve sorumluluklar Genel Müdür adına kullanılmaktadır. Teftiş, İnceleme ve Soruşturma işlemleri Kuruluşun görev alanına giren her türlü faaliyetine ilişkin olarak, mevzuat hükümlerinin uygulanmasını sağlayan, usulsüzlükleri ve hataları gerçekleşmeden önlemeyi esas alan, eğiticiliği ve rehberliği ön plana çıkaran bir anlayış içerisinde yapılmaktadır.

1.5.2. Hukuk Müşavirliğine İlişkin Sunulan Hizmetler

Genel Müdürlüğümüzün danışma birimi olan Hukuk Müşavirliği, Genel Müdürlüğümüz görev yetki ve sorumluluk yönergesinin kendisine yüklediği görevleri ifa etmektedir. Hukuk Müşavirliğimiz ilişkide bulunduğu tüm kamu kurum ve kuruluşları ve Genel Müdürlüğümüzün işletmeler dahil tüm birimleriyle uyum içerisinde çalışmalarını sürdürmektedir.

Genel Müdürlüğümüz işletmeleri ve merkez birimleri tarafından Müşavirliğimize ulaştırılan her konu hakkında ayrıntılı incelemeler yapılmakta olup, bütün sorunların mevzuat dahilinde usul ve hukuca uygun olarak çözümü sağlanmaktadır. Genel Müdürlüğümüz çalışmalarında ihtiyaç duyulan her aşamada da Müşavirliğimizce gerekli katkı sağlanmaktadır.

1.5.3. İç Denetim Birimi Başkanlığına İlişkin Sunulan Hizmetler

İç Denetim Birimi Başkanlığı, uluslararası standartların ve mevzuatın belirttiği esaslarda Kuruluşun çalışmalarına değer katmak ve geliştirmek için kaynakların ekonomiklik, etkililik ve verimlilik esaslarına göre yönetilip yönetilmediğini değerlendirmek ve rehberlik yapmak amacıyla bağımsız, tarafsız,

nesnel güvence sağlama ve danışmanlık faaliyetini yürütmektedir. Söz konusu faaliyetlerini sürdürürken risk yönetimi, iç kontrol ve yönetim süreçlerinin etkinliği ve yeterliliğinin değerlendirilmesi ve geliştirilmesi suretiyle Kuruluşun amaçlarının gerçekleştirilmesine yardımcı olmaktadır.

1.5.4. Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığına İlişkin Sunulan Hizmetler

Kalkınma planı ve yıllık programlara alınması önerilen yatırım isteklerini inceleyerek yıllık yatırım tekliflerinin hazırlanması ve uygulanmasının sağlanması, TİGEM’in yıllık iş programlarının hazırlanması, TİGEM’in çalışma konularına giren her türlü istatistikî verilerin toplanması, işletme plân ve programlarının uygulamadaki sorunlarını teknik, ekonomik ve mali yönden incelemesi, işletme faaliyetlerinin başarılı ve başarısız yönlerini tespit edilmesi, ülke içi kurum ve kuruluşlarla ülkeler arası işbirliği ve koordinasyonun sağlanması, kuruluşun mevzuat çalışmalarının yürütülmesi, bilgi edinme kanunu kapsamındaki vatandaş başvurularının takibi, iç kontrol sisteminin oluşturulması, standartlarının uygulanması ve geliştirilmesi konularında çalışmalar yapmak, uygulanmasını izlemek, değerlendirmek, raporlamak ve iç kontrol faaliyetlerini sürdürmek.

1.5.5. Bitkisel Üretim Faaliyetlerine İlişkin Sunulan Hizmetler

TİGEM’in ülkenin bitkisel üretimini artırmak, çeşitlendirmek ve ürün kalitesini iyileştirmek amacıyla gerçekleştirdiği faaliyetleri kapsamında Bitkisel Üretim Dairesi Başkanlığının bitkisel üretim faaliyetleri 5 ana başlık altında toplanmıştır.

Tarla Bitkileri Üretimleri

Ülkemiz çiftçilerinin, kaliteli ve verimli sertifikalı hububat tohumu ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak;

- Her yıl yaklaşık olarak 1 milyon dekar tohumluk üretim alanında serin iklim tahılları olan buğday, arpa, tritikale ve yulaf,
- Tohum üretimi, münavebe ve aynı zamanda yem üretimi amacıyla 100-120 bin dekar alanda sıcak iklim tahılı olan dane mısır,
- Tohum ihtiyacının karşılanması, toprağın azot bakımından zenginleştirilmesi, nadas alanlarının daraltılması amacıyla 60-70 bin dekar alanda yemelik tane baklagil bitkilerinden olan mercimek ve nohut,

- Kaliteli ve yüksek verimli tohum üretimi ile münavebe amacıyla toplam 80-90 bin dekar da endüstri bitkileri olan ayçiçeği, kenevir vb. üretimleri yapılmaktadır.

“TİGEM tarafından her yıl yaklaşık olarak bir milyon dekar tohumluk üretim alanında buğday, arpa, tritikale ve yulaf ekimi yapılmaktadır.”

Uygulamada, toprak işleme faaliyetinden itibaren özenle hazırlanan özel tohum üretim alanlarına tohumculukla ilgili yönetmeliklerde belirtilen, izolasyon mesafeleri, ön bitki şartı gibi özellikler dikkate alınarak titizlikle ekim yapılmakta, gübreleme, sulama, zirai mücadele, yabancı başak çekimi gibi gereken tüm bakım teknikleri uzman mühendisler tarafından en ileri teknik ve teknolojiler kullanılarak uygulanmakta ve hasat yapılmaktadır.

“TİGEM-özel sektör tohumculuk firmaları işbirliğinde ortalama 120-130 bin dekar arazide patates, soğan, şeker pancarı, hibrit ayçiçeği, hibrit mısır, sebze vb. tohumlarının üretimleri yapılmaktadır.”

Ekilişlerde kullanılan yüksek döl kademeli çoğaltım materyallerinin tamamına yakını TİGEM'in kendi adına tescilli çeşitler ile başta Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğüne bağlı araştırma enstitüleri olmak üzere yerli kuruluşlarca geliştirilip, ıslah edilerek tescil ettirilen kaliteli ve verimli çeşitlerden oluşmaktadır.

Diğer taraftan işletmelerdeki tohum üretim alanlarının münavebeye girmesi ve özel sektör tohumculuk firmalarının büyük ölçekli sulu tarım arazi taleplerinin karşılanması, TİGEM'in kendi üretmediği cinslerde tohumluk üretimi yapılarak ülke tohum üretimine katkıda bulunulması amacıyla; her yıl ortalama 120-130 bin dekar arazide ortak üretim veya sezonluk kiralama faaliyeti de yapılmaktadır.

Yem Bitkileri Üretimleri

Sertifikalı tohum üretimi, işletmelerdeki hayvan varlığının kaba yem ihtiyacının karşılanması ve münavebe amacıyla; her yıl ortalama 270 bin dekar arazide yonca, korunga, fiğ, silajlık mısır, yem bezelyesi, İtalyan çimi, kılçıksız brom, otlak ayrığı ve diğer çayır otlarının ekimi yapılarak, tohum ve kaba yem üretimleri gerçekleştirilmektedir.

“TİGEM, ülkemiz sertifikalı tohum pazarında; hububatta %20 ve yem bitkilerinde %70 paya sahiptir.”

Son yıllarda ülke hayvancılığindeki ilerlemelere paralel olarak, yem bitkileri üretiminde de gerek tohum, gerekse ot üretimi bakımından kaliteli ve verimli çeşitler üretim desenine dahil edilmiştir. TİGEM' de sulu tarım alanlarının önemli bir kısmı yem bitkileri üretimlerine ayrılmıştır.

Bahçe Bitkileri Üretimleri

Bitkisel üretim faaliyetleri içerisinde bahçe bitkileri ortalama 130 bin dekarla önemli bir paya sahiptir. Ceylanpınar Tarım İşletmesinde antepfıstığı ve badem, Dalaman ve Boztepe Tarım İşletmelerinde narenciye, Karacabey Tarım İşletmesinde ceviz ve badem üretimi yapılmaktadır. Bunların yanında, Gökhöyük ve Karacabey Tarım İşletmelerinde ise elma, armut, şeftali, vişne, kiraz, nar ve zeytin gibi meyvelerin küçük ölçekte üretimleri yapılmaktadır.

Ceylanpınar Tarım İşletmesinde antepfıstığı ve badem fidanı ve çöğürü, Karacabey Tarım İşletmesinde aşılı-tüplü badem fidanı ve çöğürü, Boztepe Tarım İşletmesinde virüsten ari narenciye fidanı ve avokado fidanı üretimi yapılmaktadır.

Tohum Hazırlama ve Sertifikasyon Laboratuvarı Faaliyetleri

TİGEM İşletmelerindeki en son teknolojiyle donatılmış tohum hazırlama tesislerinde uluslararası standartlarda kanun ve yönetmeliklere uygun olarak hazırlanan ve sertifikalandırılan tohumların çiftçilere satışı yapılmaktadır.

“TİGEM'in uluslararası standartlardaki sertifikalı tohum üretim kapasitesi 341 ton/saate çıkarılmıştır”

Üreticilerin tohum taleplerinin zamanında karşılanması, kapasitenin artırılması ve uluslararası standartlarda tohum tedarik etmelerinin sağlanması amacıyla özellikle son yıllarda tohum hazırlama tesislerine önemli yatırımlar yapılmakta, teknolojileri yenilenmektedir.

Çiftçilere dağıtılacak sertifikalı tohumların kısa sürede hazırlanması, tohumluğun sevkiyatında zaman kaybının önlenmesi, tohumda kalite ve kapasite artırımı kapsamında son yıllarda 8 işletmeye kurulan 11 adet otomatik numune alma, paketlenme ve paletleme ünitesi ile tohum hazırlama tesis kapasitesi 341 ton/saate ulaşmıştır. Tohum hazırlama tesislerine 28 adet lazer teknolojisi ile çalışan Renk Ayırıcı Makine monte edilerek, çeşit safiyeti %99,8'e kadar çıkarılmış ve tohum kalitesi artırılmıştır.

Diğer yandan, Bakanlığımızdan alınan yetki devri çerçevesinde Sertifikasyon Laboratuvarı kurularak, 2015 yılından itibaren Tahıllar (buğday, arpa, tritikale, yulaf, çavdar, mısır ve çeltik) ve Yemelik Tane Baklagiller (mercimek, nohut, fasulye) için yetki alınarak faaliyete geçirilmiştir. 2023 yılında Kuruluşumuz Tohum Sertifikasyon Laboratuvarında 4.136 adet numune analiz edilerek, 123 bin ton tohumluğa sertifika verilmiştir. Kuruluşumuzda üretimi yapılan tohumlukların %83'ünün sertifikalandırma işlemi TİGEM Tohumluk Sertifikasyon Laboratuvarında yapılmaktadır.

AR-GE Faaliyetleri

AR-GE birimi tarafından ağırlıklı olarak; çeşit verim ve adaptasyon denemeleri, toprak sulama suyu analizleri-kalite analizleri ve diğer AR-GE faaliyetleri yürütülmektedir.

Son yıllarda AR-GE biriminin faaliyetleri sonucunda TİGEM adına fiğ, yonca, buğday, arpa, tritikale, korunga ve mercimek çeşitleri ıslah edilerek, tescil ettirilmiştir.

TİGEM'in misyon ve vizyonu dikkate alınarak, faaliyetlerin daha verimli gerçekleştirilmesi bakımından, 2019 yılının başından itibaren AR-GE birimi yeniden yapılandırılmış, verim ve kaliteyi artıracak çalışmalarla, demonstrasyon çalışmalarına ağırlık verilmiştir. Bu doğrultuda; 2019 yılında tescil edilen 7 adet buğday çeşidi ile yurt dışından getirilen 2 buğday ve 1 tritikale çeşidinin, 2020 yılında tescil edilen üç çeşit korunga ile 2021 yılında tescil edilen dört çeşit ekmeklik buğdayların üretiminin başlatılması, ıslahçı materyali ve elit kademedeki tohum üretimi, daha önce tescil ettirilen yonca, mercimek,

korunga ve fiğ çeşitlerinin ıslahçı materyalleri ve elit üretimleri, "Golia" buğday, "Reflexion" arpa ve "Kartetra" İtalyan çimi çeşitlerinin tek başak, ıslahçı materyalleri ve elit kademe üretimlerinin yapılması ile yurt içi ve yurt dışında belirlenen çeşitlerin verim ve adaptasyon denemelerinin kurulması, zirai mücadele ilacı, kimyevi gübre ve yeni nesil organik ve organomineral gübrelerin vb. denemelerinin yürütülmesi, Kalite ve Toprak Analiz Laboratuvarında toprak, sulama suyu, işletmelerimiz üretimi yem ve mahsullerin kalite analizlerinin yapılması faaliyetleri yürütülmekte olan başlıca çalışmalardır. Ayrıca tes-cile sunulan üç adet makarnalık buğday çeşidinin tescil işlemleri ile çoğaltma çalışmaları devam etmektedir.

1.5.6. Hayvancılık İşleri Faaliyetlerine İlişkin Sunulan Hizmetler

TİGEM'in önemli bir görev alanı da ülkemizin ihtiyaç duyduğu büyük ve küçükbaş damızlıkların ıslahı ve üretimidir. Bu çerçevede mevcut kapasitesi ve önümüzdeki dönem için planlanan hayvancılık yatırımları ile damızlık taleplerinin karşılanması, verim ve kalitesi yüksek materyallerin çiftçilerimizin hizmetine sunulması hedeflenmektedir.

Damızlık Sığır Yetiştiriciliği

Sığırılık ihtisas alanı olarak belirlenen 14 işletmede, 6 ırkla damızlık sığır yetiştiriciliği faaliyetleri sürdürülmektedir. Hayvancılık faaliyetleri yürütülürken hastalıklardan arı işletmeler oluşturmak, işletmeleri uluslararası standartlara uygun hale getirmek, hayvan sağlığı hizmetlerinin yürütülmesinde çağın araçlarını kullanmak ve bu hizmetlerin etkin ve sürdürülebilir olmasını sağlamak amacıyla bilgisayar destekli modern hayvancılık tesisleri kurulmuştur.

“ Sığırılık ihtisas alanı olarak belirlenen 14 işletmede, 6 ırkla damızlık sığır yetiştiriciliği ve 10 işletmede, 11 ırkla damızlık koyun yetiştiriciliği yapılmaktadır. ”

Damızlık Koyun Yetiştiriciliği

TİGEM hayvancılığının diğer bir kolu olan damızlık koyun yetiştiriciliği 10 işletmede, 11 ırkla sürdürülmektedir. 2009-2023 yılları yatırımları ile tamamlanan 123 bin başlık modern koyunculuk tesisleri ile TİGEM tarihinin en büyük koyunculuk projesi hayata geçirilmiştir.

Halep Keçisi Yetiştiriciliği

Keçi sütü ürünlerine olan talebin artmasıyla birlikte yetiştiricilerden yoğun bir şekilde gelen damızlık keçi taleplerinin karşılanması amacıyla, Ceylanpınar İşletmesinde 2013 yılında yapılan 1.000 ana başlık tesislerde Halep ırkı damızlık keçi yetiştiriciliği başlatılmış, kapasite 2023 yılında 2.817 ana başa çıkarılmıştır.

Arı Yetiştiriciliği

TİGEM'in yem bitkileri ve baklagiller üretiminde verim ve kalitenin artırılmasına yönelik olarak, 2011 yılında arı yetiştiriciliğine başlanılmış olup, halen Dalaman Tarım İşletmesinde 5.000 kovan varlığı ile arı yetiştiriciliği sürdürülmektedir.

Gen Kaynakları Yetiştiriciliği ve Koruma

Ülkemiz gen kaynaklarının korunması ve gelecek nesillere ulaştırılması amacıyla Ceylanpınar ve Altınova İşletmelerinde Asya Ceylanı, Karacabey ve Ulaş İşletmelerinde Türk çoban köpeği (Kangal ve Akbaş) ve Anadolu İşletmesinde Ankara Tiftik Keçisi yetiştiriciliği yapılmaktadır.

1.5.7. Safkan Arap Atı Yetiştiriciliğine İlişkin Sunulan Hizmetler

Dünyadaki önemli safkan Arap atı yetiştiriciliği ve ıslahı yapılan merkezlerden olan TİGEM'in atçılık faaliyetleri ile ilgili bakım, besleme ve sağlık konularındaki esasların belirlenmesi, planlamaların yapılması, özel sektöre satılan atların yarış performanslarının takip edilmesi, damızlık üretimi için ihtiyaç duyulan aygır ve kısırak alımlarının planlanması, safkan Arap atının ülkemizde safiyetinin korunması ve genetik iyileştirmesi sağlanmaktadır.

“Safkan Arap atının ülkemizde safiyetinin korunması ve genetik iyileştirmenin sağlanması TİGEM'in en önemli faaliyetlerindendir.”

1.5.8. Sulama Faaliyetlerine İlişkin Sunulan Hizmetler

TİGEM'in, toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesi ile tarım ve tarıma dayalı sanayi için tohumluk, damızlık ve hammadde üretmeye ve gen kaynaklarını korumaya yönelik olarak ihtiyaç duyduğu tüm yapı ve tesislerin gerektirdiği elektrifikasyon işlerinin projelendirilmesi ve uygulanması, mevcut yapı ve

tesislerin işletme, bakım, onarım, tamirat ve tadilat işlerinin gelişen teknolojiye paralel olarak mevzuata uygun şekilde gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır.

1.5.9. Mekanizasyon İle İlgili Sunulan Hizmetler

Yurtiçinde ve yurtdışında gelişen teknolojiyi takip ve tetkik ederek, TİGEM işletmelerinde mekanizasyon ve tarımsal tesis ile ilgili yatırımların projeli yatırım programına alınması, tesis, makine ve ekipmanlarının tarım tekniğine uygun, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılması, TİGEM işletmeleri arasında gerekli makine ve alet tahsislerinin düzenlenmesi, üretim maliyetlerinin azaltılması ve rasyonel çalışılması için ihtiyaç duyulan tesis ve makinelerin temin edilmesine yönelik faaliyetler yürütülmektedir.

1.5.10. Bilgi Teknolojilerine İlişkin Sunulan Hizmetler

Kuruluştaki mevcut dijital bilgi ve teknolojik sistemlerin bakımı, tamiri ve ayarlama işlemleri, sistemlerle ilgili yeni ihtiyaç ve projelerin olması durumunda; saha keşfinin yapılması, ürünlerin araştırılması, teknik şartname hazırlanması, yeni projenin mevcut sistemlere uyumlu hale getirilmesi, yaklaşık maliyet belirlenmesi ve süreçle ilgili uzaktan veya işletmelerde yerinde destek hizmetleri verilmektedir.

Ayrıca, sunucu sistemleri, yardımcı üniteler, bilgisayarlar ve çevre birimleri bakım-onarım işlemleri, yazılım, güvenlik ve araç takip sistemleri, Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS), Kameralı Güvenlik Sistemi, Felaket Kurtarma Merkezi, Video Konferans Sistemi, E-posta Hizmetleri, Aktif Dizin Yönetim Sistemleri, E-Devlet Entegrasyonları, Loglama Sistemi (Kuruluşun internet trafiği kayıt altına alınması), verilerin sınıflandırılması hizmeti, veri sızıntısı önleme hizmeti, güvenlik duvarı (TİGEM merkez sunucularına dışarıdan gelebilecek siber saldırılar engellenmesi), personelin kullandığı bilgisayarlar için web filtreleme, ağ erişim kontrolü ve antivirüs sistemi, yazılım geliştirme, temin etme ve bakım onarım hizmeti, bilgi güvenliği hizmeti gibi hizmetlerin merkez ve işletmelerde kontrol, bakım, onarım ve işletilmesi hizmetleri de verilmektedir.

1.5.11. Finans Yönetimine İlişkin Sunulan Hizmetler

Kanun, kararname, tüzük ve yönetmelikler doğrultusunda gerekli muhasebe sistem ve politikalarının tespit edilmesi ve uygulanması, faaliyetlerin parasal ifadelerini kabul edilmiş standartlarla karşılaştırılarak, sonuçlarının rapor halinde düzenlenmesi,

Kuruluşun sermaye ihtiyacının tespit edilmesi ve karşılanması ile ilgili programların hazırlanması ve uygulanması, Teşekkülün uzun, orta ve kısa vadeli hedeflerini tespit ederek Teşekkül kârı ve gelişmesi üzerine etkilerinin gösterilmesi, nakit akış programlarının hazırlanması, mali yatırımlarla ilgili politikaların koordine ve idare edilmesi, bankalar ve diğer kredi kuruluşlarından kredi sağlanması ve geri ödenmesine yönelik tüm işlemlerin yürütülmesi, vergi ile ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesi, Teşekkülün bilanço, gelir tablosu, yıllık faaliyet raporu ve diğer mali raporlarının hazırlanması, maliyet analizlerinin yapılması ile ilgili iş ve işlemler yürütülmektedir.

1.5.12. Ticari Faaliyetlere İlişkin Sunulan Hizmetler

TİGEM üretimi olan her türlü damızlık, tohum, fide ve fidanın fiyatının tespit edilmesi, dağıtıcı kuruluşlar ile damızlık, tohum, fide ve fidan satışı konusunda düzenlenecek protokollerin imzalanması ve takibinin yapılması, stok planlamalarının yapılması, yurtiçi ve yurtdışı piyasa fiyatlarının ve miktar hareketlerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi, mamul ve mahsullerin pazarlama ve satış işlemlerinin yürütülmesi, Kuruluşun üretim faaliyeti ve yatırımları için ihtiyaç duyulan her türlü mal ve hizmetlerin, yurtiçi ve yurtdışından plan ve programa göre satın alımının yapılması ile ilgili iş ve işlemler yürütülmektedir.

1.5.13. Destek Hizmetlerine İlişkin Sunulan Hizmetler

Destek Hizmetleri kapsamında, Genel Müdürlük ve Gazi Yerleşkesinde yer alan konukevi, yemekhane, ambarlar ve sosyal tesislerin işletilmesi; mevzuat hükümleri çerçevesinde işletmeler dahil kamu konutlarının tahsisi ve takibi; binalar ve tesislerin bakım onarımı; mevcut araçların sevk ve idaresi, araçların muayene ve gerekli belgelerinin takibi ve bakımı; personel taşınması ile ilgili hizmet alımı sürecinin takibi; tanıtım yayın faaliyetleri, basılacak veya satın alınacak kitap, dergi, broşür, afiş gibi basılı yayınlarla, film ve sinevizyon gibi görsel malzemenin hazırlanması veya satın alınması; Kuruluşu tanıtmak amacı ile fuar, ve sergilere katılım sağlanması, hasat bayramı organizasyonu, yayınların arşiv faaliyetlerinin takibi; Genel Müdürlüğün demirbaş ve cihazlarının bakım onarımı, yıllık bakım sözleşmelerinin takibi (kesintisiz güç kaynağı, klimalar, asansör, jeneratör, kablo TV, savunma amaçlı kapalı devre TV, fotokopi makineleri, kayar kapılar, yangın algılama ve erken uyarı sistemleri);

Genel Müdürlüğün merkez birimlerinin ortak kullanımındaki alanların temizlik, ulaşım, haberleşme, aydınlatma, ısıtma, havalandırma, çevre düzenlemesi ile asansör ve jeneratörlerin çalıştırılması, Genel Müdürlük ve Sosyal tesislerdeki birimlerin bildirdiği ihtiyaç malzemelerinin satın alınması; TİGEM Gazi Satış Ofisinden ve PTTEM aracılığı ile kuruluşumuz ürünlerinin satışı ve personelin sosyal faaliyetleri (duyuruların yapılması, mesajların gönderilmesi) işlemleri yürütülür.

1.5.14. İnşaat ve Emlak İşlerine İlişkin Sunulan Hizmetler

TİGEM'in inşaat faaliyetleri, tarım ve tarıma dayalı sanayi için tohumluk, damızlık ve hammadde üretmeye ve gen kaynaklarını korumaya yönelik olarak ihtiyaç duyduğu tüm yapı ve tesislerin gerektirdiği inşaat işlerinin projelendirilmesi ve uygulanması, mevcut yapı ve tesislerin işletme, bakım, onarım, tamirat ve tadilat işlerinin gelişen teknolojiye paralel olarak mevzuata uygun şekilde gerçekleştirilmesi ile emlak, iştirakler ve kiralamalarla ilgili faaliyetlerin mevzuata ve teşekkül amaçlarına uygun olarak kârlılık ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda yürütülmesi, kiraya verilen işletmeler için; taahhüt edilen yatırımların yapılıp yapılmadığının kontrol edilmesi, tarımsal amaç ve faaliyetler dışında bir üretim yapılıp yapılmadığı yapılan yatırımların niteliği, arazinin belirtilen amaç doğrultusunda kullanımı ve işletme bütünlüğünün korunması gibi temel faktörlerin kontrol edilmesi ile ilgili iş ve işlemler yürütülmektedir.

1.5.15. Kalite Yönetimi ile İlgili Sunulan Hizmetler

TİGEM'in Kalite Yönetim Sistemi'nin geliştirilmesi için birimlerle koordinasyonu sağlamak, Kuruluşun misyon ve vizyonu ile kalite kriterlerini belirlemeye yönelik çalışmalar yapmaktadır. Kalite kültürünün yaygınlaştırılması amacıyla personel düzeyinde Kurumun amaç ve hedefleri doğrultusunda çalışanlar ve birimler arasındaki uyumu artırmaya yönelik faaliyetleri planlamak ve uygulanmasının sağlanması, kalite çalışmaları ve eğitimleri konusunda toplantılar organize ederek Kalite Temsilcilerinin katılımı ve desteği ile yürütülen çalışmaların kısa, orta ve uzun vadede "değer"e dönüştürülmesini sağlanması, kalite sistemi ve yeni yönetim sistemlerine ilişkin ulusal ve uluslararası gelişmeleri takip ederek uygulamaya yönelik sürekli iyileştirme faaliyetlerini sürdürmek.

**TARIM İŞLETMELERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

TİGEM'İN AMAÇ ve FAALİYETLERİ

2. TİGEM'İN AMAÇ ve FAALİYETLERİ

2.1. Yatırımlar

2023 Yılı Projeli Yatırımlar

Tarım sektörünün temel girdilerinden olan sertifikalı tohum ve üstün vasıflı damızlık üretimi ve

ülkemiz çiftçilerine pazarlanması ana ekseninde faaliyet gösteren TİGEM'in söz konusu faaliyetlerinde etkinliğin artırılarak sürdürülmesi amacıyla, 2022-2023 yıllarında uygulamaya koyduğu projelere ilişkin yatırım programı kapsamında cari dönem fiyatları ile ödenek ve harcama durumları aşağıdaki cetvelde sunulmuştur.

Tablo 28. TİGEM'in 2022-2023 Yılları Projeli Yatırım Programı Ödenek ve Harcama Durumu (Bin TL)

Proje Adı	2022		2023	
	Ödenek	Harcama	Ödenek	Harcama
Hayvansal Üretimi Geliştirme	80.323	71.629	179.944	164.038
Tarımsal Yapılar ve Tesisler	92.125	67.128	40.765	35.593
Tarımsal Sulama	83.750	82.864	4.709	4.709
Ceylanpınar Sulaması	254.500	207.238	503.486	447.947
Muhtelif İşler	17.600	16.279	77.466	76.160
Elektrikli Traktöre Dönüşüm	1.500	-	-	-
Sultansuyu İdare Hizmet Binası ve Hizmet Konutu Yapımı	25.625	25.246	-	-
Toplam	555.423	470.384	806.370	728.447

a) Hayvansal Üretimi Geliştirme Projesi

2023 yılında 179.944.000 TL ödenekten toplam 164.038.000 TL harcama yapılarak;

- Anadolu, Polatlı, Türkgeldi İşletmeleri Sığırçılık Tesislerine 1'er adet merkezi yem hazırlama tesisi yapılması,
- Altınova İşletmesi sığırçılık tesisinde 200 başlık ahır, 250 tonluk ot sundurması, 4.500 tonluk silaj çukuru, yemlik gölgeliği, buzağılık yapımı (2024 yılı içerisinde tamamlanacaktır.),
- Gökhöyük İşletmesi sığırçılık tesisinde 200 başlık ahır yapımı (2024 yılı içerisinde tamamlanacaktır.),
- Anadolu İşletmesi sığırçılık tesisinde su deposu yapımı,
- Ceylanpınar İşletmesi sığırçılık tesisinde buzağılık sundurması yapımı,
- Polatlı İşletmesinde eski sığırçılık tesisinin tadilatı,
- Anadolu İşletmesinde atçılık tesislerine 3x50 ton=150 ton konik tabanlı çelik silo ve iletim düzenleri yapılması,
- Karacabey İşletmesinde atçılık tesislerine 2x50 ton=100 ton konik tabanlı çelik silo ve iletim düzenleri ve 250 tonluk ot sundurması yapılması,
- 2022 yılından devam eden Ceylanpınar İşletmesi Barut Mevkii ve Karataş Mevkii'nde

toplam 8 adet 1000 başlık koyun ağılı ve 2 adet sağımhane yapımı,

- Anadolu, Gökhöyük ve Karacabey İşletmelerinde muhtelif ebatlarda çadır ağılı ve ot sundurması yapımı,
- Sultansuyu İşletmesinde depremde zarar görmüş olan at tavlalarının yerine modern atçılık tesisi yapımı (3 adet at tavlasi, 2 adet ot sundurması)(2024 yılı içerisinde tamamlanacaktır),

yatırımları gerçekleştirilmiştir.

b) Tarımsal Yapılar ve Tesisler Projesi

2023 yılında 40.765.000 TL ödenekten toplam 35.593.000 TL harcama yapılarak;

- Ceylanpınar İşletmesi Beyazkule Mevkiinde yeni tohum hazırlama tesisinin yanına 450-500 tonluk konik tabanlı çelik silo ve iletim düzenleri yaptırılması,
- Ceylanpınar İşletmesi İdare binaları ve atölye yapımı,
- Koçaş İşletmesi su deposu ve kullanma suyu hattı yapılması,
- Sultansuyu İşletmesi deprem sebebiyle yaşam konteynerleri ve prefabrik yapı alınması,
- Türkgeldi İşletmesi atölye önü saha betonu yapılması,
- Altınova İşletmesi arazi tel çit yapımı,

yatırımları gerçekleştirilmiştir.

c) Tarımsal Sulama Projesi

2023 yılında 4.709.000 TL ödenekten toplam 4.709.000 TL harcama yapılarak;

- Türkgeldi İşletmesine 537 da arazinin sulamaya açılması,
- Çukurova İşletmesine İçme kullanma suyu için derin kuyu açılması,
- Altınova İşletmesine 160 kVA trafo ve ENH tesis edilmesi,

yatırımları gerçekleştirilmiştir.

d) Ceylanpınar Sulaması Projesi

2023 yılında 503.486.000 TL ödenekten toplam 447.947.000 TL harcama yapılarak;

- Ceylanpınar İşletmesinde 2022 yılından kalan, Gümüşsu Bejik Mevkiinde 101 adet (31.349 da) otomasyon kontrollü center pivot ve 11 Adet (2.500) da yarı sabit yağmurlama sulama sistemi ile mevcut 15 Adet center pivot ve mevcut 5 adet yarı sabit yağmurlama sulama sistemi tesis edilmesi,
- Ceylanpınar İşletmesinde 2022 yılından kalan, Gümüşsu Bejik Mevkiinde 3 adet Monoblok KÖK Binası, 99 adet Direk Tipi Trafo ve Enerji Nakil Hattı Tesis Edilmesi,
- Ceylanpınar İşletmesinde 2022 yılından kalan, Gümüşsu Horozmıran Mevkii 82 adet 26.109 da Center Pivot Sulama Sistemi Tesis Edilmesi,
- Ceylanpınar İşletmesinde 2022 yılından kalan, Gümüşsu Horozmıran Mevkiinde 3 Adet Monoblok KÖK Binası, 81 Adet Direk Tipi Trafo ve Enerji Nakil Hattı Tesis Edilmesi,
- Ceylanpınar İşletmesinde 95 Adet (25.838 da) Otomasyon Kontrollü Center Pivot Sulama Sistemi Tesis Edilmesi,
- Ceylanpınar İşletmesinde, 6 Adet Monoblok KÖK Binası, 74 Adet Direk Tipi Trafo ve Enerji Nakil Hattı Tesis Edilmesi,

yatırımları gerçekleştirilmiştir.

e) Muhtelif İşler Projesi

2023 yılında 77.466.000 TL ödenekten toplam 76.160.000 TL harcama yapılarak;

- Küçük Güçlü Traktör Alımı (Gözlü, Kazım Karabekir, Koçaş, Malya, Altınova ve Dalaman İşletmelerine 1'er adet, Ceylanpınar İşletmesine 5 adet olmak üzere toplam 11 adet),
- Orta Güçlü Traktör Alımı (Altınova İşletmesine 2 adet, Ceylanpınar İşletmesine 9 adet, Kazım Karabekir İşletmesine 2 adet, Gözlü İşletmesine 1 adet, Malya İşletmesine 1 adet, Karacabey İşletmesine 7 adet olmak üzere

toplam 22 adet),

- Römork alımı (Kazımkarabekir İşletmesine 1 adet),
- Yem bitkileri ve hayvancılık ekipmanları alımı (Gözlü İşletmesine 2 adet, Malya İşletmesine 1 adet, Ceylanpınar İşletmesine 3 adet olmak üzere toplam 6 adet),
- Muhtelif alet ve ekipman alımı (muhtelif işletmeler),
- İş Makinesi alımı (Ceylanpınar İşletmesine 4 adet, Çukurova İşletmesine 1 adet olmak üzere toplam 5 adet),

yatırımları gerçekleştirilmiştir.

2023 Yılı Projesiz Yatırım Programı Uygulamaları

a) Bitkisel Tesis Yatırımları

Projesiz yatırımlar kapsamında 2023 yılında bahçe tesislerinin üretime geçinceye kadar bakım giderleri için toplam 37.816.471 TL harcama gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda;

- 9.080 dekar Antep fıstığı,
- 815 dekar badem,
- 27 dekar zeytin,
- 1.655 dekar ceviz,
- 1.446 dekar narenciye,
- 2.939 dekar park-ağaç,
- 740 dekar koruyucu orman şeridi,

ilk defa yapılacak ve bakımda olan tesisler için ödenekleri çerçevesinde harcamaları yapılmıştır.

Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar kapsamında 2023 yılında yeni yapılan yonca, korunga ve mera tesisleri için 43.246.878 TL harcama gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda;

- 13.148 dekar yonca,
- 10.072 dekar korunga,
- 711 dekar suni çayır-mera

yeni tesisleri kurulmuş ve ödenekleri çerçevesinde harcamaları yapılmıştır.

b) Demirbaş-Mefruşat

Genel Müdürlük merkez ve işletmelerinde ihtiyaç duyulan demirbaş ve mefruşat alımları için 2023 yılında toplam 33.586.000 TL harcama gerçekleştirilmiştir.

c) İrat Hayvanları

Hayvancılık faaliyetlerinin sürdürüldüğü işletmelerde sığır, aygır ve köpek gibi irat hayvanları alımları için 2023 yılında toplam 11.000.000 TL harcama gerçekleştirilmiştir.

Tablo 29. 2023 Yılı Yatırım Programında Yer Alan Projeleri

Projeler	Projenin		Başlangıçtan 2023 yılı sonuna kadar		2023 yılı ödeneginin son tutarı (Bin TL)	2023 yılında		Gerçekleşme (%)		Gerçekleşme (%)	
	Yıllar itibarıyla süresi	Son tutarı (Bin TL)	Nakdi ödeme (Bin TL)	Fiziki yatırım (Bin TL)		Nakdi ödeme (Bin TL)	Fiziki yatırım (Bin TL)	Tümünde	2023	Tümünde	2023
A- Etüd-Proje İşleri		0	0	0	0	0	0	0,0	0	0,0	0
Toplam (A)		0	0	0	0	0	0	0,0	0	0,0	0
B- Devam Eden Projeler											
2019 A03-142113 Hayvansal Üretimi Geliştirme Projesi	2019-2024	543.175	342.231	342.231	179.944	164.038	164.038	63,0	91,2	63,0	91,2
2019 A02-142168 Tarımsal Yapılar ve Tesisler Projesi	2019-2023	233.081	164.862	164.862	40.765	35.593	35.593	70,7	87,3	70,7	87,3
2020A02- 93341 Tarımsal Sulama Projesi	2020-2023	128.059	119.706	119.706	4.709	4.709	4.709	93,5	100,0	93,5	100,0
2022A02-187657 Ceylanpınar Sulaması Projesi	2022-2024	853.985	655.185	655.185	503.486	447.947	447.947	76,7	89,0	76,7	89,0
2020A02-152990 Elektrikli Traktöre Dönüşüm Projesi	2020-2023	10.000	0	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toplam (B)		1.768.300	1.281.984	1.281.984	728.904	652.287	652.287	72,5	89,5	72,5	89,5
C- Yeni Projeler											
2023A02-205931 Muhtelif İşler Projesi	2023	77.466	76.160	76.160	77.466	76.160	76.160	98,3	98,3	98,3	98,3
Toplam (C)	2023	77.466	76.160	76.160	77.466	76.160	76.160	98,3	98,3	98,3	98,3
Toplam (A+B+C)		1.845.766	1.358.144	1.358.144	806.370	728.447	728.447	73,6	90,3	73,6	90,3
D-Yatırım programında yer almayan harcamalar:	D-D										
-Bitkisel Tesis Yatırımları	2023	53.470	1.772	1.772	53.470	1.772	1.772	3,3	3,3	3,3	3,3
-Demirbaş mefruşat	2023	65.250	33.586	33.586	65.250	15.698	15.698	51,5	24,1	51,5	24,1
-İrad hawaları-Sperma	2023	49.225	11.000	11.000	49.225	11.000	11.000	22,3	22,3	22,3	22,3
Toplam Projesiz Yatırımlar (D)		167.945	46.358	46.358	167.945	28.470	28.470	27,6	17,0	27,6	17,0
E-Özel tükenmeye tabi varlık Yatırımları	2023	70.481	43.247	43.247	70.481	43.247	43.247	61,4	61,4	61,4	61,4
Toplamı (E)		70.481	43.247	43.247	70.481	43.247	43.247	61,4	61,4	61,4	61,4
Genel Toplam (A+B+C+D+E)		2.084.192	1.447.749	1.447.749	1.044.796	800.164	800.164	69,5	76,6	69,5	76,6

2.2. İdari Birimlerin 2023 Yılında Gerçekleştirdiği Faaliyetler

2.2.1. Teftiş Kurulu Başkanlığı

Teftiş Kurulu Başkanlığında 2023 yılında; 1 Teftiş Kurulu Başkanı, 4 Başmüfettiş, 14 Müfettiş, 4 Müfettiş Yardımcısı, 1 Başuzman, 1 Şef ve 1 Memur olmak üzere toplam 26 personel görev yapmıştır.

2.2.2. Hukuk Müşavirliği

Hukuk Müşavirliği merkez teşkilatında, 2023 yılında (1) 1.Hukuk Müşaviri, (6) Avukat ve (4) büro personeli ile müşavirlik hizmetleri yürütülmüştür.

Genel Müdürlüğümüzün taşrada bulunan işletmelerinden Ceylanpınar, Çukurova, Hatay, Turunçgiller, Gelemen, Karaköy, Altınova, Gözlü, Konuklar, Karacabey, Tahirova, Polatlı, Anadolu, Atatürk, Türkgeldi, Gökhöyük, Dalaman, Ulaş, Malya. Koçaş ve Kazımkarabekir Tarım İşletmesi Müdürlüklerinin dava ve icra takipleri 2023 yılında vekâlet sözleşmeli 11 avukat tarafından yürütülmüştür.

2.2.3. İç Denetim Birimi Başkanlığı

İç Denetim Birimi Başkanlığı 2023 yılında faaliyetlerini 1 İç Denetim Birimi Başkanı, 6 iç denetçi ve 1 büro personeli ile yürütmüştür.

İç Denetim Birimi Başkanlığı tarafından makro risk değerlendirmesi yapılarak oluşturulan 2023 Yılı Denetim Programı kapsamında "Personel Tayin ve Tahakkuk İşlemleri Denetimi; Bakım, Besleme ve Islah İşlemleri Denetimi; Finans Yönetimi İşlemleri Denetimi; İç Kontrol Sistemi Danışmanlık Faaliyeti; Bilgi ve İletişim Güvenliği İşlemleri Denetimi; Satın Alma İş ve İşlemleri Denetimi" gerçekleştirilmiştir. Denetim ve danışmanlık faaliyetleri neticesinde nihai denetim raporları ve tespit edilen bulgulara yönelik eylem planları Genel Müdürlük Makamına sunulmuştur. Yürütülen denetimlere dair ilgili Daire Başkanlıkları tarafından icra edilen gerçekleştirmeler izleme programları ile takip edilmiştir.

İç denetim faaliyetlerinin, Uluslararası İç Denetim Standartları ve Meslek Ahlak kurallarına uygun olarak yürütülmesi ve iç denetim faaliyetlerinin geliştirilmesi için İç Denetim Kalite Güvence ve Geliştirme Programı oluşturmuş ve 2023 Yılı Dönemsel Gözden Geçirme Faaliyeti gerçekleştirilmiştir.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Bilgi ve İletişim Güvenliği Denetim Rehberi kapsamında yürütülen denetim faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesi ve sürekliliğine yönelik ISO/IEC 27001:2022 Baş Denetçi Eğitim Programına İç Denetim Birimi Başkanlığı'nda görev yapan 6 İç Denetçi katılım

sağlayarak eğitim sonunda yapılan sınav sonucu Baş Denetçi Sertifikası almıştır.

Kurumun hedeflerine ve Uluslararası İç Denetim Standartları ile Ulusal mevzuatımıza uygun olarak İç Denetim Birimi Başkanlığı 2024-2026 Denetim Planı ve 2024 Yılı Denetim Programı hazırlanmıştır.

2.2.4. Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı

2023 Yılı İdare Faaliyet Raporu hazırlanmıştır.

Milletvekilleri tarafından Kuruluşumuza yöneltilen yazılı soru önergeleri cevaplandırılmıştır.

Kuruluşumuzun bütçesine esas 2024 yılı İş Programı ve 2019-2023 yıllarına ait Stratejik Planın İzlenmesi ve Değerlendirilmesi kapsamında 2023 yılı Performans Değerlendirme Raporu hazırlanmıştır.

12 Ekim 2022 Tarihli ve 31981 Sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 6206 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı eki olarak yayımlanan Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve Bağlı Ortaklıklarının 2023 Yılına Ait Genel Yatırım ve Finansman Programı kapsamında TİGEM 2024-2028 Stratejik Planı hazırlanmıştır.

Resmi Gazetenin 15 Eylül 2023 tarihli ve 32310 (Mükerrer) sayısında yayımlanan 2024-2026 Dönemi Yatırım Programı Hazırlıkları ile ilgili 2023/14 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ve eki 2024-2026 Dönemi Yatırım Programı Hazırlama Rehberinde Kuruluşumuz tarafından 2024 yılında gerçekleştirilmesi öngörülen 9 proje için ödenek tavanı 1.030.479.000 TL olarak belirlenmiş olup bu kapsam da gerçekleştirilen uygulamaların takibi yapılmıştır.

Kuruluşumuz faaliyetlerine ilişkin hazırlanan Sayıştay Denetim Raporunda yer alan bulgu ve öneriler cevaplandırılmıştır.

2023 yılında, başta TİGEM Alım-Satım ve İhale Yönetmeliği, TİGEM Yetki Devri Yönergesi ve bazı teknik yönergeler olmak üzere farklı 10 adet mevzuat çalışması gerçekleştirilmiştir.

Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında; TİGEM'e yapılan 1504 adet vatandaş başvurusu cevaplandırılmıştır.

İç Kontrol hizmetleri;

Gerçekleştirilen çalışmaların daha verimli olarak devam ettirilebilmesi, edinilen bilgilerin güncel tutulması, faaliyetlerin İç Kontrol standartlarına uyumlu bir şekilde sürdürülebilmesi ve gereken eğitimler için Genel Müdürlüğümüz İç Denetim Birimi Baş-

kanlığından alınan danışmanlık hizmeti ile Kuruluşumuzda yapılan çalışmaların değerlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır.

İç kontrol sisteminin güncellenmesi ve geliştirilmesi için sistemin etkinliği hakkında genel değerlendirme anketi yapılmıştır.

Kurumsal risk yönetimi alanında farkındalık ve bilgi düzeyinin artırılması amacıyla Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi tarafından "Uygulamalı Kurumsal Risk Yönetimi Eğitimi" konusunda eğitim alınması; çalışmada iç kontrol sistemi, uygulama örnekleri, kurumsal risk yönetimi ve aşamaları, ISO 31000 Risk Yönetimi Prensipleri ve Kılavuzu, COSO Kurumsal Risk Yönetimi, riskin strateji ve performansla bütünleştirilmesi, risk yönetimi sürecinin etkinliğini belirleyen etkenler, kurumun belirlenmiş süreç ve risklerinin gözden geçirilmesi konuları detaylı biçimde incelenmesi sağlanmıştır. Yapılan çalışma ile daha anlaşılır ve yönetilebilir bir Kurumsal Risk Yönetiminin oluşturulması için her düzeyde katılım sağlanarak sürecin tüm kurumda benimsenerek uygulanmasına yönelik farkındalık düzeyinin artırılması sağlanmıştır.

Sistemde görevli olacak kurul/komisyon/ekip bilgilerinin güncellenmesi ve olası değişikliklerin düzenli olarak güncellenebilmesi, rol ve sorumlulukların belirlenmesi ve çalışmaların sistematik biçimde sürdürülebilmesi amacıyla mevzuat güncelleme çalışmaları yapılmıştır.

2.2.5. Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanlığı

Teknik Destek işlemleri kapsamında; merkez ve işletmelerdeki kullanıcılarından gelen 2188 adet talebe teknik destek verilmiştir.

Sunucu Sistemleri, Yardımcı Üniteler, Bilgisayarlar ve Çevre Birimleri Bakım-Onarım İşlemleri kapsamında; merkez ve işletmelerde 135 adet sunucu (sanal ve fiziksel), 9 adet veri depolama ünitesi, 1356 adet bilgisayar, 629 adet fotokopi ve yazıcı için bakım, güncelleme ve konfigürasyon işlemleri gerçekleştirilmiştir.

Kameralı güvenlik hizmetleri kapsamında; 1117 adet hareketli ve sabit kameraların çalışır durumda tutulması, bakım, tamir ve konfigürasyon işlemleri gerçekleştirilmiştir.

E-devlet entegrasyonları ile e-devlet üzerinden 4952 vatandaşın talebi alınmıştır.

Bilgi Güvenliği Hizmeti kapsamında; Sızma Testi yaptırılmış, KVKK uyumluluk süreci tamamlanmış

ve ISO 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi sertifikası yenilenmiştir. Aynı zamanda 27/07/2020 tarihinde yayınlanan Bilgi ve İletişim Güvenliği Rehberine uyum çalışmaları devam etmekte ve her yıl bu kapsamda denetimler gerçekleştirilmektedir.

Yazılım geliştirme hizmeti kapsamında; 3 adet kurumsal yazılım geliştirilmiş olup hizmete sunulmuştur.

Bilgi Teknolojileri Dairesi Tarafından Geliştirilen Kurumsal Yazılımlar

TİGEM Kurumsal Web Sayfası, Sulama Takip Sistemi ve İhale Takip Sistemi.

2.2.6 Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı

Genel Müdürlük ve Gazi Sosyal Tesislerinde verilen hizmetler 2023 yılında aksama olmaksızın sürdürülmüş, Genel Müdürlük ve İşletmelerimizde lojman tahsisleri mevzuat ve yönergeye uygun olarak yapılmış, tüm bina ve tesislerimizin bakım ve onarımı ile mevcut araçlarımızın sevk ve idaresi sağlanmıştır.

Dalaman ve Gökhöyük Tarım İşletmelerinde üretilen dökme (tenekede) çam ve çiçek balları, Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü tesislerinde 850 gr'lık cam kavanozlarda paketleme yaptırılarak, piyasaya satışlarının yapılması için bütün İşletmelerimize sevk edilmiştir. İşletmelerimizin ürettiği Siirt tipi fıstık, kırmızı çorbalık mercimek, çam ve çiçek balı, kabuklu ceviz, kavurma, sucuk, narenciye ürünleri vb. Gazi yerleşkesinde bulunan TİGEM Satış Ofisi ile PTTEM internet sitesi üzerinden personele ve piyasaya satışları yapılmıştır.

Kuruluşun faaliyetlerinin tanıtımı amacıyla yurt içinde 6 adet tarım fuarına iştirak edilmiştir.

TİGEM tarafından üretilen/yetiştirilen sertifikalı tohum, damızlık sığır, koyun ve genomik sperma ve safkan Arap atı ile ilgili tanıtım broşürleri üreticilerimize, yetiştiricilerimize ve bayilerimize dağıtımı yapılmıştır.

Kuruluşumuzun mevcut Sivil Savunma Planı güncellenmiş, Sivil Savunma Ekipleri oluşturulmuştur. 2023 yılında Yangın Tatbikatı yapılmış ve yangın söndürme ekipmanının bakımı yapılmıştır.

5188 Sayılı Özel Güvenlik Kanunu çerçevesinde Kuruluşumuzun koruma ve güvenlik hizmetleri 7/24 esasıyla yürütülmüş, Kapalı Devre Güvenlik Sisteminin kontrolü ve işleyişinin sürekliliği temin edilerek, Genel Müdürlük ve İşletmelerimizde nokta ve araç ile arazinin güvenliği sağlanmıştır.

Üretim Birimlerinin Faaliyetleri

2.2.7. Bitkisel Üretim Faaliyetleri

İklimsel Değerlendirme

Güneydoğu Anadolu Bölgesi

Bu bölgede yer alan ve TİGEM arazi varlığının %50'sine sahip olan Ceylanpınar İşletmesinde güzlük buğday ekilişine 01.10.2022 tarihinde başlanmış ve 31.12.2022 tarihinde tamamlanmıştır. TİGEM'in hububat ekilişinin (1.024.108 da) %55'inin bulunduğu Ceylanpınar işletmesinde (567.130 da) 2022-2023 yetiştirme döneminde İşletmenin bulunduğu bölgenin tamamında kurak geçen bir önceki yetiştirme sezonuna nazaran, 2022-2023 üretim sezonunda özellikle Kasım ve Aralık aylarında yağan yağışlar tohumun çimlenmesi ve sağlıklı bir çıkış yapmasını sağlamıştır.

“Ceylanpınar Tarım İşletmesi, TİGEM arazi varlığının %50'sine sahiptir.”

Ocak/2023, Şubat/2023 ve Mart/2023 ayının 10'una kadarki 69 günlük süreçte toplam 8 gün içinde 29 mm yağış alınmış, bu durum 27 °C'leri bulan sıcaklık değerlerinin de etkisiyle kurudaki bitki gelişimini yavaşlatmıştır. 12 Mart 2023 tarihinden itibaren 7 günde alınan 92 mm yağış, kurudaki ekilişlerin bir miktar toparlanmasını sağlamıştır. İşletmede 26 Ekim 2022 tarihi ile 20 Mayıs 2023 tarihi arasındaki 211 günlük periyodun; toplam 33 günü (%16) yağışlı geçmiştir. Ekiliş üzerine toplam 263 mm yağış alınmıştır. Bu rakam Beyazkule ünitesinde 242 mm, Gümüşsu ünitesinde 174 mm olmuştur (1 Ekim 2022-31 Mayıs 2023 arası).

Mart/2023 ve Nisan/2023 aylarındaki yağışlar, bitkilerin kardeşlenme, sapa kalkma ve başaklanma dönemlerinin sağlıklı bir biçimde tamamlanması için yeterli olmuştur. Dane dolum dönemi olan Mayıs/2023 ayında yeterli yağış alınamaması (2 gün 14 mm), danelerde zayıflığa ve kuru ziraat alanlarında verimin düşük olmasına neden olmuştur.

İşletmenin sulu ziraat ekilişleri Mart/2023 ayı sonuna kadar normal gelişimlerini devam ettirmiştir. Ancak 31 Mart 2023 ve 1 Nisan 2023 tarihlerinde yaşanan düşük hava sıcaklıkları (Omgı kayıtlarında -2,8 °C ve -4 °C) nedeniyle işletme ekilişlerinde don zararı meydana gelmiştir.

Ayrıca, 20 Mayıs 2023 tarihinde Beyazkule sulu ziraat ünitesinde yaşanan kısa süreli şiddetli yağış

ve dolu nedeniyle 7.315 dekar ekiliş alanında ciddi zarar meydana gelmiştir.

Nisan/2023 ayı başında yaşanan don olayı mercimek ve yem bezelyesi ekilişleri ile Antep fıstığı tesisini aşırı şekilde etkilemiş, mercimek ekilişlerinde bir önceki yıla göre % 61 verim kaybı yaşanmıştır.

Orta Anadolu Bölgesi

Bu bölgede yer alan ve TİGEM arazi varlığının %35'ini oluşturan Altınova, Anadolu, Gökhöyük, Gözlü, Koçaş, Konuklar, Malya ve Polatlı İşletmelerinde son 20 yıllık ekiliş üzerine düşen yağış ortalaması 293,7 mm iken, %15 daha fazla yağış alınmış, ortalama yağış miktarı 338,0 mm olarak gerçekleşmiştir.

Bölgedeki işletmelerde; toplam 362.897 dekar hububat ekilişi yapılmıştır (51.003 dekar sulu, 311.894 dekar kuru). 2022 yılı Eylül-Kasım döneminde ekim tamamlanmıştır.

Bölgedeki işletmelerde, Eylül/2022 ve Ekim/2022 ayları arasında ekim işlemi tamamlanmıştır. İşletmelerin çoğunda ekimden sonraki yağışların yeterli olmaması ve düşük sıcaklık değerleri nedeniyle çıkışlar tam sağlanmadan kışa girilmiştir. Ocak/2023 ve Şubat/2023 aylarında yetersiz yağış alınmış, ancak 12 Mart 2023 tarihinden itibaren başlayan yağışlı periyod 22 Haziran 2023 tarihine kadar devam etmiştir. Şubat/2023 ve Mart/2023 aylarındaki Minimum, Ortalama ve Maksimum hava sıcaklıkları uzun yıllar ortalamalarına göre daha düşük seyretmiştir. Yağışlardaki fazlalık yabancı ot ve hastalık yoğunluğu artmıştır. Özellikle fungal hastalıklarda artış görülmüş, kuru ziraat ekilişlerinde pas hastalıkları ve septorya yaprak hastalıklarına karşı nisan ve mayıs aylarında iki sefer mücadele yapılmıştır. Yağışların da etkisiyle kuru ziraatlardaki ekilişlerde yüksek verim alınmıştır.

Altınova İşletmesinde; Ekim/2022 ve Kasım/2022 aylarında toplam 50 mm yağış alınmasıyla çıkışlar tamamlanmıştır. Yıl genelinde havanın yağışlı ve nemli olmasından dolayı kök ve kök boğazı ile yaprak hastalıklarına karşı genel mücadele yapılmıştır. İlkbahar aylarında bitkinin başaklanma ve dane dolumu için suya ihtiyaç duyduğu zaman diliminde yeterli ve etkili yağış alınmıştır. Ocak/2023 ve Şubat/2023 aylarında yağışların yetersiz ve etkisiz olmasından dolayı kuru ziraat alanlarında yer yer kuraklık stresi görülmüş ancak, Mart/2023, Nisan/2023 ve Mayıs/2023 aylarında yağın yağışlarla kuraklık stresi telafi edilmiştir. Nisan/2023, Mayıs/2023 ve Haziran/2023 aylarında toplam 185

mm yağış alınması ile yaprak hastalıklarının arttığı görülmüş, mücadele yapılmıştır. Alınan yağış tohumluk fiğ ekilişlerinde yatmalara neden olmuş bu durum verimi olumsuz etkilemiştir.

Anadolu İşletmesinde; Eylül/2022-Şubat/2023 ayları arasında ekiliş üzerine toplam 71,0 mm olarak alınan yağış uzun yıllar ortalamasının çok altındadır. Ancak, Mart/2023 ayında başlayan ve Haziran/2023 ayı ikinci yarısına kadar olan dönem içerisinde etkili ve düzenli yağışlar alınmıştır. Bu yağışlar çıkışların tamamlanmasına bitki büyüme ve gelişmesine olumlu katkı sağlamıştır. Ayrıca mevsim normalleri altında seyreden hava sıcaklıkları ve kapalı geçen gün sayısının fazlalığı ile birlikte buğdayda bazı alanlarda kök ve kök boğazı hastalığı ile tüm ekiliş alanında buğdayda sarı pas hastalığı görülmüş ve mücadele yapılmıştır.

Gökhöyük İşletmesinde; 2022-2023 üretim sezonunda ekiliş üzerine 417,0 mm yağış alınmış ve uzun yıllar ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir. Ekim/2022-Ocak/2023 tarihleri arasında 134 mm yağış alınmış ve bitki çıkışları düzenli olarak gerçekleşmiş olup, çıkışlarda herhangi bir sorun yaşanmamıştır. Mart/2023 ayında 86,5 mm ve Nisan/2023 ayında 86,0 mm olmak üzere geçmiş yıllara oranla daha fazla yağış alınmış ve yağışlar Mayıs/2023 ayı içerisinde de devam etmiştir. Yağışların devam etmesi, havanın kapalı olması ve hava oransal neminin yüksek olması nedeniyle fungal hastalıklar ve zararlılar daha erken görülmüştür. Fungal hastalıklar ve zararlılara karşı mücadele uygulamalarının zamanında yapılması bitkinin gelişimini olumlu etkilemiştir.

Gözlü İşletmesinde; 2022-2023 yılı güzlük hububat ekilişleri üzerine toplam 375,8 mm yağış alınmış olup, Eylül/2022 ve Kasım/2022 aylarında hiç yağış alınmamıştır. Hava sıcaklıkları uzun yıllar ortalamalarına göre daha düşük seyretmiş ve bitkiler tam çıkış yapamadan kışa girilmiştir. Kış ayına zayıf ve cılız giren bitkiler Ocak/2023, Şubat/2023 ve Mart/2023 aylarında yaşanan düşük sıcaklıklardan etkilenmiştir. Tohumluk fiğ ekilişleri bahar ayında yağışların alınması ile birlikte gelişimini tamamlamıştır. Ancak Haziran/2023 ayında alınan kısa süreli ve sağanak yağın yağışlar fiğ bitkisinde yatmalar meydana getirmiş ve verim kaybı yaşanmıştır.

Koçaş İşletmesinde; güzlük ekilişler tamamlandıktan sonra, sonbahar yağışının yetersiz olmasından dolayı bitki çıkışları sulamayla gerçekleştirilmiştir. Kasım/2022, Aralık/2022 ve Ocak/2023 aylarındaki yağışların yetersizliğine ek olarak, hava sıcaklıkla-

rı da mevsim normallerinden düşük seyretmiştir. Mart/2023 ve Nisan/2023 aylarında yeterli yağış alınmıştır. Haziran/2023 ayında alınan şiddetli günlük yağış ve rüzgar, arpa ve tohumluk fiğ ekilişlerinde kısmi yatmaya neden olmuş, buna rağmen verimli bir yıl gerçekleşmiştir.

Malya İşletmesinde; Eylül/2022, Ekim/2022 ve Kasım/2022 aylarında toplam 24,0 mm yağış alınmıştır. Kış dönemine girilirken Aralık/2022 ayında 21,0 mm yağış alınmasına rağmen havaların soğuması ile birlikte topraktaki tohumların çoğu çıkış yapmadan kışa girmiştir. Şubat/2023 ve Mart/2023 aylarındaki yağışlar iyi olmasına rağmen, sıcaklığın düşük olması sebebiyle çıkışlar ve bitki gelişimi çok yavaş seyretmiştir. Mart/2023, Nisan/2023 ve Mayıs/2023 aylarında alınan toplam 170,0 mm yağış bitki gelişimini olumlu yönde etkilemiştir.

Polatlı İşletmesinde; 2022-2023 yılı güzlük hububat ekilişleri üzerine toplam 274,0 mm yağış alınmıştır. Buğday ekilişlerinin en fazla yağışa ihtiyaç duyduğu dönemlerde (Mart/2023, Nisan/2023 ve Mayıs/2023 ayları) istenilen yağış alınmıştır. Aralık/2022, Ocak/2023, Şubat/2023 ve Mart/2023 aylarında sıcaklık toplam 60 gün 0 °C'nin altında gerçekleşmiştir. Bu dönemde hava sıcaklığı -15,0 °C'ye kadar düşmüş olup, en yüksek sıcaklık Mart ayında 20,3 °C olarak ölçülmüştür.

Sahil Bölgeleri

Bu bölgede yer alan ve TİGEM arazi varlığının %6'sını oluşturan Boztepe, Çukurova, Dalaman, Karacabey ve Türkgeldi işletmelerinde son 20 yıllık ekiliş üzerine düşen yağış ortalaması 589,0 mm iken, 2023 yılında %26 daha az yağış alınmıştır. Bölgedeki ekiliş üzerine alınan yağış miktarı 437,1 mm olmuştur.

Bölgede, genel olarak; toplam alınan yağış miktarı uzun yıllar ortalamasının altında kalmıştır. Ocak/2023 ve Şubat/2023 ayları genel olarak kurak geçmiştir. Bu dönemde oldukça yüksek sıcaklık değerleri de ölçülmüştür. Özellikle Çukurova ve Türkgeldi işletmeleri bu durumdan olumsuz şekilde etkilenmiştir. Çukurova işletmesinde bitkilerin kardeşlenme dönemi olan Ocak/2023 ve Şubat/2023 aylarında hava sıcaklığının yüksek olması ve kuraklık bitkilerde kardeşlenme sayısının çok az olmasına sebep olmuştur. Yabancı ot ve hastalık yoğunluğu artmış, pas, septorya, kök ve kök boğazı hastalıkları erken dönemde başlayarak yüksek oranlarda enfeksiyon oluşturmuş, mücadele yapılmıştır. Çukurova işletmesinde 2.557 dekar buğday ekilişi kuraklık nedeniyle terkin edilmiştir.

Çukurova İşletmesinde; ekiliş üzeri toplam yağış miktarı 286,0 mm olarak kaydedilmiş olup, en fazla yağış 75,0 mm ile Mart/2023 ayında alınmıştır. Buğday ve arpanın çıkış dönemi olan Aralık/2022 ayında 20,0 mm, kardeşlenme ve sapa kalkma dönemini içeren Ocak/2023-Nisan/2023 aylarında toplam 181,0 mm yağış alınmıştır. Günlük yağışların çoğunlukla 2,0-5,0 mm arasında olması yağışın toprak altına yeterince nüfus edememesine, bitkiler için etkin yağış olmamasına sebep olmuş ve susuzluk stresine yol açmıştır. En yüksek sıcaklık 35,9 °C ile Mayıs/2023 ayında, en düşük sıcaklık ise -4,2 °C ile Ocak/2023 ayında ölçülmüştür. Bitkilerin kardeşlenme dönemi olan Ocak/2023 ve Şubat/2023 aylarında hava sıcaklığının yüksek olması ve kuraklık, bitkilerde kardeşlenme sayısının çok az olmasına ve verim düşüklüğüne sebep olmuştur.

Karacabey işletmesinde; 2022-2023 yılı ekilişleri üzerine 389,0 mm yağış alınmıştır. İşletmede ekiliş üzerine alınan yağış, 10 yıllık ekiliş üzerine düşen yağışın altında olmasına rağmen, bitkinin en fazla suya ihtiyaç duyduğu dönemde beklenen yağış alınmış olup, verim düşüklüğü yaşanmamıştır.

Türkgeldi İşletmesinde; 2022-2023 yılı üretim sezonunda ekiliş üzerine 247,0 mm yağış alınmıştır. Sıcaklıkların mevsim normalleri üzerinde olması ve

yeterli yağış olmamasından dolayı 350 dekar Kanola ekilişi terkin edilmiştir.

Doğu Anadolu Bölgesi

Bu bölgede yer alan ve TİGEM arazi varlığının %9'unu oluşturan Sultansuyu, Kazımkarabekir ve Ulaş işletmelerinde son 20 yıllık ekiliş üzerine düşen yağış ortalaması 276,0 mm iken, 2023 yılında %23 daha fazla yağış alınmıştır. Ekiliş üzerine düşen yağış miktarı 355,0 mm olarak gerçekleşmiştir.

Sultansuyu İşletmesinde; 2022-2023 yılı üretim sezonunda gerçekleşen ekiliş üzeri yağış miktarı, on yıllık ekiliş üzeri yağış ortalamasının çok üzerinde gerçekleşmiştir. Kış ve ilkbahar aylarında yağışlar düzenli olarak devam etmiştir. Bu durum kardeşlenme, sapa kalkma ve bayrak yaprak oluşturma dönemlerini olumlu etkilemiştir. Bu da verimin bir önceki yıla göre artmasında etkili olmuştur.

Ulaş İşletmesinde; 2022-2023 yılı güzlük ekilişlerinde Ekim/2022 ayında 18,8 mm ve Kasım/2022 ayında 23,6 mm olarak alınan yağışlar bitki çıkışları için yeterli düzeyde olmuştur. Bitki çıkışlarından sonra Mart/2023 ve Nisan/2023 aylarında toplam 148,8 mm yağış alınmış olup, bitki gelişiminin kritik olduğu sapa kalkma ve başaklanma dönemlerinde bitki su stresini yaşamamıştır. Bu da verimin bir önceki yıla göre artmasını sağlamıştır.

Tablo 30. İşletmeler İtibarıyla Ekilişler Üzerine Düşen Yağış Miktarı

İşletme Adı	20 Yıllık Ekiliş Üzerine Düşen Yağış (mm)	2022-2023 Ekiliş Üzerine Düşen Yağış (mm)
Altınova-Konya	292,1	344,0
Anadolu-Eskişehir	295,2	356,0
Boztepe-Antalya	735,2	697,0
Ceylanpınar-Şanlıurfa	260,3	263,0
Çukurova-Adana	575,9	286,0
Dalaman-Muğla	820,8	566,7
Gökhöyük-Amasya	313,7	417,0
Gözlü-Konya	298,7	375,8
Karacabey-Bursa	426,8	389,0
Kazımkarabekir-Iğdır	203,2	142,4
Koçaş-Aksaray	288,4	255,5
Konuklar-Konya	297,7	397,0
Malya-Kırşehir	281,7	285,0
Polatlı-Ankara	282,0	274,0
Sultansuyu-Malatya	292,4	527,5
Türk geldi-Kırklareli	386,2	247,0
Ulaş-Sivas	332,4	396,0

2.2.7.1. Tarla Bitkileri Üretimleri

TİGEM işletmelerinde 2023 yılında tarla bitkileri grubu içerisinde serin iklim tahılları grubunda buğday, arpa, tritikale ve yulaf, sıcak iklim tahılları grubunda dane mısır, endüstri ve lif bitkileri olarak ayçiçeği ve kenevir, baklagiller grubunda mercimek ve nohut üretimleri yapılmıştır.

“ 2022-2023 ekilişlerinde; 7'si makarnalık ve 24'ü ekmeklik olmak üzere toplam 31 buğday çeşidi yer almıştır. ”

Buğday Üretimi

TİGEM'in 12 işletmesinde 2022-2023 sezonu için, 2022 yılı güz döneminde; 414.513 dekarı sulu-

da ve 491.525 dekarı kuruda olmak üzere toplam 906.038 dekar alanda buğday ekimi yapılmıştır. Ekilişlerde; 7'si makarnalık ve 24'ü ekmeklik olmak üzere toplam 31 buğday çeşidi yer almıştır. Bu ekilişin; %62'sini Ceylanpınar, %27'sini Altınova, Polatlı, Gözlü ve Malya işletmeleri, %11'ini ise diğer 7 işletmenin ekilişleri oluşturmuştur. Sonbahar ve ilkbahar dönemindeki kuraklık nedeniyle 2023 yılında Ceylanpınar işletmesinde 150 dekar ve Çukurova işletmesinde 2.557 dekar olmak üzere toplamda 2.707 dekar buğday ekili alan terkin edilmiştir.

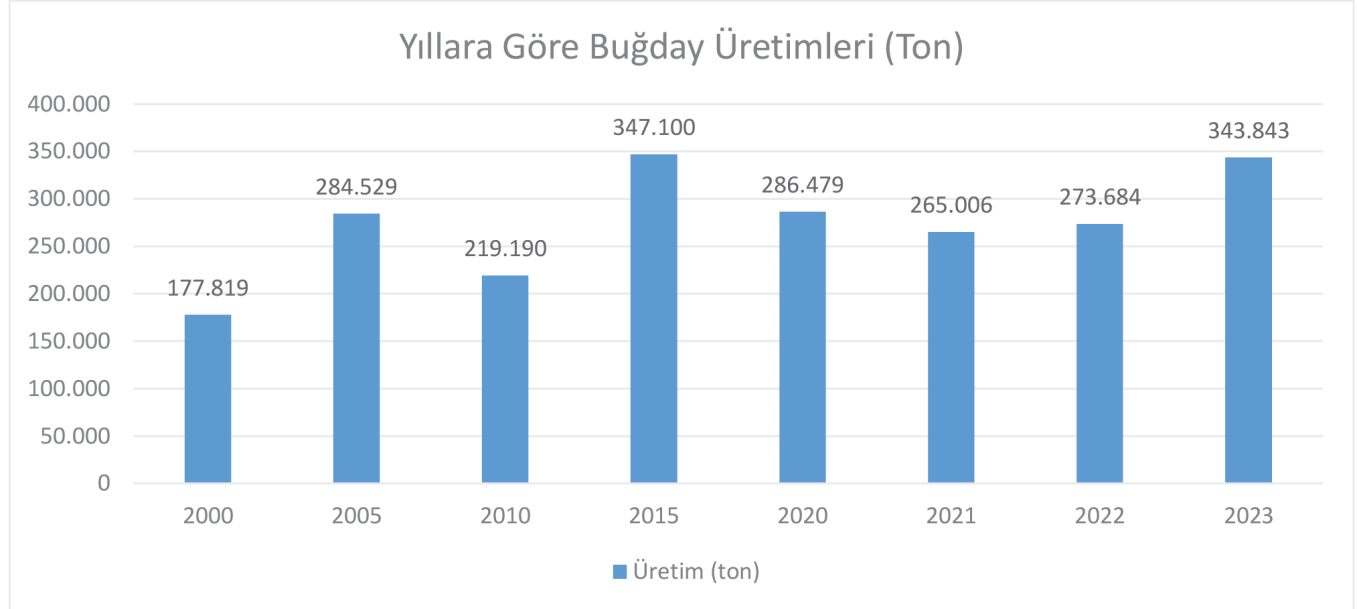
“ TİGEM'de 2023-2024 yılı güzlük ekim döneminde 883.667 dekar buğday ekimi gerçekleştirilmiş ve 329.530 ton üretim hedeflenmiştir. ”

Tablo 31. İşletmelere Göre Buğday Üretim Verileri

İŞLETMELER	Ekilişin Cinsi	2021			2022			2023		
		Hasat Alanı (da)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)
Altınova-Konya	Sulu	16.886	6.579	390	15.587	7.987	512	13.619	5.784	425
	Kuru	71.905	5.021	70	80.522	20.678	257	75.317	23.992	319
	Toplam	88.791	11.600	131	96.109	28.665	298	88.936	29.776	335
Anadolu-Eskişehir	Sulu	5.274	1.676	318	5.044	2.147	426	4.010	1.506	376
	Kuru	8.034	1.232	153	5.103	980	192	6.711	2.514	375
	Toplam	13.308	2.908	218	10.147	3.127	308	10.721	4.020	375
Boztepe-Antalya	Sulu	279	104	371	-	-	-	-	-	-
	Kuru	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Toplam	279	104	371	-	-	-	-	-	-
Ceylanpınar-Şanlıurfa	Sulu	387.731	189.261	488	381.762	178.966	469	377.156	190.384	505
	Kuru	155.625	8.694	56	700	27	38	182.291	23.570	129
	Toplam	543.356	197.954	364	382.462	178.993	468	559.447	213.954	382
Çukurova-Adana	Sulu	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kuru	22.131	11.100	502	22.247	9.752	438	19.157	3.123	163
	Toplam	22.131	11.100	502	22.247	9.752	438	19.157	3.123	163
Dalaman-Muğla	Sulu	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kuru	9.768	5.237	536	9.761	4.513	462	9.571	5.532	578
	Toplam	9.768	5.237	536	9.761	4.513	462	9.571	5.532	578
Gökhöyük-Amasya	Sulu	6.178	3.422	554	8.225	4.533	551	6.962	3.993	574
	Kuru	111	8	-	-	-	-	1.330	349	262
	Toplam	6.289	3.430	545	8.225	4.533	551	8.292	4.342	524
Gözlü-Konya	Sulu	9.578	3.714	388	8.985	5.446	606	8.563	5.287	617
	Kuru	21.641	1.641	76	23.782	5.792	244	21.396	10.259	480
	Toplam	31.219	5.354	172	32.767	11.238	343	29.959	15.546	519
Karacabey-Bursa	Sulu	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kuru	14.820	6.729	454	12.876	5.800	451	38.754	17.296	446
	Toplam	14.820	6.729	454	12.876	5.800	451	38.754	17.296	446
Konuklar-Konya	Sulu	3.059	1.274	416	2.687	1.278	476	2.762	1.064	385
	Kuru	4.794	507	106	2.355	457	194	4.579	1.440	314
	Toplam	7.853	1.781	227	5.042	1.735	344	7.341	2.504	341
Malya-Kırşehir	Sulu	409	199	485	378	220	582	1.291	743	576
	Kuru	47.262	6.157	130	41.167	7.814	190	41.424	17.050	412
	Toplam	47.671	6.355	133	41.545	8.034	193	42.715	17.793	417
Polatlı-Ankara	Sulu	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kuru	79.639	9.630	121	77.016	15.656	203	85.233	28.302	332
	Toplam	79.639	9.630	121	77.016	15.656	203	85.233	28.302	332
Türkgeldi-Kırklareli	Sulu	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kuru	4.900	2.793	570	3.555	1.639	461	3.205	1.655	516
	Toplam	4.900	2.793	570	3.555	1.639	461	3.205	1.655	516
Ulaş-Sivas	Sulu	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kuru	200	30	150	-	-	-	-	-	-
	Toplam	200	30	150	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	Sulu	429.394	206.228	480	422.668	200.577	475	414.363	208.761	504
	Kuru	440.830	58.778	133	279.084	73.107	262	488.968	135.082	276
	Toplam	870.224	265.006	305	701.752	273.684	390	903.331	343.843	381

Tablo 32. Yıllara Göre Buğday Üretim Verileri

Yıllar	Buğday Üretimi								
	Kuruda Üretim			Suluda Üretim			Genel Üretim		
	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
2000	-	-	-	-	-	-	635.185	177.819	280
2005	-	-	-	-	-	-	941.641	284.529	302
2010	773.162	191.128	247	88.483	28.061	317	861.645	219.190	254
2011	791.281	196.148	248	167.952	81.840	487	959.233	277.987	290
2015	580.286	182.165	314	339.848	164.935	485	920.134	347.100	377
2016	430.143	95.061	221	404.858	206.661	511	835.001	301.722	361
2017	542.392	118.211	218	410.823	206.124	502	953.215	324.335	340
2018	416.950	77.206	185	399.156	175.698	440	816.106	252.905	310
2019	493.051	133.556	271	364.354	118.108	324	857.405	251.664	294
2020	436.595	108.6577	249	450.600	177.823	395	887.195	286.479	323
2021	440.830	58.778	133	429.394	206.228	481	870.224	265.006	305
2022	279.084	73.107	262	422.668	200.577	475	701.752	273.684	390
2023	488.968	135.081	276	414.363	208.761	504	903.331	343.843	381

Grafik 11. Yıllara Göre Buğday Üretimi (Ton - Kg/Da)

Arpa Üretimi

TİGEM'in 8 işletmesinde 2022 yılı güzlük ekim döneminde gerçekleştirilen, suluda 19.931 dekar ve kuruda 79.288 dekar olmak üzere toplam 99.219 dekar arpa ekimi ile 2023 yılı hasat döneminde toplamda 40.005 ton mahsul üretimi gerçekleşmiştir.

Verimler; suluda 468 kg/da, kuruda 387 kg/da ve ortalama 403 kg/da olarak gerçekleşmiştir.

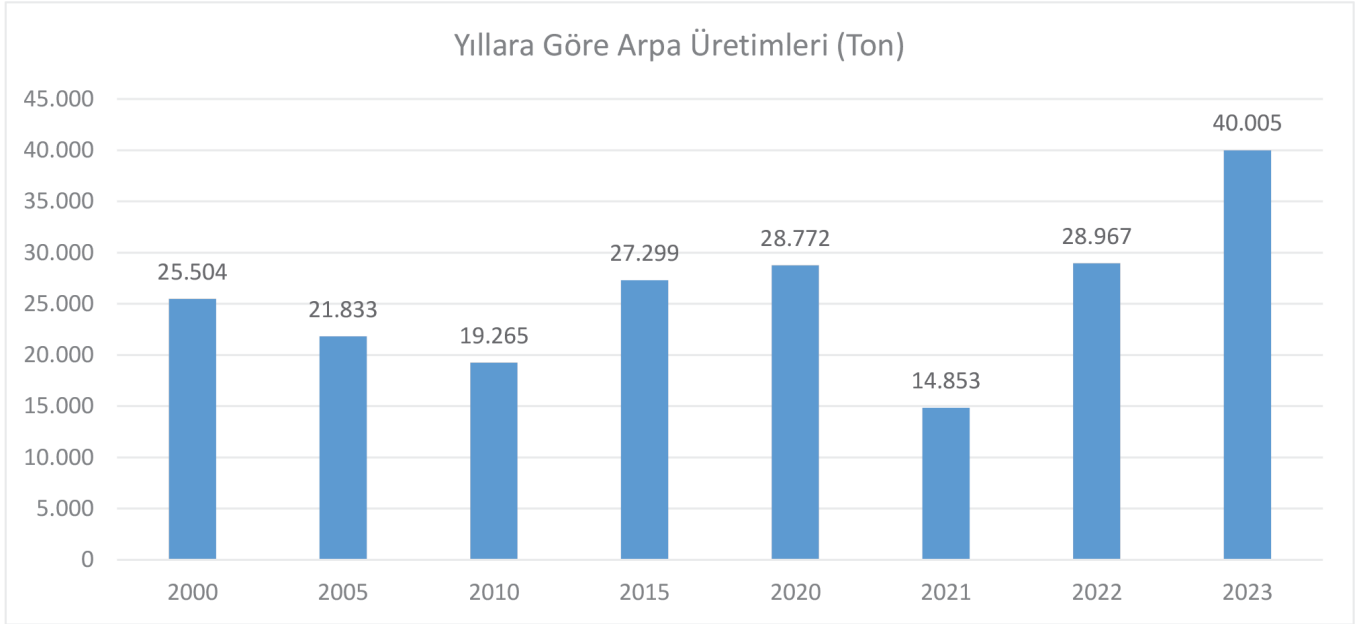
2023 yılı güzlük ekim döneminde gerçekleştirilen, suluda 19.758 dekar ve kuruda 84.710 dekar olmak üzere toplam 104.468 dekar arpa ekimi ile 2024 yılı için 29.307 ton mahsul üretimi hedeflenmiştir.

Tablo 33. İşletmelere Göre Arpa Üretim Verileri

İŞLETMELER	Ekilişin Cinsi	2021			2022			2023		
		Hasat Alanı (da)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)
Altınova-Konya	Sulu	1.739	545	313	2.060	826	401	1.739	809	465
	Kuru	22.501	1.160	52	29.641	7.787	263	21.601	8.198	380
	Toplam	24.240	1.705	70	31.701	8.613	272	23.340	9.007	386
Ceylanpınar-Şanlıurfa	Sulu	6.656	3.537	531	7.673	4.609	601	7.533	2.988	397
	Kuru	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Toplam	6.656	3.537	531	7.673	4.609	601	7.533	2.988	397
Çukurova Adana	Sulu	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kuru	-	-	-	-	-	-	127	60	472
	Toplam	-	-	-	-	-	-	127	60	472
Gözlü-Konya	Sulu	-	-	-	1.092	519	475	1.968	994	505
	Kuru	26.631	2.345	88	27.633	4.813	174	26.987	10.260	380
	Toplam	26.631	2.345	88	28.725	5.332	186	28.955	11.254	389
Koçaş-Aksaray	Sulu	6.512	3.157	485	5.840	3.558	609	5.521	2.812	509
	Kuru	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Toplam	6.512	3.157	485	5.840	3.558	609	5.521	2.812	509
Konuklar-Konya	Sulu	100	46	460	110	52	475	126	51	409
	Kuru	8.697	646	74	9.646	1.907	198	9.379	3.296	351
	Toplam	8.797	692	79	9.756	1.959	201	9.523	3.347	352
Malya-Kırşehir	Sulu	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kuru	16.455	1.809	110	15.314	3.298	218	17.919	7.263	405
	Toplam	16.455	1.809	110	15.314	3.298	218	17.919	7.263	405
Sultansuyu-Malatya	Sulu	1.806	838	464	3.208	1.285	401	3.044	1.665	547
	Kuru	3.247	770	237	1.998	313	157	3.257	1.609	494
	Toplam	5.053	1.608	318	5.206	1.598	307	6.301	3.274	520
Toplam	Sulu	16.813	8.123	483	19.983	10.848	543	19.931	9.319	468
	Kuru	77.531	6.730	87	84.052	18.118	216	79.288	30.686	387
	Toplam	94.344	14.853	157	104.035	28.967	278	99.219	40.005	403

Tablo 34. Yıllara Göre Arpa Üretim Verileri

Yıllar	Arpa Üretimi								
	Kuruda Üretim			Suluda Üretim			Genel Üretim		
	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
2000	-	-	-	-	-	-	92.759	25.504	275
2005	-	-	-	-	-	-	79.394	21.833	275
2010	-	-	-	-	-	-	74.626	19.265	258
2015	79.132	24.207	306	6.801	3.092	455	85.933	27.299	318
2016	61.075	6.998	115	16.469	7.072	429	77.544	14.070	181
2017	82.530	18.971	230	17.639	7.777	441	100.169	26.738	267
2018	84.369	20.856	247	15.362	6.146	400	99.731	27.002	271
2019	78.875	15.843	201	16.855	6.311	374	95.730	22.155	231
2020	82.025	20.339	248	17.709	8.433	476	99.734	28.772	289
2021	77.531	6.730	87	16.813	8.123	483	94.344	14.853	157
2022	84.052	18.118	216	19.983	10.848	543	104.035	28.967	278
2023	79.288	30.686	387	19.931	9.319	468	99.219	40.005	403

Grafik 12. Yıllara Göre Arpa Üretimi

Tritikale Üretimi

2022 yılı güzlük ekim döneminde 4 çeşitle gerçekleştirilen, suluda 1.708 dekar ve kuruda 14.774 dekar olmak üzere toplam 16.482 dekar tritikale ekimi ile 2023 yılı hasat döneminde toplamda 7.485 ton mahsul elde edilmiştir. Verimler suluda 538 kg/da,

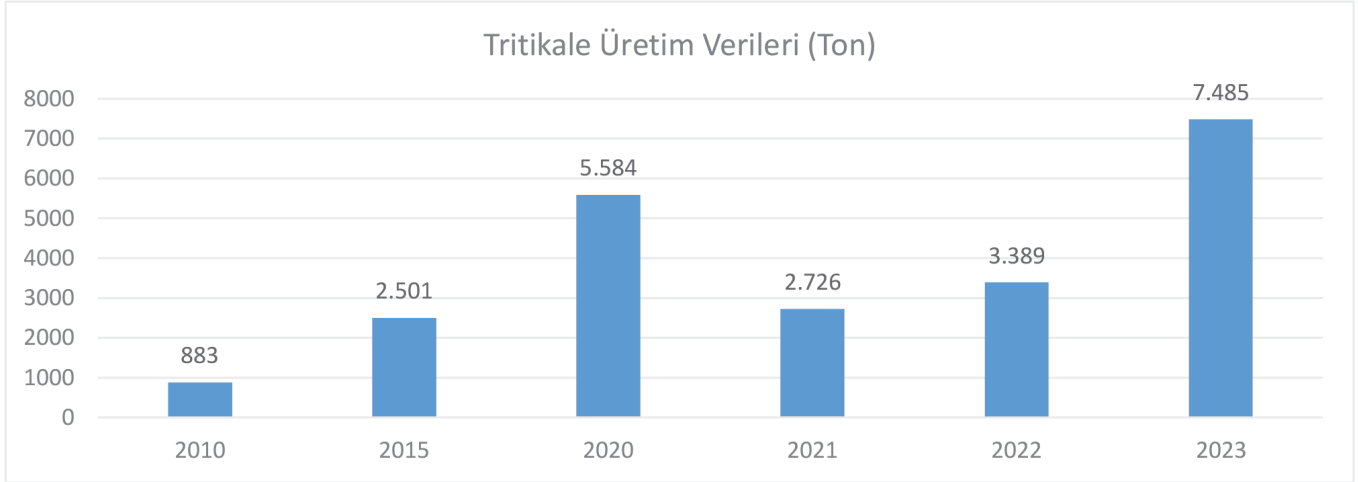
kuruda 445 kg/da ve ortalama 454 kg/da olarak gerçekleşmiştir. 2023 yılı güzlük ekim döneminde 7 çeşitle gerçekleştirilen, suluda 1.476 dekar ve kuruda 14.410 dekar olmak üzere toplam 15.886 dekar tritikale ekimi ile 2024 yılı için 5.208 ton mahsul üretimi hedeflenmiştir.

Tablo 35. İşletmelere Göre Tritikale Üretim Verileri

İŞLETMELER	Ekilişin Cinsi	2021			2022			2023		
		Hasat Alanı (da)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)
Koçaş-Aksaray	Sulu	360	131	364	281	130	461	316	130	413
	Toplam	360	131	364	281	130	461	316	130	413
Türkgeldi-Kırklareli	Sulu	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kuru	-	-	-	-	-	-	1.525	390	256
	Toplam	-	-	-	-	-	-	1.525	390	256
Ulaş-Sivas	Sulu	1.379	552	400	1.876	670	357	1.392	788	566
	Kuru	10.961	2.043	186	15.934	2.589	163	13.249	6.178	466
	Toplam	12.340	2.595	210	17.810	3.259	183	14.641	6.965	476
TOPLAM	Sulu	1.739	683	393	2.157	800	371	1.708	918	538
	Kuru	10.961	2.043	186	15.934	2.589	163	14.774	6.568	445
	Toplam	12.700	2.726	215	18.091	3.389	187	16.482	7.485	454

Tablo 36. Yıllara Göre Tritikale Üretim Verileri

Yıllar	Tritikale Üretimi								
	Kuruda Üretim			Suluda Üretim			Genel Üretim		
	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
2010	-	-	-	-	-	-	2.474	883	357
2011	2.000	666	333	445	235	528	2.445	900	368
2015	5.376	1.846	343	1.301	655	504	6.677	2.501	375
2016	8.391	2.476	295	1.130	529	468	9.521	3.005	316
2017	6.483	1.322	204	1.489	535	360	7.726	1.972	233
2018	16.161	5.233	324	677	317	469	16.838	5.550	330
2019	12.788	4.022	315	1.195	480	402	13.983	4.502	322
2020	18.210	5.185	285	873	399	457	19.083	5.584	293
2021	10.961	2.043	186	1.739	683	393	12.700	2.726	215
2022	15.934	2.589	163	2.157	800	371	18.091	3.389	187
2023	14.774	6.568	445	1.708	918	538	16.482	7.485	454

Grafik 13. Yıllara Göre Triticale Üretimi

Yulaf Üretimi

TİGEM’de 2012 yılından itibaren tohum ve mahsül üretim amaçlı üretimine başlanan yulafın, Sultansuyu İşletmesinde 2022 yılı güzlük ekim döneminde gerçekleştirilen suluda 369 dekar ve kuruda 1.000 dekar ve Karacabey İşletmesinde kuruda 1.000 dekar olmak üzere toplam 2.369 dekar yulaf ekimi ile 2023 yılı hasadı sonucunda suluda verim 380 kg/

da, kuruda verim 319 kg/da ve ortalama verim 329 kg/da olarak gerçekleşmiş, toplam 778 ton mahsul elde edilmiştir.

2023 yılı güzlük ekim döneminde gerçekleştirilen, suluda 1.242 dekar ve kuruda 575 dekar olmak üzere toplam 1.817 dekar yulaf ekimi ile 2024 yılı için 616 ton mahsul üretimi hedeflenmiştir.

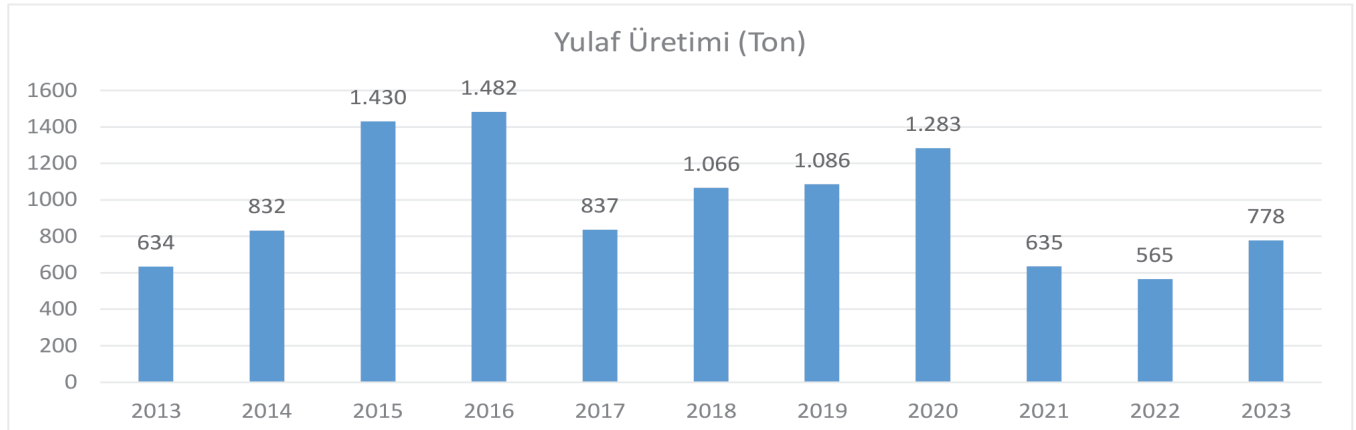
Tablo 37. İşletmelere Göre Yulaf Üretim Verileri

İŞLETMELER	Ekilişin Cinsi	2021			2022			2023		
		Hasat Alanı (da)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)
Karacabey-Bursa	Sulu	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kuru	-	-	-	-	-	-	1000	410	410
	Toplam	-	-	-	-	-	-	1000	410	410
Sultansuyu-Malatya	Sulu	1.308	491	375	1.355	445	328	369	140	380
	Kuru	1.103	145	131	603	121	200	1000	228	228
	Toplam	2.411	635	264	1.958	565	289	2.369	778	329

Tablo 38. Yıllara Göre Yulaf Üretim Verileri

Yıllar	Yulaf Üretimi								
	Kuruda Üretim			Suluda Üretim			Genel Üretim		
	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
2012	-	-	-	4.246	873	206	4.246	873	206
2013	-	-	-	4.609	634	137	4.609	634	137
2014	820	34	41	4.052	798	197	4.872	832	171
2015	472	81	173	3.724	1.349	362	4.196	1.430	341
2016	-	-	-	3.724	1.482	398	3.724	1.482	398
2017	1.198	182	152	1.682	655	389	2.880	837	291
2018	851	101	118	2.718	966	355	3.569	1.066	299
2019	450	131	291	2.223	955	430	2.673	1.086	406
2020	980	241	246	2.958	1.042	352	3.938	1.283	326
2021	1.103	145	131	1.308	491	375	2.411	635	264
2022	603	121	200	1.355	445	328	1.958	565	289
2023	2.000	638	319	369	140	380	2.369	778	329

Grafik 14. Yıllara Göre Yulaf Üretimi

2.2.7.1.1. Endüstri Bitkileri Üretimi

Dane Mısır Üretimi

Hububat ekiliş alanlarının münavebeye girmesi ve dane üretimi amacıyla, 2023 yılında Ceylanpınar, Dalaman ve Karacabey işletmelerinde 104.274 dekar alanda yemlik dane mısır ekilişi yapılmıştır. TİGEM'de 2023 yılı içerisinde hasat edilen toplam

dane mısır alanı 104.674 dekar (Karacabey İşletmesinde hasat dönemindeki aşırı yağışlardan dolayı hasat edilemeyen 400 da 2022 yılı II. ürün dane mısır ekilişi dahildir) olup, bunun 32.511 dekarı I. ürün, 72.163 dekarı II. üründür. Toplam 104.674 dekar alandan 112.541 ton ürün ve 1.075 kg/da ortalama verim alınmıştır.

Tablo 39. Dane Mısır Üretim Verileri

Ekiliş	İşletmeler	2021			2022			2023		
		Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
I. Ürün	Ceylanpınar/Ş.Urfa	-	-	-	-	-	-	30.961	27.934	902
	Çukurova/Adana	591	610	1.033	-	-	-	-	-	-
	Dalaman/Muğla	809	1.063	1.314	544	701	1.289	-	-	-
	Karacabey/Bursa	1.233	1.585	1.286	1.880	2.265	1.205	1.550	1.800	1.161
	Toplam	2.633	3.258	1.238	2.424	2.966	1.224	32.511	29.734	915
II. Ürün	Ceylanpınar/Ş.Urfa	112.369	116.442	1.036	120.574	131.076	1.087	69.129	80.293	1.162
	Çukurova/Adana	667	534	800	-	-	-	-	-	-
	Dalaman/Muğla	1.700	1.896	1.116	1.400	1.717	1.227	1.400	1.384	988
	Karacabey/Bursa	578	590	1.021	400	250	625	1.634	1.130	692
	Toplam	115.314	119.463	1.036	122.374	133.043	1.087	72.163	82.807	1.148
Genel Toplam		117.947	122.721	2.274	124.798	136.009	2.311	104.674	112.541	1.075

Karacabey Tarım İşletmesinde 2023 yılında kamu ve özel sektör tohumculuk firmalarıyla hibrit mısır tohumu üretimi amacıyla 2.106 da, Dalaman Tarım İşletmesinde 100 da olmak üzere sulu tarım arazisinde toplam 2.206 da ortak ve çeşit lisans anlaşması çerçevesinde üretim yapılmış, 519 ton ürün elde edilmiş ve verimi 235 kg/da olarak ger-

çekleşmiştir. Ayrıca Karacabey İşletmesinin kendisinin yapmış olduğu hibrit tohumluk dane mısır üretiminden ise, 450 dekar alandan 170 ton üretim, 377 kg/da verim alınmıştır. Toplamda 2.656 dekar tohumluk mısır ekiminden 689 ton üretim, 259 kg/da verim elde edilmiştir.

Tablo 40. Hibrit Mısır Üretim Verileri

İşletmeler	2021			2022			2023		
	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Karacabey/Bursa	2.329	549	236	4.281	1.452	339	2.556	678	265
Dalaman/Muğla							100	11	115
Toplam	2.329	549	236	4281	1.452	339	2.656	689	259

Ayçiçeği Üretimi

TİGEM'e ait 5 işletmede münavebe amacıyla 2023 yılında 80.779 da arazide yağlık ayçiçeği üretimi yapılmış 21.860 ton ürün elde edilmiş ve ortalama

verim 271 kg/da olarak gerçekleşmiştir. 3 işletme-
de ise 10.131 dekar alanda sözleşmeli tohumluk
ayçiçeği üretimi yapılmış 452 ton tohum elde edil-
miş ve verim 45 kg/da olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 41. Yağlık Ayçiçek Üretim Verileri

İşletme Adı	2021			2022			2023		
	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Ceylanpınar-Şanlıurfa	63.895	15.219	238	64.369	15.710	244	55.553	16.176	291
Çukurova-Adana	9.308	2.135	229	9.807	3.170	323	10.802	2.563	237
Dalaman-Muğla	3.412	1.255	365	3.074	1.174	382	3.237	1.342	415
Gökhöyük- Amasya	950	262	276	-	-	-	-	-	-
Gözlü-Konya	215	40	186	-	-	-	-	-	-
Karacabey-Bursa	2.553	564	221	2.797	620	222	8.091	1.290	159
Türkgeldi-Kırklareli	1.005	294	292	3.814	920	241	3.096	489	158
Sultansuyu-Malatya	403	90	224	-	-	-	-	-	-
Toplam	81.741	19.859	243	83.861	21.595	258	80.779	21.860	271

Tablo 42. Özel Sektör Tohumculuk Firmaları ile Hibrit Ayçiçeği Tohumu Üretimi

İşletme Adı	2021			2022			2023		
	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Altınova-Konya	5.840	515	88	5.110	614	120	2.920	286	98
Ceylanpınar-Şanlıurfa	-	-	-	-	-	-	6.761	133	20
Gözlü-Konya	674	32	47	962	45	48	450	33	74
Konuklar- Konya	984	88	90	-	-	-	-	-	-
Toplam	7.498	635	85	6.072	660	109	10.131	452	45

Kenevir Üretimi

Ülkemizdeki endüstriyel kenevirin yaygınlaştırılması ve sanayi sektörünün kenevir hammadde tedarikinin yerli üretimden karşılanması politikasına uygun olarak; 2019 yılında “Türkiye’de Endüstriyel Kenevir Yetiştiriciliği Raporu ve Eylem Planı” hazırlanmış, Eylem Planında; kenevir üretiminin kısa vadede yerli popülasyondan yapılması ve “Vezir” ve “Narlı” isimli yerli ve milli kenevir çeşit adaylarının tescil süreçleri ve tohum çoğaltım işlemleri tamamlanincaya kadar yerli “Narlısaray” popülasyonundan tohum çoğaltımının TİGEM tarafından yapılması öngörülmüştür.

Bu çerçevede TİGEM 2019 yılında; Gökhöyük Tarım İşletmesi Müdürlüğünde 40 da alanda Narlısaray popülasyon çeşidi ile başlayan kenevir ekim ve üretiminde 2021 yılında ülkemizin ilk tescilli çeşitlerinden olan “Vezir 55” çeşidinin tohumluk üretim ve satış hakkı, çeşit sahibi Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsünden TİGEM tarafından satın alınarak, Gökhöyük Tarım İşletmesi Müdürlüğünde 34 da alanda ilk sertifikalı tohum ekimi gerçekleştirilmiştir. 2023 yılında ekimi yapılan 257 da alandan 22.150 kg “Vezir 55” çeşidi kenevir mahsülü üretimi yapılmıştır.

Tablo 43. Kenevir Üretimi

İşletme Adı	2021			2022			2023		
	Hasat Alanı (da)	Üretim (kg)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (kg)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (kg)	Verim (kg/da)
Gökhöyük-Amasya	34	3.400	100	514	22.720	44	257	22.150	86

Yemeklik Dane Baklagil Üretimleri Kırmızı Mercimek ve Nohut Üretimi

Ceylanpınar işletmesinde tohumluk amaçlı üretimi yapılan buğday alanlarının münavebeye girmesi ve toprağın fiziksel yapısının iyileştirilmesi amacıyla geniş alanlarda kırmızı mercimek ekimi yapılmaktadır. 2022-2023 ekim sezonunda Ceylanpınar işletmesinde 71.102 da sulu alanda kırmızı mercimek

ekimi yapılmış olup, 3.830 ton ürün alınmış ve verim 54 kg/da olarak gerçekleşmiştir.

Gökhöyük işletmesinde 2023 yılında toplam nohut ekim alanı 1.141 dekar olup, bunun tamamı tohumluk amaçlıdır. Bu ekilişten toplam 106 ton ürün alınmış ve verim 93 kg/dekar olmuştur. 2023 yılında 84 ton civarında tohumluk tedarik edilmiştir.

Tablo 44. İşletmeler İtibarıyla Yemeklik Dane Baklagil (Nohut-Kırmızı Mercimek) Üretim Verileri

İşletme Adı	Cinsi	2021			2022			2023		
		Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Ceylanpınar-Şanlıurfa	Mercimek	60.640	5.978	99	73.289	10.122	138	71.102	3.830	54
Gözlü-Konya	Nohut	-	-	-	200	26	129	-	-	-
Gökhöyük-Amasya	Nohut	865	71	82	591	133	225	1.141	106	93
Mercimek Toplamı		60.640	5.978	99	73.289	10.122	138	71.102	3.830	54
Nohut Toplamı		865	71	82	791	159	200	1.141	106	93

2.2.7.1.2. Yem Bitkileri Üretimi

TİGEM işletmelerinde 2023 yılında yem bitkileri olarak; yonca, korunga, fiğ, yem bezelyesi, italyan çimi, çayır mera bitkileri ve silajlık mısır üretimleri yapılmıştır.

Yonca Üretimi

Hayvan yetiştiriciliğinin en önemli girdilerinden olan kaba yemler içerisinde yoncanın özel bir yeri vardır. Kaba yemler içerisinde protein ve diğer besin ele-

mentleri yönüyle birinci sırada yer alan yonca, özellikle sığır yetiştiriciliğinin en önemli besin kaynağını oluşturmaktadır. Bu kapsamda, damızlık sığır yetiştiriciliği yapılan işletmelerde ihtiyacı karşılamak üzere 2023 yılında 46.070 dekar sulu tarım arazisinde 49.232 ton yonca kuru ot üretimi yapılmış ve verimi 1.069 kg/da olarak gerçekleşmiştir.

Sertifikalı yonca tohumu üretilmesi amacıyla; 2023 yılında 8.964 dekar araziden 242 ton çepelli mahsul üretilmiştir.

Tablo 45. Yonca Üretim Verileri

Ürün Cinsi	2021			2022			2023		
	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)
Yonca (Kuru Ot)	44.748	43.908	981	42.577	50.358	1.183	46.070	49.232	1.069
Yonca (Çepelli Tohum)	8.981	378	42	9.418	388	41	8.964	242	27
Toplam	53.729	-	-	51.995	-	-	55.034	-	-

Tablo 46. Yonca Kuru Ot Üretimleri

İşletmeler	2021			2022			2023		
	Hasat Alanı (da)	Üretim (Kg)	Verim (Kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (Kg)	Verim (Kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (Kg)	Verim (Kg/da)
Altınova/Konya	1.775	2.040.000	1.149	1.460	2.000.000	1.370	1.825	2.646.000	1.450
Anadolu/Eskişehir	3.019	2.750.000	911	3.458	3.330.000	963	3.782	3.120.900	825
Ceylanpınar/Ş.Urfa	17.736	18.406.510	1.038	16.540	23.022.310	1.392	16.352	21.635.800	1.323
Çukurova/Adana	878	966.615	1.101	852	969.960	1.138	842	740.000	879
Dalaman/Muğla	774	1.246.318	1.610	731	983.695	1.346	636	912.870	1.435
Gökhöyük/Amasya	1.751	2.760.000	1.576	1.799	2.735.000	1.520	2.235	3.140.000	1.405
Gözlü/Konya	5.056	3.868.860	765	4.879	4.944.320	1.013	7.902	5.745.960	727
Karacabey/Bursa	3.704	2.325.980	628	2.077	2.091.700	1.007	2.523	2.842.430	1.127
Kazımkarabekir/Iğdır	783	375.400	479	783	383.000	489	400	317.940	795
Koçaş/Aksaray	2.703	3.204.250	1.185	3.289	3.919.260	1.192	3.303	3.058.300	926
Konuklar/Konya	206	152.825	742	206	540.400	2.623	-	-	-
Malya/Kırşehir	1.183	965.000	816	1.220	1.120.000	918	1.209	1.200.000	993
Polatlı/Ankara	1.127	1.611.925	1.430	1.527	1.391.920	912	1.162	985.660	848
Sultansuyu/Malatya	1.349	1.303.000	966	1.189	972.000	817	1.010	779.585	772
Türkgeldi/Lüleburgaz	1.785	1.495.000	838	1.755	1.450.000	826	1.905	1.390.805	730
Ulaş/Sivas	919	435.950	474	812	504.000	621	984	715.496	727
Toplam	44.748	43.907.633	981	42.577	50.357.565	1.183	46.070	49.231.746	1.069

Tablo 47. Yonca Çepelli Tohum Üretimleri

İşletmeler	2021			2022			2023		
	Hasat Alanı (da)	Üretim (Kg)	Verim (Kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (Kg)	Verim (Kg/da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (Kg)	Verim (Kg/da)
Altınova/Konya	2.682	96.500	36	2.574	77.480	30	2.209	15.500	7
Anadolu/Eskişehir	559	8.220	15	559	12.920	23	559	8.180	15
Ceylanpınar/Ş.Urfa	2.802	122.940	44	3.730	178.960	48	3.842	140.980	37
Gökhöyük/Amasya	1.596	59.100	37	1.205	24.100	20	712	24.920	35
Gözlü/Konya	669	53.520	80	677	56.360	83	677	47.500	70
Konuklar/Konya	673	37.430	56	673	38.630	57	965	4.810	5
Toplam	8.981	377.710	42	9.418	388.450	41	8.964	241.890	27

Fiğ Üretimi

Önemli bir kaba yem kaynağı olan fiğın, kuru ot ve tohum üretimi amaçlı, kuru ve sulu tarım alanlarında münavebe bitkisi olarak ekimi yapılabilen fiğın üretimi, her yıl ihtiyaç oranında artan miktarlarda TİGEM işletmelerinde yapılmaktadır. 2023 yılında 58.944 dekar fiğ kuru ot üretim alanından 31.914 ton kuru ot elde edilmiştir.

Ayrıca Gölarmara ünitesinde 1.000 dekar organik fiğ üretim alanından 140 ton fiğ kuru otu üretilmiştir.

Sertifikalı tohum üretimi amacıyla; Ceylanpınar İşletmesinde 9.732 dekar Adi fiğ, Orta ve Doğu Anadolu İşletmelerinde 18.450 dekar Macar fiğı olmak üzere toplam 28.182 dekardan 1.831 ton çepelli mahsul üretimi yapılmıştır.

Tablo 48. Fiğ Üretim Verileri

Ürün Cinsi	2021			2022			2023		
	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)
Fiğ (Yeşil Ot)	317	447	1.410	-	-	-	-	-	-
Fiğ (Kuru Ot)	40.874	11.990	293	47.621	17.128	360	58.944	31.914	541
Organik Fiğ (Kuru Ot)	-	-	-	-	-	-	1.000	140	140
Fiğ (Çepelli Tohum)	29.148	1.111	38	25.712	1.880	73	28.182	1.831	65

Korunga Üretimi

Önemli bir kaba yem kaynağı olan korunga bitkisinin 2023 yılında 10.668 dekar alandan 2.422 ton korunga kuru ot üretimi yapılmıştır.

Tohum üretim amaçlı yapılan üretimde ise 16.383 dekar korunga tohum alanından 1.312 ton çepelli korunga mahsulü üretilmiş ve 80 kg/da verim elde edilmiştir.

Tablo 49. Korunga Üretim Verileri

Ürün Cinsi	2021			2022			2023		
	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)
Korunga (Kuru Ot)	2.107	112	53	1.969	500	254	10.668	2.422	227
Korunga (Çepelli Tohum)	24.958	530	21	24.372	1.263	52	16.383	1.312	80
Toplam	27.065	-	-	26.341	-	-	27.051	-	-

Silajlık Mısır Üretimleri

İşletmelerde sürdürülen damızlık hayvan yetiştiriciliği faaliyetleri için ihtiyaç duyulan ve kaba yem içerisinde önemli bir yeri olan silajın tamamı işletme üretimlerinden karşılanmakta olup, bu bakımdan silajlık mısır üretimi büyük önem taşımaktadır.

2023 yılında toplam 35.549 dekar silaj üretim amaçlı mısır ekilişinden 156.276 ton silajlık mısır üretilmiş ve verimi 4.396 kg/da olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 50. Silajlık Mısır Üretim Verileri

Ürün Cinsi	2021			2022			2023		
	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)
Silajlık Mısır	35.797	173.930	4.859	34.641	173.648	5.013	35.549	156.276	4.396

Çayır Otu Üretimleri

İşletmelerde sürdürülen damızlık hayvan yetiştiriciliği için ihtiyaç duyulan çayır otları faaliyetlerinde 13.295 dekar araziden 13.663 ton yeşil ve 36.092

dekar araziden 8.621 ton kuru ot üretimi yapılmıştır. Ayrıca tohum üretim amaçlı 749 dekar çayır otu ekilişinden de 41 ton çepelli mahsul üretimi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 51. Çayır Otu Üretim Verileri

Ürün Cinsi	2021			2022			2023		
	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)	Verim (Kg/da)
Çayır Otu (Kuru ot)	29.358	5.292	180	29.539	6.688	226	36.092	8.621	239
Çayır Otu (Yeşil ot)	12.921	12.195	944	14.315	15.191	1.061	13.295	13.663	1.028
Çayır Otu (Çepelli Tohum)	887	57	65	395	38	97	749	41	55

2.2.7.2. Bahçe Kùltürleri Üretimi

TİGEM'e bağı işletmelerde ekolojik ve toprak şartlarına bağı olarak zeytin, narenciye, antepfıstığı, ceviz, badem üretimi ve başta badem olmak üzere muhtelif fidan üretimi yapılmaktadır.

Ceylanpınar Tarım İşletmesinde antepfıstığı ve badem, Dalaman ve Boztepe Tarım İşletmelerinde narenciye, Karacabey Tarım İşletmesinde ceviz

ve badem üretimi yapılmaktadır. Bunların yanında, Gökhöyük ve Karacabey Tarım İşletmelerinde ise elma, armut, şeftali, vişne, kiraz, nar ve zeytin gibi meyvelerin küçük ölçekte üretimleri yapılmaktadır.

Ceylanpınar Tarım İşletmesinde antepfıstığı ve badem fidanı ve çoğürü, Karacabey Tarım İşletmesinde aşılı-tüplü badem fidanı ve çoğürü, Boztepe Tarım İşletmesinde virüsten ari narenciye fidanı ve avokado fidanı üretimi yapılmaktadır.

Tablo 52. Bahçe Kùltürleri Tesisleri

Cinsi	2023			Toplam (da)
	Üretimdeki Tesis (da)	Bakımdaki Tesis (da)	Yeni Tesis (da)	
Narenciye	7.669	1.446	-	9.115
Elma	223	-	-	223
Antepfıstığı	31.989	9.080	-	41.069
Çam fıstığı	6.500	-	-	6.500
Zeytin	3.177	27	-	3.204
Badem	4.105	715	-	4.820
Ceviz	1.515	1.655	-	3.170
Bağ	93	-	-	93
Kayısı	-	-	-	-
Muhtelif Meyve	764	90	-	854
Park- ağaç	33.454	4.145	-	37.599
Koruyucu Orman	9.586	802	-	10.388
Kavaklık+ Okaliptüs	287	90	-	377
Sebzecilik	11	-	-	11
Fidanlık	24	-	-	24
Bademlik	6.488	100	110	6.698
Toplam	105.885	18.150	110	124.145

Tablo 53. Bahçe Kùltürleri Üretim Verileri

Üretimin Cinsi	2021			2022			2023		
	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton/Ad)	Verim (Kg/da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton-Ad)	Verim (Kg/da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton/Ad)	Verim (Kg/da)
Antep Fıstığı	31.989	743	23	31.989	1.874	59	31.989	830	26
Narenciye	7.464	14.331	1.920	7.464	13.167	1.764	7.673	16.318	2.127
Zeytin	3.177	67	21	3.177	199	59	3.177	53	17
Bağcılık	93	14	149	93	150	1.613	93	25	265
Kayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Badem	1.871	21	11	1.800	74	41	1.921	83	43
Ceviz	1.200	61	51	1.200	183	153	1.500	169	113
Fidan (Fidan+Çoğür)	24	81.700	-	24	63.340	-	24	65.500	-
Diğer Meyveler	638	50	78	638	57	88	638	37	58

2.2.7.3. Özel Sektör Firmalarıyla Ortak Üretim

TİGEM'in önemli ve öncelikli faaliyet konusu olan sertifikalı hububat tohumluğu üretim alanlarının münavebeye girmesi ve özel sektör tohumculuk firmalarının büyük ölçekli sulu tarım arazi taleplerinin karşılanması ve TİGEM'in üretmediği bitki cinslerine ait tohumlukların özel sektör tarafından üretilmesini sağlayarak, ülkesel tohumculuk üretimine

katkıda bulunmak amacıyla her yıl ortalama 120-130 bin dekar arazide ortak üretim veya sezonluk kiralama yapılmaktadır.

2023 yılında tohumluk amaçlı olarak 72.361 dekar, mahsül amaçlı olarak 38.540 dekar olmak üzere toplam 110.901 dekar alan özel sektör firmalarına kiraya verilmiştir. 2024 yılında ise toplam 140.000 dekar alanın özel sektör firmalarına kiraya verilmesi hedeflenmiştir.

Tablo 54. TİGEM-Özel Sektör İşbirliğinde Sertifikalı Tohum, Fidan ile Münavebe Amaçlı Tohumluk ve Mahsül Üretimleri İçin Kiraya Verilen Alanlar (da)

İşletme Adı	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Altınova-Konya	9.197	9.490	9.436	10.950	8.935	5.475
Anadolu-Eskişehir	-	471	-	-	-	-
Boztepe-Antalya	212	212	212	237	237	250
Ceylanpınar-Ş.Urfa	34.039	41.990	25.995	32.115	67.559	56.707
Çukurova-Adana	8.279	7.667	8.073	10.705	10.956	6.525
Dalaman-Muğla	4.650	3.564	1.154	1.146	2.621	1.706
Gökhöyük-Amasya	1.242	2.098	2.509	2.967	2.645	3.884
Gözlü-Konya	3.123	4.225	4.673	4.172	4.661	3.300
Karacabey-Bursa	11.282	18.114	14.082	17.656	16.787	17.964
Kazımkarabekir-Iğdır	11.500	11.500	11.500	11.500	11.500	4.500
Koçaş-Aksaray	2.511	2.511	2.511	2.511	2.511	2.511
Konuklar-Konya	1.110	1.289	1.808	2.978	1.902	2.529
Malya-Kırşehir	12.312	12.386	9.222	-	-	-
Sultansuyu-Malatya	772	1.412	1.740	2.434	2.706	5.551
Tükgeldi-Lüleburgaz	-	2.600	1.371	1.524	-	-
Ulaş-Sivas	1.037	746	1.340	1.340	-	-
Toplam	101.266	120.275	95.626	102.235	133.020	110.902

2.2.7.4. Tohumculuk Faaliyeti

TİGEM'in Ana Statüsü ile belirlenmiş birinci görevi, Ülkemizin bitkisel üretimini artırmak, çeşitlendirmek ve ürün kalitesini iyileştirmek amacıyla ürettiği tohum, fidan, fide ve benzeri malları yetiştiricilere intikal ettirmektir. Bu çerçevede, TİGEM, kuruluş tarihinden itibaren, ülkemiz tarım sektörünün en

önemli girdisi durumunda olan, özellikle 1980 yılından sonra gelişen ülkemiz tohumculuk sektörünün ilgi göstermediği veya yetersiz kaldığı ve ülkemizde üretim açığı bulunan bitki türlerindeki tohumların üretimlerinin gerçekleştirilmesi ve çiftçilerimize dağıtımlarının yapılması ana ekseninde faaliyetlerini sürdürmektedir.

Tablo 55. TİGEM Hububat Tohumu Üretim ve Dağıtım Miktarları* (ton)

Türler	Buğday			Arpa			Tritikale			Yulaf		
	Üretim	Dağıtım	Ülke İçindeki Payı (%)	Üretim	Dağıtım	Ülke İçindeki Payı (%)	Üretim	Dağıtım	Ülke İçindeki Payı (%)	Üretim	Dağıtım	Ülke İçindeki Payı (%)
2002	70.599	72.059	90	3.776	3.753	91	148	174	-	-	-	-
2010	151.539	156.925	60	15.675	16.795	53	544	1.055	-	-	-	-
2015	132.662	128.383	27	18.196	14.484	12	1.935	1.818	-	202	167	-
2020	133.019	136.055	28	20.481	19.893	9	4.671	4.710	-	380	381	-
2021	111.542	106.631	22	10.557	11.168	8	2.383	2.383	-	219	42	-
2022	104.535	104.319	24	18.814	17.726	11	2.893	2.891	-	27	205	-
2023	91.287	93.509	19	19.267	18.509	10	3.027	2.545	25	76	36	1

*TİGEM ekilişleri dahil.

Tablo 56. TİGEM Hibrit Mısır ve Yem Bitkileri Tohumu Üretim ve Dağıtım Miktarları (ton)

Türler	Hibrit Mısır			Yonca			Fiğ			Korunga		
	Üretim	Dağıtım	Ülke İçindeki Payı (%)	Üretim	Dağıtım	Ülke İçindeki Payı (%)	Üretim	Dağıtım	Ülke İçindeki Payı (%)	Üretim	Dağıtım	Ülke İçindeki Payı (%)
2002	384	360	208	153	129	31	1.096	553	69	392	885	100
2010	84	84	0,3	158	262	18	1.829	1.260	96	183	493	57
2015	495	619	1,1	94	82	5	1.370	831	99	529	31	97
2020	243	235	0,5	286	129	3	2.132	1.789	72	1.227	600	52
2021	205	197	0,4	197	157	4	983	840	92	965	440	54
2022	127	127	0,2	226	190	6	1.323	919	100	1.463	491	55
2023	197	197	0,2	175	171	4	1.101	909	28	1.796	154	12

Tablo 57. TİGEM Nohut ve Mercimek Tohumu Üretim ve Dağıtım Miktarları (ton)

Türler	Nohut			Mercimek		
	Üretim	Dağıtım	Ülke İçindeki Payı (%)	Üretim	Dağıtım	Ülke İçindeki Payı (%)
2002	83	83	50	1.093	650	100
2010	173	75	19	994	621	91
2015	112	25	1	621	524	46
2020	253	106	0,5	1.212	956	3
2021	142	57	0,4	1.023	979	2
2022	52	97	0,5	1.170	1.106	2
2023	156	94	0,7	685	614	1

Tablo 58. TİGEM’de Üretimi Yapılan Hububat Tohumu Çeşitleri

İŞLETMELER		ALTINOVA	ANADOLU	CEYLANPINAR	ÇUKUROVA	DALAMAN	GÖKHÖYÜK	GÖZLÜ	KARACABEY	GÖLMARMARA	KOÇAŞ	KONUKLAR	MALYA	POLATLI	SULTANSUYU	TÜRKGELDI	ULAŞ
BUĞDAY	EKMEKLİK	BAYRAKTAR 2000															
		BEZOSTAYA 1															
		CEYHAN 99															
		CUMHURİYET 75															
		ÇAVUŞ															
		ES 26															
		EYMENBEY															
		FLAMURA 85															
		GOLİA															
		GÖKKAN															
		KAŞIFBEY 95															
		KATE A-1															
		KAYRA															
		KARAKALPAK															
		KIPÇAK															
		KILINÇ															
		PANDAS															
		PEHLİVAN															
		REİS															
		KOÇ 1453															
		SÖNMEZ 2001															
		TOSUNBEY															
		ZİYABEY 98															
	MAKARNALIK	Ç-1252															
		EMİNBEY															
		EKER															
		GUNDAŞ															
		KIZILTAN 91															
		SÜMERLİ															
		ZÜHRE															
	ARPA	ALTIKAT															
		AZİZBEY															
		AYDANHANIM															
		BEŞPARMAK															
		BURAKBEY															
		KIRAL 97															
		REFLEKSİYON															
		SAYIM 40															
		TARM 92															
	TRİTİKALE	KARMA 2000															
		TATLICAK 97															
		ÜMRANHANIM															
		ÖZER															
	YULAF	KAHRAMAN															

Tablo 59. TİGEM’de Yetiştirilen Yem Bitkileri ve Nohut, Mercimek, Soya Tohum Çeşitleri (2023-2024)

İŞLETMELER		ALTINOVA	CEYLANPINAR	GÖKHÖYÜK	GÖZLÜ	KARACABEY	KOÇAŞ	KONUKLAR	MALYA	POLATLI	SULTANSUYU	ULAŞ
ÇEŞİTLER												
YONCA	BİLENSOY 80											
	NİMET											
	GÖZLÜ 1											
FİĞ	ALPER (ADİ)											
	CUMHURİYET 99 (ADİ)											
	SELÇUK 99 (ADİ)											
	ALTINOVA 2002 (MACAR)											
	TARM BEYAZI (MACAR)											
KORUNGA	EMRE											
	KOÇ 1461											
	ÖZERBEY 03											
SUNİ ÇAYIR MERA	ÇAYIR DÜĞMESİ											
	KILÇIKSIZ BROM											
	OTLAK AYRIĞI											
YEM BEZELYESİ	PEMBE İNCİ											
KENEVİR	VEZİR 55											
HİBRİT MISIR	72 MAY-80											
NOHUT	AZKAN											
	NİHATBEY											
	CANER											
	SEZGİN											
	BOTAN											
MERCİMEK	FIRAT 87											
	EVİRGEN											
	ÇAĞIL											
	İPEK											

2.2.8. Hayvancılık İşleri Faaliyetlerine İlişkin Sunulan Hizmetler

TİGEM'in önemli bir görev alanı da ülkemizin ihtiyaç duyduğu büyük ve küçükbaş damızlıkların ıslahı ve üretimidir. Bu çerçevede mevcut kapasitesi

ve önümüzdeki dönem için planlanan hayvancılık yatırımları ile damızlık taleplerinin karşılanması, verim ve kalitesi yüksek materyallerin çiftçilerimizin hizmetine sunulması hedeflenmektedir.

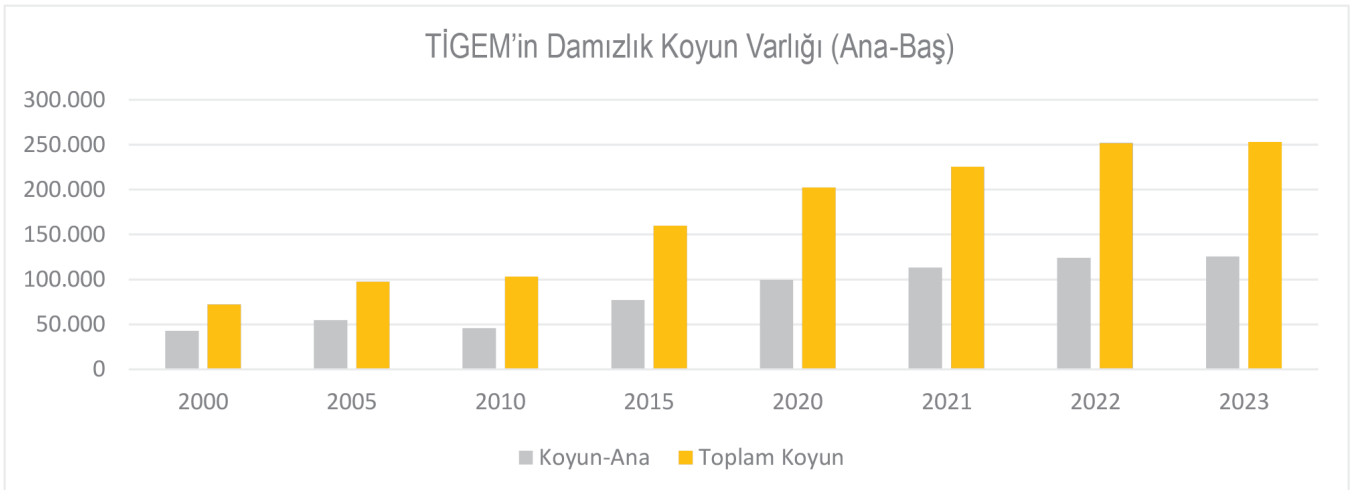
Tablo 60. TİGEM'in Damızlık Hayvan Varlığı (Baş)

	2000	2005	2010	2015	2020	2021	2022	2023
İnek-Ana	6.467	7.226	7.673	13.709	12.873	13.756	14.110	13.848
Toplam Sığır	16.143	17.475	14.921	29.420	28.579	28.478	28.399	25.450
Koyun-Ana	42.688	54.610	45.805	77.190	99.587	113.139	124.112	125.597
Toplam Koyun	72.155	97.470	103.034	159.811	202.464	225.604	252.136	253.213
Keçi-Ana	550	530	1.204	2.246	2.259	2.623	3.152	3.343
Toplam Keçi	945	1.220	2.680	3.577	3.833	4.572	5.323	5.733

Grafik 15. TİGEM'in Damızlık Sığır Varlığı (Ana-Baş)

Grafik 16. TİGEM'in Damızlık Koyun Varlığı (Ana-Baş)

2.2.8.1. Damızlık Sığır Yetiştiriciliği Faaliyetleri

Sığircılık ihtisas alanı olarak belirlenen 14 işletme- de 2023 yılında, 6 ırk ve 13.848 baş ana kadro olmak üzere toplam 25.450 baş hayvan varlığı ile damızlık sığır yetiştiriciliği faaliyetleri sürdürülmüştür.

Hayvancılık faaliyetleri yürütülürken hastalıklardan arı işletmeler oluşturmak, işletmeleri uluslararası standartlara uygun hale getirmek, hayvan sağlığı hizmetlerinin yürütülmesinde çağın araçlarını kullanmak ve bu hizmetlerin etkin ve sürdürülebilir olmasını sağlamak amacıyla bilgisayar destekli modern hayvancılık tesisleri kurulmuştur.

Tablo 61. TÜRKİYE/TİGEM Sığır Varlığı (Baş)

Yıllar	Sığır-Kültür		Sığır-Kültür Melezi	Sığır-Yerli	Toplam (Türkiye)
	TİGEM	TÜRKİYE			
1984	20.006	-	-	-	14.099.000*
1990	16.176	-	-	-	12.173.000*
1991	16.413	1.253.865	4.033.375	6.685.683	11.972.923
1995	14.506	1.702.000	4.776.000	5.311.000	11.789.000
2000	16.143	1.806.000	4.738.000	4.217.000	10.761.000
2005	17.475	2.354.957	4.537.998	3.633.485	10.526.440
2010	14.921	4.197.890	4.707.188	2.464.722	11.369.800
2015	29.420	6.385.343	5.733.803	1.874.925	13.994.071
2018	31.812	8.419.204	7.030.297	1.593.005	17.042.506
2019	31.073	8.559.855	7.554.625	1.573.659	17.688.139
2020	28.576	8.838.498	7.594.127	1.530.274	17.962.899
2021	28.478	8.824.784	7.641.100	1.384.659	17.850.543
2022	28.399	8.295.825	7.324.866	1.231.265	16.851.956
2023	25.450	8.070.159	7.303.666	1.047.430	16.421.255

Kaynak: TÜİK
*(FAO)

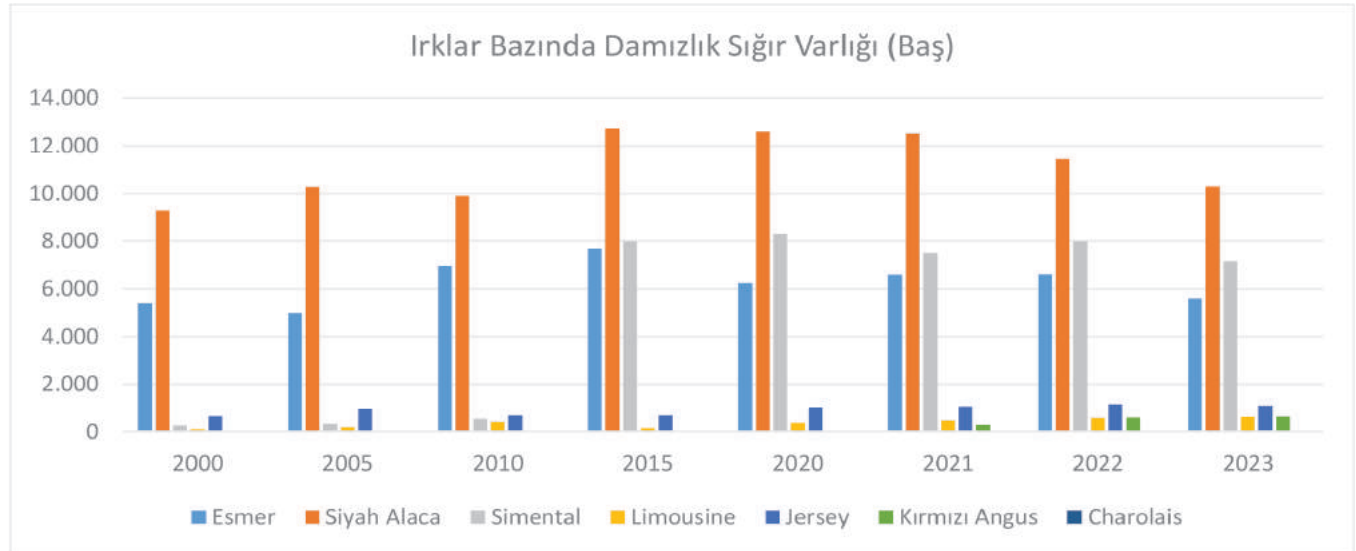
Tablo 62. İşletmeler ve Irklar Bazında Damızlık Sığır Varlığı (Baş)

İşletme Adı	Yetiştirilen Irklar	2000	2005	2010	2015	2020	2021	2022	2023
Altınova-Konya	Esmer	772	978	919	1.032	943	922	1.002	850
Anadolu-Eskişehir	Esmer	586	690	2.073	3.238	3.369	2.779	2.983	2.523
Ceylanpınar-Şanlıurfa	Siyah Alaca	1.805	2.516	2.149	2.041	2.052	2.395	2.213	1.826
	Simental	G.S.K 54	-	-	5.489	5.659	5.507	5.950	5.247
	Esmer	Melez 88	-	-	189	-	-	-	-
	Limuosin	-	-	-	3	-	-	-	-
	Toplam	1.947	2.516	2.149	7.722	7.711	7.902	8.163	7.073
Çukurova-Adana	Siyah Alaca	307	524	1.217	845	962	1.101	984	887
	Esmer	-	-	-	126	-	-	-	-
	Toplam	-	-	-	971	-	-	984	887
Dalaman-Muğla	Siyah Alaca	922	1.198	588	1.107	1.206	1.234	1.243	945
Gökhöyük-Amasya	Jersey	-	-	-	695	1.042	1.065	1.079	1.023
Gözlü-Konya	Esmer	-	-	-	2.131	1.501	2.320	2.163	1.807
	Simental	-	-	-	1.274	2.278	1.509	1.486	1.321
	Toplam	-	-	-	3.405	3.779	3.829	3.649	3.128
Karacabey-Bursa	Esmer	844	857	1.987	-	-	-	51	77
	Siyah Alaca	904	930	-	1.723	271	-	-	-
	Simental	-	Mlz 21	-	1.221	283	-	-	-
	Toplam	1.748	1.808	1.987	2.944	554	-	51	77
Kazımkarabekir-İğdır	Esmer	231	288	-	-	-	-	-	-
	Simental	-	2	-	-	32	30	-	-
	Limousine	24	213	429	-	385	438	594	634
	Krmz. Angus	-	-	-	-	-	303	595	638
	Melez	205	669	48	-	-	-	-	-
	Toplam	460	1.172	477	-	417	771	1.189	1.272
Koçaş-Aksaray	Siyah Alaca	777	1.125	3.022	3.773	3.784	3.764	3.556	3.663
Konuklar-Konya	Esmer	393	532	-	525	-	171	18	-
	Siyah Alaca	-	-	-	-	147	148	96	15
	Jersey	-	-	-	-	-	-	81	88
	Simental	-	-	-	-	-	15	3	-
	Toplam	393	532	-	525	147	334	198	103
Malya-Kırşehir	Esmer	587	826	-	-	-	-	-	-
Polatlı-Ankara	Siyah Alaca	538	795	780	1.213	2.066	2.093	2.007	1.812
Sultansuyu-Malatya	Siyah Alaca	-	-	-	17	-	1	1	1
	Esmer	259	371	406	581	430	412	395	354
	Limousine	-	-	-	173	1	47	1	1
	Simental	-	-	-	2	64	32	81	86
	Jersey	-	-	-	2	-	-	-	-
	Charolais	-	-	-	-	-	-	1	1
	K.Angus	-	-	-	-	-	-	1	-
	Toplam	259	371	406	775	495	492	480	443

Türkgeldi-Kırklareli	Siyah Alaca	485	651	568	2.020	2.104	1.774	1.349	1.155
	Simental	-	-	-	-	-	418	466	496
	Toplam	485	651	568	-	-	2.192	1.815	1.651
Ulaş-Sivas	Esmer	733	-	745	-	-	-	-	-
	Siyah Alaca	-	768	-	-	-	-	-	-
	Toplam	733	768	745	-	-	-	-	-
Diğer İşletmeler (Kiralanan)	Esmer	985	452	242	-	-	-	-	-
	Siyah Alaca	3.297	1.772	1.571	-	-	-	-	-
	Limousine	96	-	-	-	-	-	-	-
	Simental	276	-	-	-	-	-	-	-
	Jersey	654	953	698	-	-	-	-	-
	Melez	60	-	-	-	-	-	-	-
	Toplam	4.383	2.725	2.269	-	-	-	-	-
Genel Toplamı		16.143	17.475	18.579	29.420	28.579	28.478	28.399	25.450

Tablo 63. Irklar Bazında Damızlık Sığır Varlığı (Baş)

İrk	2000	2005	2010	2015	2020	2021	2022	2023
Esmer	5.390	4.994	6.957	7.696	6.243	6.604	6.612	5.611
Siyah Alaca	9.296	10.279	9.895	12.736	12.592	12.510	11.449	10.304
Simental	276	346	552	7.986	8.316	7.511	7.986	7.150
Limousine	120	213	429	173	386	485	595	635
Jersey	654	953	698	697	1.042	1.065	1.160	1.111
Kırmızı Angus	-	-	-	-	-	303	596	638
Melez	407	690	48	-	-	-	-	-
Charolais	-	-	-	-	-	-	1	1
Toplam	16.143	17.475	18.579	29.288	28.579	28.478	28.399	25.450

Grafik 17. Irklar Bazında Damızlık Sığır Varlığı (Baş)

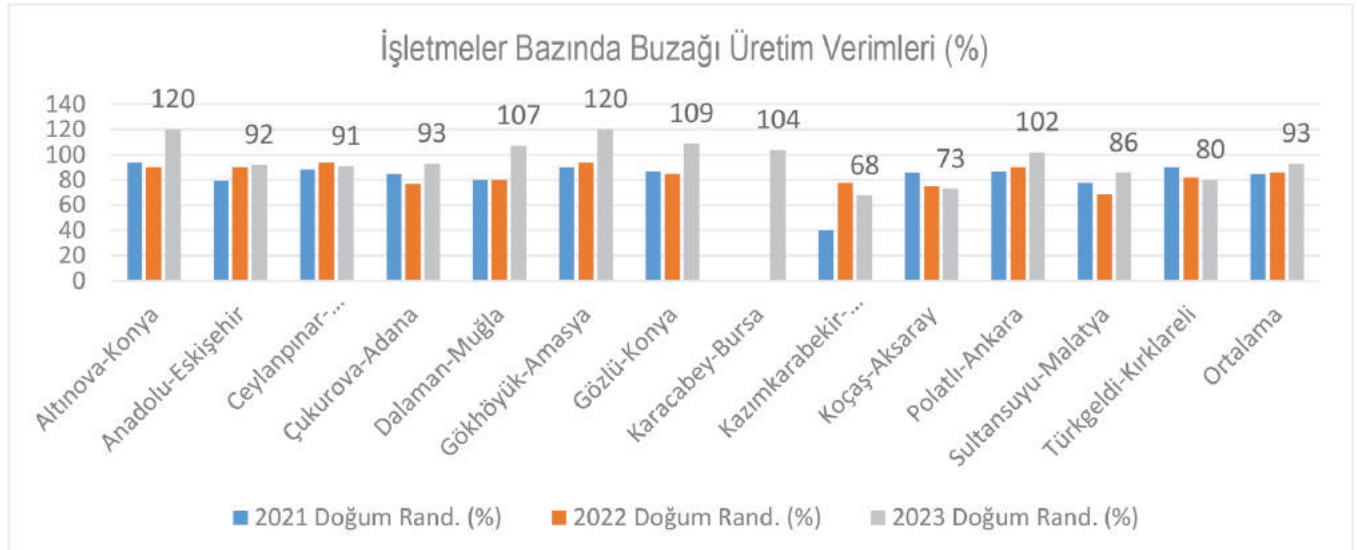
Buzağı Üretimi

TİGEM damızlık sığır yetiştiriciliği faaliyetlerinin sürdürüldüğü işletmelerde 2023 yılında toplam 12.489 baş buzağı üretimi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 64. İşletmeler Bazında Buzağı Üretim Verileri

İşletme Adı	2021			2022			2023		
	Ana (Baş)	Doğan Buzağı (Baş)	Doğum Rand. (%)	Ana (Baş)	Doğan Buzağı (Baş)	Doğum Rand. (%)	Ana (Baş)	Doğan Buzağı (Baş)	Doğum Rand. (%)
Altınova-Konya	467	440	94	460	416	90	413	497	120
Anadolu-Eskişehir	1.307	1.030	79	1.464	1.323	90	1.347	1.250	92
Ceylanpınar-Şanlıurfa	3.771	3.335	88	3.953	3.722	94	3.917	3.583	91
Çukurova-Adana	445	380	85	500	385	77	516	482	93
Dalaman-Muğla	616	490	80	663	531	80	471	502	107
Gökhöyük-Amasya	474	425	90	482	451	94	420	508	120
Gözlü-Konya	1.981	1.718	87	1.912	1.628	85	1.654	1.819	109
Karacabey-Bursa	-	-	-	-	-	-	41	43	104
Kazımkarabekir-Iğdır	415	164	40	597	466	78	589	405	68
Koçaş-Aksaray	1.944	1.664	86	1.950	1.458	75	1.959	1.449	73
Polatlı-Ankara	993	862	87	1.022	916	90	1.000	1.029	102
Sultansuyu-Malatya	223	175	78	215	148	69	208	180	86
Türk geldi-Kırklareli	1.120	1.007	90	892	735	82	923	742	80
Toplam	13.756	11.690	85	14.110	12.179	86	13.458	12.489	93

Grafik 18. İşletmeler Bazında Buzağı Üretim Randımanları (%)

Süt Üretimi

TİGEM'in damızlık hayvan yetiştiriciliği faaliyeti yapılan işletmelerinde esas amaç damızlık üretimidir. Süt ise, damızlık üretmek için yapılan hayvancılığın yan ürünü olarak elde edilmekte ve genetik kapasitenin bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir.

Süt hayvancılığı yapılan işletmelerde en önemli işletmecilik göstergelerinden birisi de ahırlardaki sağmal inek yüzdesidir. Sağmal inek oranı 2023 yılında Siyah Alaca ırkında %79, Esmer ırkında %79, Simental ırkında % 70 ve Jersey ırkında %85 olmak üzere TİGEM ortalaması %77 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 65. İnek Sütü Üretim Verileri

İşletme Adı	2021		2022		2023	
	Sağılan İnek Sayısı (Baş)	Toplam Üretilen Süt (ton)	Sağılan İnek Sayısı (Baş)	Toplam Üretilen Süt (ton)	Sağılan İnek Sayısı (Baş)	Toplam Üretilen Süt (ton)
Altınova-Konya	363	2.478	320	2.070	344	2.261
Anadolu-Eskişehir	1.024	6.406	1.010	6.987	1.148	7.981
Ceylanpınar-Şanlıurfa	2.667	19.570	2.695	21.051	2.768	21.030
Çukurova-Adana	360	2.897	333	2.956	432	4.116
Dalaman-Muğla	490	4.267	496	4.419	481	4.119
Gökhöyük-Amasya	398	2.931	366	2.852	405	3.062
Gözlü-Konya	1.409	10.301	1.510	11.944	1.519	12.714
Karacabey-Bursa	-	5	-	-	14	88
Koçaş-Aksaray	1.578	14.007	1.479	13.220	1.442	12.793
Polatlı-Ankara	791	7.578	808	7.766	830	8.046
Sultansuyu-Malatya	160	1.019	145	898	141	966
Türk geldi-Kırklareli	868	6.675	797	6.769	700	6.442
Toplam	10.108	78.134	9.959	80.932	10.224	83.617

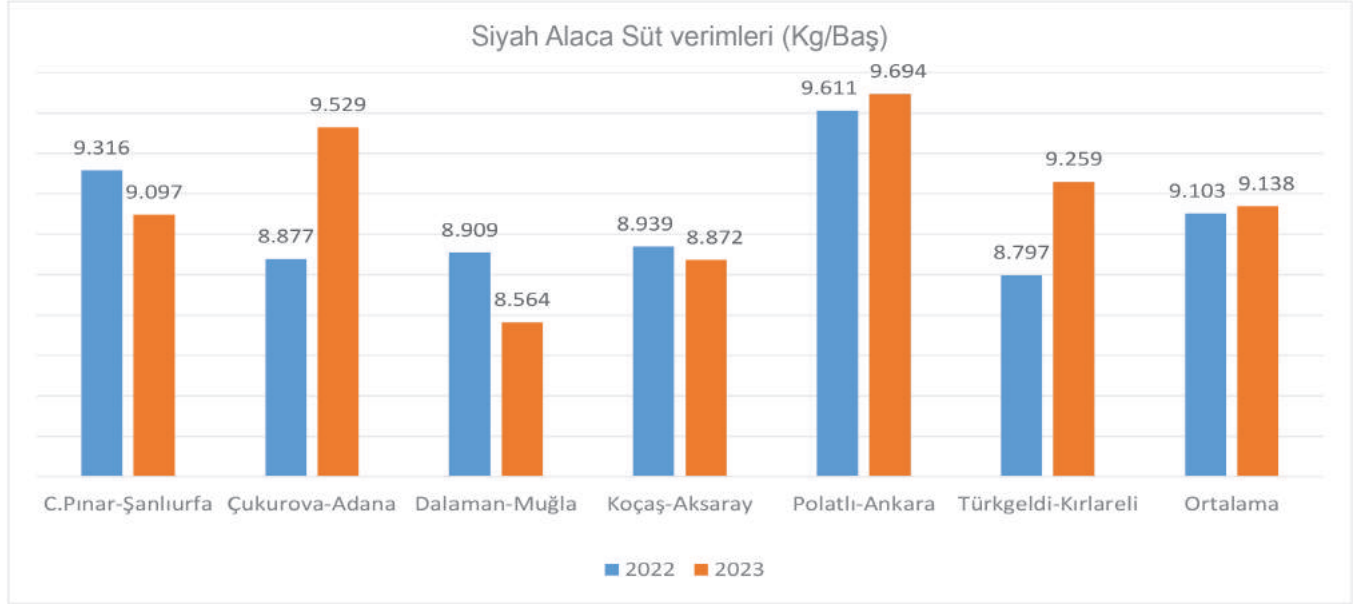

Tablo 66. İşletmelerin Irklara Göre Süt Verimleri ve Mukayesesi

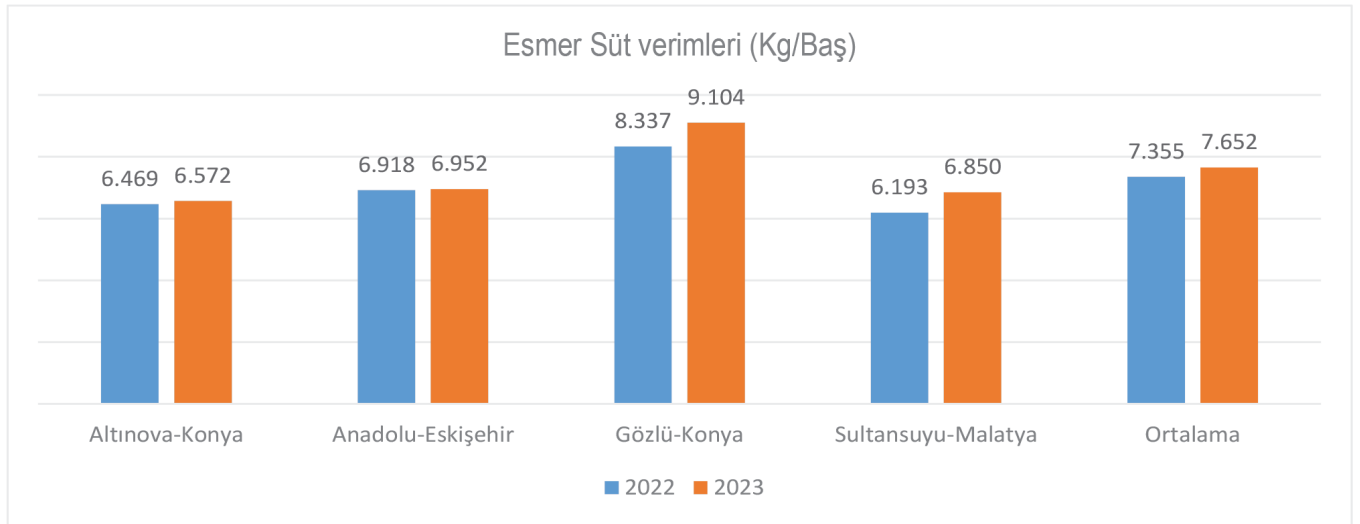
İşletme Adı	Ana Kadro		2022		2023			
	(Ortalama)							
	2022	2023	Ortalama		Ortalama Verim			Önceki Yıla Göre Verim (%)
	(Baş)	(Baş)	Sağmal (Baş)	Verim (Kg/ Baş)	Sağmal (Baş)	Süt Üretimi (Ton)	Verim (Kg/ Baş)	
Siyah-Alaca								
Ceylanpınar-Şanlıurfa	989	880	819	9.316	783	7.122	9.097	97
Çukurova-Adana	440	516	333	8.877	432	4.116	9.529	107
Dalaman-Muğla	611	471	496	8.909	481	4.119	8.564	96
Koçaş-Aksaray	-	1.959	1.479	8.939	1.442	12.793	8.872	99
Polatlı-Ankara	1.989	1.000	808	9.611	830	8.046	9.694	100
Türkgeldi-Kırklareli	1.023	639	557	8.797	496	4.592	9.259	105
Toplam/Ortalama	5.052	5.465	4.492	9.103	4.464	40.790	9.138	100
Esmer								
Altınova-Konya	451	413	320	6.469	344	2.261	6.572	101
Anadolu-Eskişehir	1.329	1.347	1.010	6.918	1.148	7.981	6.952	100
Gözlü-Konya	1.149	947	911	8.337	888	8.084	9.104	109
Sultansuyu-Malatya	201	188	145	6.193	141	966	6.850	110
Toplam/Ortalama	3.130	2.895	2.386	7.355	2.521	19.291	7.652	104
Jersey								
Gökhöyük	398	420	366	7.792	405	3.062	7.562	97
Simmental								
Gözlü-Konya	759	707	599	7.259	632	4.629	7.326	100
Ceylanpınar-Şanlıurfa	2.781	3.037	1.876	7.154	1.985	13.907	7.006	97
Türkgeldi-Kırklareli	-	284	240	7.788	203	1.849	9.111	117
Toplam/Ortalama	3.540	4.028	2.715	7.233	2.820	20.386	7.229	99
Genel Toplam/Ortalama	12.120	13.458	9.959	8.127	10.210	83.531	8.181	100

Karacabey Tarım İşletmesi Müdürlüğü Sığır süt üretimi (88.080 kg) hesaba katılmamıştır.

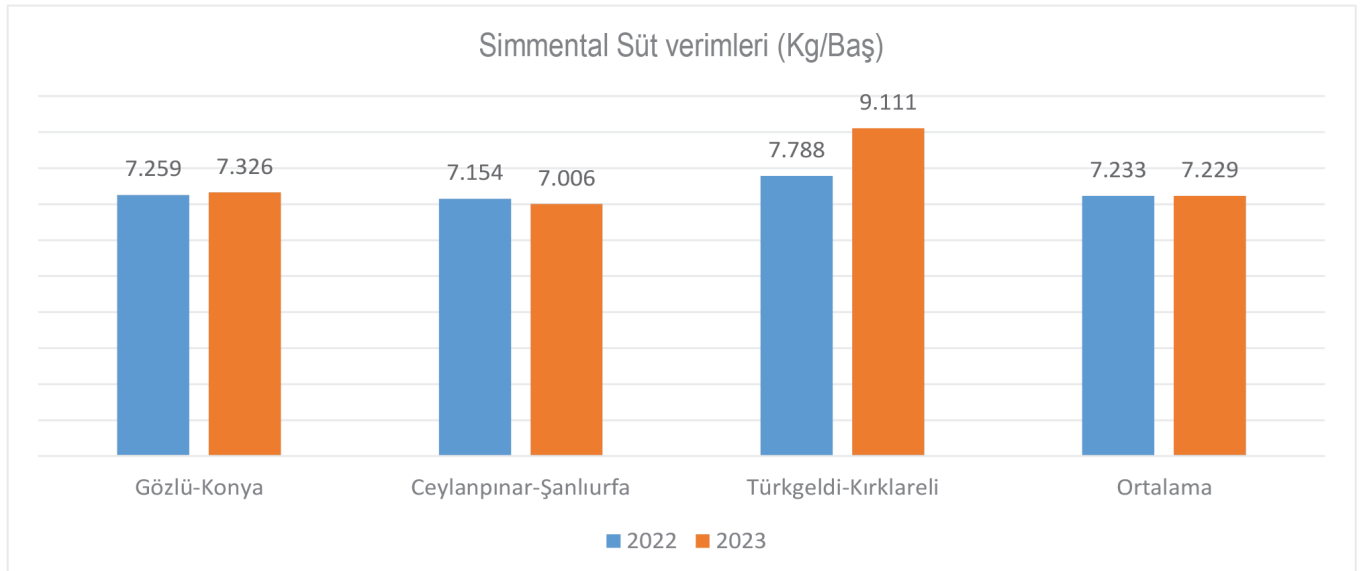
Grafik 19. Siyah Alaca Irkı Süt Verimleri

Grafik 20. Esmer Irkı Süt Verimleri

Grafik 21. Simmental Irkı Süt Verimleri

Türkiye’deki kültür ırkı nitelikli siğır varlığının artırılması konusunda kendisine düşen görevi kuruluşundan bu yana etkin bir şekilde sürdüren TİGEM, son 15 yılda ülkemiz yetiştiricilerine toplam 77 bin

baş damızlık siğır satışı gerçekleştirmiş, önümüzdeki dönemde yapmayı planladığı büyük ölçekli yatırımlarla her yıl 5.000 baş damızlık satışı hedeflemiştir.

Tablo 67. Damızlık Siğır Satışları

Cinsi	Miktarı (Baş)		
	2021	2022	2023
Damızlık Siğır	5.407	7.037	9.830

Grafik 22. Damızlık Siğır Satışları

Sultansuyu İşletmesinde bulunan Sperma Üretim Merkezinde 2023 yılında 41 baş boğadan 920.441 doz sperma üretilmiştir. Diğer taraftan 2023 yılında 958.891 doz piyasaya satılırken 59.800 doz diğer TİGEM işletmelerinde kullanılmıştır. Kuruluşu olan 2011 yılından 2023 yılı sonuna kadar 7.206.826 doz sperma üretilmiştir.

Ayrıca ülkemiz sığırlarının genetik kapasitelerinin ilermesine katkıda bulunmak amacıyla 2018, 2020, 2021 ve 2022 yılında Avusturya'dan getirilen üstün vasıflı genomik testen geçmiş 31 baş boğadan 2023 yılında 713.916 doz üretim yapılmıştır. 2024 yılı içinde genomik boğa sayısının artırılarak elde

edilecek olan üstün vasıflı boğalara ait spermalarla, ülkemizin bu alandaki ithalatının önemli bir kısmı ortadan kaldırılması hedeflenmektedir.

“ Genomik boğa sayısının 2024 yılında artırılmasıyla elde edilecek olan üstün vasıflı boğalara ait spermalarla, ülkemiz ihtiyacının önemli bir kısmı ülkemiz üretimleri ile karşılanacaktır. ”

Tablo 68. TİGEM Sperma Üretim ve Satışları

Yıllar	Irklar	Üretim Miktarı (Doz)			Satış Miktarı (Doz)		
		Yerli	Genomik	Toplam	Yerli	Genomik	Toplam
2012	Holstein	296.300	-	296.300	1.370	-	1.370
2015	Holstein	256.180	-	256.180	30.960	-	30.960
	Esmer	79.790	-	79.790	24.325	-	24.325
	Simmental	30.150	-	30.150	5.925	-	5.925
	Toplam	366.120	-	366.120	61.210	-	61.210
2020	Holstein	-	-	-	249.730	0	249.730
	Esmer	-	45.075	45.075	45.150	21.175	66.325
	Simmental	231.225	357.100	588.325	186.750	148.250	335.000
	Jersey	-	-	-	6.950	0	6.950
	Toplam			633.400	488.580	169.425	658.005
2021	Holstein	0	14.325	14.325	71.425	12.000	83.425
	Esmer	0	35.775	215.220	82.175	64.400	146.575
	Simmental	247.670	477.955	525.280	263.075	369.925	633.000
	Jersey	0	0	15.560	5.025	0	5.025
	Limousine	39.050	0	39.050	5.950	0	5.950
	Toplam	286.720	528.055	814.775	427.650	446.325	873.975
2022	Holstein	0	29.300	29.300	78.410	8.050	86.460
	Esmer	0	45.000	45.000	63.670	45.300	108.970
	Simmental	242.100	570.750	812.850	244.075	484.150	728.225
	Jersey	0	0	-	10.535	0	10.535
	Limousine	2.500	10.775	13.275	6.050	400	6.450
	Charolais		11.475	11.475	0	4.175	4.175
	Kırmızı Angus		4.675	4.675	0	450	450
	Toplam	244.600	671.975	916.575	402.740	542.525	945.265
2023	Holstein	0	26.875	26.875	295.250	16.225	311.475
	Esmer	0	34.100	34.100	0	42.575	42.575
	Simmental	206.525	606.916	813.441	230.000	412.241	642.241
	Jersey	0	0	0	0	0	0
	Limousine	0	21.175	21.175	5.050	8.150	13.200
	Charolais	0	24.850	24.850	0	9.200	9.200
	Kırmızı Angus	0	0	0	0	0	0
	Toplam	206.525	713.916	920.441	530.300	488.391	1.018.691

2.2.8.2. Damızlık Koyun Yetiştiriciliği Faaliyetleri

TİGEM hayvancılığının diğer bir kolu olan damızlık koyun yetiştiriciliği 2023 yılında 10 işletmede, 11 ırk ve 125.597 ana baş olmak üzere toplam 253.213 baş damızlık hayvan varlığı ile sürdürülmüştür. 2009-2023 yılları yatırımları ile tamamlanan 92 bin

başlık modern koyunculuk tesisleri ile TİGEM tarihinin en büyük koyunculuk projesi hayata geçirilmiştir. 2010 yılında 103.000 baş olan damızlık koyun varlığı son 10 yılda yapılan damızlık koyun tesisi yatırımları ile 2023 yılında 253.213 başa çıkarılmıştır.

Tablo 69. Koyun ve Keçi Varlığı (Baş)

Yıllar	Koyun		Keçi	
	TİGEM	TÜRKİYE	TİGEM*	TÜRKİYE
1984	155.713	48.707.008**	2.060	16.732.000**
1990	103.227	43.647.000	1.625	11.942.000
1991	103.871	40.432.340	1.538	10.764.198
1995	75.054	33.791.000	1.104	9.111.000
2000	72.155	28.492.000	440	7.201.000
2005	97.470	25.304.000	945	6.517.464
2010	103.034	23.089.691	1.220	6.293.233
2015	159.811	31.507.934	2.670	10.416.166
2018	191.827	35.194.972	3.512	10.922.427
2019	192.464	37.276.050	3.567	11.205.429
2020	202.464	42.126.781	4.941	11.985.845
2021	225.604	45.177.690	4.552	12.341.514
2022	252.136	44.687.888	5.323	11.577.862
2023	253.213	42.060.470	5.733	10.302.940

*TİGEM Keçi varlığı 2018 den itibaren Tiftik keçisi ve Halep keçisi toplamıdır.

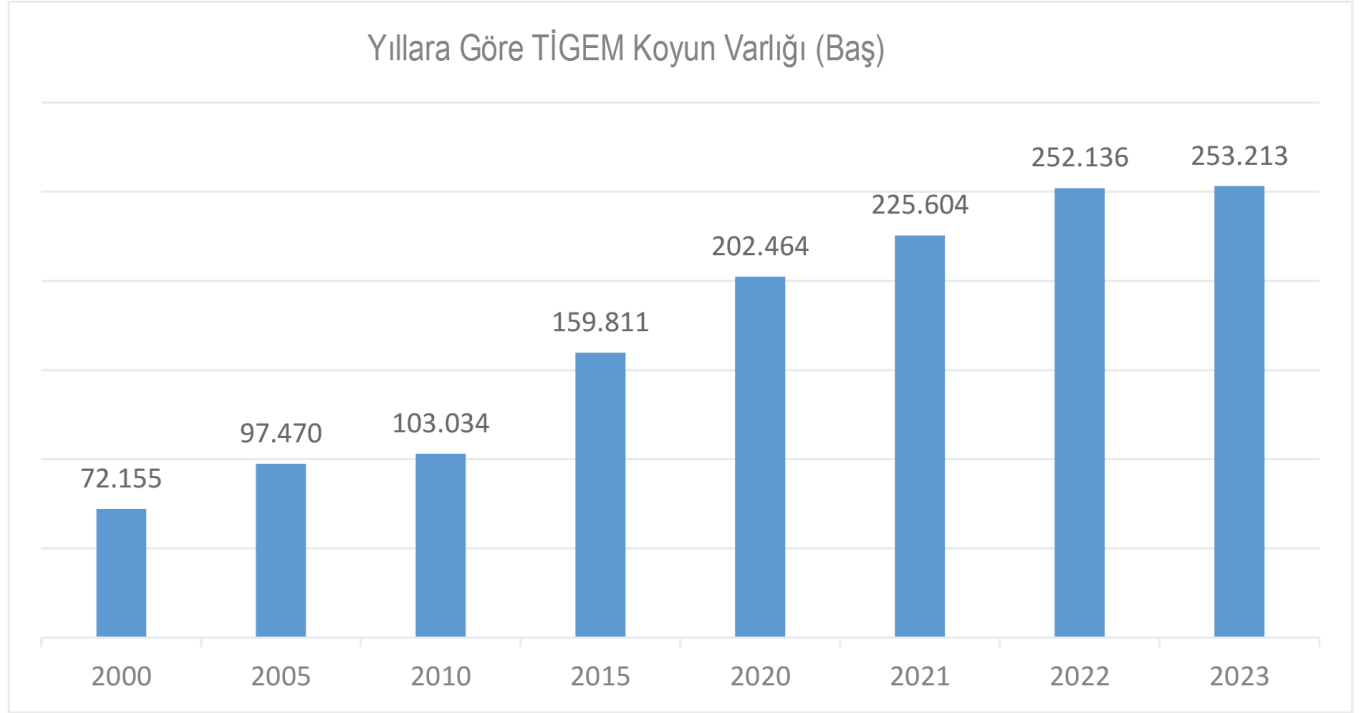
** (FAO)

Tablo 70. İşletmelerin Irklar Bazında Damızlık Koyun Varlığı (Baş)

İşletme Adı	Yetiştiriciliği Yapılan Irk	2000	2005	2010	2015	2020	2021	2022	2023
Altınova-Konya	Merinos	5.518	6.813	7.244	14.575	18.657	20.022	20.295	18.615
Anadolu-Eskişehir	Merinos	-	-	-	-	-	1.275	1.960	2.425
Ceylanpınar-Şanlıurfa	İvesi	28.230 GAP 190	49.161	56.808	76.409	93.217	104.309	124.503	130.419
Gökhöyük-Amasya	Bafra	Karayaka 418 Sak. X Kara 1.449	2.445	1.963	3.175	5.500	6.623	7.414	7.790
Gözlü-Konya	Akkaraman	Akkaraman 2.890 İvesi 3.617	8.359	7.606	16.426	25.342	27.754	27.061	24.761
	Acıpayam	-	-	2.300	1.766	1.771	1.811	2.094	2.020
	Bafra	-	-	-	1.140	1.306	1.254	1.046	1.046
	Toplam	6.507	8.359	9.906	19.332	28.419	30.819	30.201	27.827
Karacabey-Bursa	Merinos	1.019	1.540	2.297	4.582	5.122	6.115	7.661	7.972
	Kıvırcık	-	1.012	1.243	2.399	1.863	2.391	2.873	3.163
	Tahirova	-	Tahirova 234 Türkgeldi 202 Türktahir. 470	1.046	1.455	1.357	1.709	1.952	2.002
	Toplam	1.019	3.458	4.586	8.436	8.342	10.215	12.486	13.137
K.Karabekir-Iğdır	Morkaraman	4.824	Morkar. 7.124 Bafra 514	Morkar. 4.342 Akkar. 966 Bafra 367	8.685	9.175	10.017	10.704	10.880
Malya-Kırşehir	Akkaraman	3.230	3.898	2.046	4.962	5.373	6.294	6.152	5.312
	Malya	2.360	2.514	3.385	4.342	5.110	5.477	5.855	6.232
	Toplam	5.590	6.412	5.431	9.304	10.483	11.771	12.007	11.544
Polatlı-Ankara	Merinos	2.820	4.346	5.940	11.392	14.724	14.886	16.277	15.676
	Polatlı	İl de FrXAkkar. 1.051 Ramliç 1.199	Melez 1.470	952	1.677	2.333	2.614	2.758	2.751
	Toplam	5.070	5.816	6.892	13.069	17.057	17.500	19.035	18.427
Ulaş-Sivas	Akkaraman	5.009	5.866	4.539	6.826	11.614	13.053	13.531	12.149
Kiralanan İşletmeler		8.331	1.502	-	-	-	-	-	-
Genel Toplam		72.155	97.470	103.034	159.811	202.464	225.604	252.136	253.213

Grafik 23. TİGEM'in Yıllara Göre Damızlık Koyun Varlığı

Tablo 71. Irklara Göre Koyun Varlığı (Baş)

İşletme	2000	2005	2010	2015	2020	2021	2022	2023
Acıpayam	-	-	2.300	1.766	1.771	1.811	2.094	2.020
Akkaraman	11.129	18.123	15.157	28.214	42.329	47.101	46.744	42.222
Bafra	-	2.959	2.320	4.315	6.806	7.877	8.460	8.836
İvesi	31.847	49.161	56.808	76.409	93.217	104.309	124.503	130.419
Kıvırcık	-	1.012	1.243	2.399	1.863	2.391	2.873	3.163
Malya	2.360	2.514	3.385	4.342	5.110	5.477	5.855	6.232
Merinos	9.357	12.699	15.481	30.549	38.503	42.298	46.193	44.688
Morkaraman	4.824	7.124	4.342	8.685	9.175	10.017	10.704	10.880
Polatlı	-	-	952	1.677	2.333	2.614	2.758	2.751
Tahirova	-	234	1.046	1.455	1.357	1.709	1.952	2.002
Toplam	-	-	103.034	159.811	202.464	225.604	252.136	253.213
Diğer ırklar	4.307	2.142	-	-	-	-	-	-
Kiralan işlemler	8.331	1.502	-	-	-	-	-	-
Genel toplam	72.155	97.470	103.034	159.811	202.464	225.604	252.136	253.213

Tablo 72. Koyun Mevcudu ve Ana Kadroları

İşletme	Ana Kadro		2023 Yılı Toplam Damızlık Varlığı (Baş)											
	2022	2023	Saf Irklar					Melez Irklar					Toplam	
			İvesi	Akkaraman	Morkaraman	Kıvırcık	Acıpayam	Bafra	Malya	Merinos (Anadolu)	Merinos (Karacabey)	Türktahirova		Polatlı
Altınova-Konya	11.903	10.821	-	-	-	-	-	-	-	18.615	-	-	-	18.615
Anadolu-Eskişehir	1.085	1514	-	-	-	-	-	-	-	2.425	-	-	-	2.425
Ceylanpınar-Ş. Urfa	46.639	51.783	130.419	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	130.419
Gökhöyük-Amasya	3.807	3.640	-	-	-	-	-	7.790	-	-	-	-	-	7.790
Gözlü-Konya	18.234	17.707	-	24.761	-	-	2.020	1.046	-	-	-	-	-	27.827
Karacabey-Bursa	7.392	7.891	-	-	-	3.163	-	-	-	-	7.972	2.002	-	13.137
K.Karabekir-Iğdır	7.298	7.010	-	-	10.880	-	-	-	-	-	-	-	-	10.880
Malya-Kırşehir	7.523	7.032	-	5.312	-	-	-	-	6.232	-	-	-	-	11.544
Polatlı-Ankara	11.003	9.996	-	-	-	-	-	-	-	15.676	-	-	2.751	18.427
Ulaş-Sivas	9.228	8.203	-	12.149	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12.149
Toplam	124.112	125.597	130.419	42.222	10.880	3.163	2.020	8.836	6.232	36.716	7.972	2.002	2.751	253.213

Tablo 73. Koyun Irkları, Sağmal Ortalamaları İle Süt Üretim ve Verimleri

İşletme	İrki	2022			2023			Gerçekleşme (%)		Sağmal Ortalamasına Göre Süt Verimi (Kg/Baş)	
		Ort. Sağ. (Baş)	Süt Üretimi (ton)		Ort. Sağ. (Baş)	Süt Üretimi (ton)		Programa Göre	Geçen Yıla Göre	2022	2023
			Program	Gerçekleşme		Program	Gerçekleşme				
Altınova-Konya	A.Merinos	7.022	225	303	7.104	250	249	99	82	43	35
Ceylanpınar-Şanlıurfa	İvesi	20.831	3.822	2.815	20.950	4.590	2.445	53	86	135	116
Gözlü-Konya	Acıpayam	950	450	49	880	450	52	95	104	52	57
	Akkaraman	12.500		412	13.000		379		91	33	29
Karacabey-Bursa	Kıvırcık	674	42	8	850	37	11	59	137	12	12
	Tahirova	647		15	580		11		73	23	18
Polatlı-Ankara	A.Merinosu	5.048	225	211	5.250	250	196	85	92	42	37
	Polatlı	640		18	625		16		88	28	25
TOPLAM		48.312	4.764	3.831	49.239	5.577	3.360	60	88	79	73

Tablo 74. Koyunculuk Verileri

Yıllar	Ana (Baş)	Damızlık Toplamı (Baş)	Doğum Yapan Koyun Sayısı (Baş)	Kuzu Üretimi (Baş)	İkizlik Oranı (%)	Sağılan (Baş)	Süt Üretimi (Ton)
2016	85.287	179.069	60.565	99.970	30	30.550	2.813
2017	87.732	180.646	73.457	93.031	28	43.557	3.802
2018	92.226	191.827	76.122	99.954	30	40.365	3.560
2019	94.259	192.747	79.704	103.386	31	37.159	2.628
2020	99.587	202.464	80.830	110.046	34	40.976	3.034
2021	113.139	225.604	89.261	120.275	34	51.129	4.077
2022	124.112	252.136	103.793	139.587	34	48.312	3.843
2023	125.597	253.213	112.856	151.621	34	49.239	3.360

Ülkemiz yetiştiricilerine 2023 yılında 35.288 baş damızlık koyun satışı yapılmıştır.

Tablo 75. Damızlık Koyun Satışları

CİNSİ	MİKTARI (Baş)					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Damızlık Koyun	17.569	17.292	21.841	16.969	12.830	35.288

Koyun sağımı yapılan Ceylanpınar, Gözlü, Altınova ve Polatlı İşletmelerinde 2012-2020 yıllarında Otomatik Sağım Merkezleri oluşturulmuş, mevcut 90 bin baş koyunun tamamında elle sağım sonlandırılarak, en ileri teknolojiye sahip makineler ile sağıma geçilmiştir. Bu sistemin uygulamaya konulması ile sağım işçiliğinden %75 tasarruf sağlanmış, hijyenik şartlarda süt üretimi yapılarak süt kalitesi artırılmış, oluşturulan soğuk zincir ile daha sağlıklı süt elde edilir hale gelmiştir.

“Ülkemiz koyuncululuğunun en büyük ıslahçı kuruluşu olan TİGEM, üniversitelerle yapılan işbirliği çerçevesinde Acıpayam, Anadolu Merinosu, Bafra, Karacabey Merinosu, Malya, Polatlı ve Türktahirova koyun ırklarının elde edilmesini sağlamıştır.”

2.2.8.3. Islah Çalışmaları ve Yürütülen Projeler

Koyunculuk üzerine yaptığı çalışmalarla TİGEM, koyunculukta ülkemizin en büyük ıslahçı kuruluşu konumundadır. Üniversitelerle yaptığı işbirliği AR-GE çalışmalarıyla Acıpayam, Anadolu Merinosu, Bafra, Karacabey Merinosu, Malya, Polatlı ve Türk-tahirova koyun ırklarının elde edilmesini sağlamıştır.

2.2.8.4. Damızlık Keçi Yetiştiriciliği Faaliyetleri

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de son yıllarda keçi sütü ürünlerine olan talebin yükselmesiyle birlikte yoğun bir şekilde artan damızlık keçi taleplerinin karşılanması amacıyla, Ceylanpınar İşletmesinde 2013 yılında yapılan 1.000 ana başlık tesislerde Halep ırkı damızlık keçi yetiştiriciliği başlatılmıştır. Halen Ceylanpınar Tarım İşletmesinde devam ettirilen Halep ırkı damızlık keçi yetiştiriciliği 2023 yılında 2.817 başı ana olmak üzere toplam 4.656 baş damızlık varlığı ile sürdürülmektedir.

Tablo 76. Halep ırkı Keçi Yetiştiriciliği

Yıllar	Ana (Baş)	Damızlık Toplamı (Baş)	Doğum Yapan (Baş)	Oğlak Üretimi (Baş)	İkizlik Oranı (%)	Sağılan (Baş)	Süt Üretimi (Ton)
2018	1.373	2.349	946	1.732	70	746	260
2019	1.720	2.431	890	1.560	689	735	211
2020	2.253	3.823	1.748	2.693	51	1.073	310
2021	2.104	3.490	1.334	2.281	59	1.043	243
2022	2.625	4.223	1.677	2.706	61	1.331	389
2023	2.817	4.656	2.081	3.426	64	1.513	450

2.2.8.5. Arı Yetiştiriciliği Faaliyetleri

Sertifikalı tohum amaçlı yonca, korunga ve fiğ gibi yem bitkileri üretiminde, yabancı dölleme özelliği nedeniyle tozlaşmayı sağlayan arı, sertifikalı tohumun verim ve kalitesinin artışında uygulanan tarım teknikleri kadar önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan araştırmalarda, böceklerle tozlaşmaya ihtiyaç duyulan yem bitkilerinde yeterli sayıda arı kovani bulundurulması durumunda tohum verimlerinin beş katına kadar artırılabilceği ortaya konulmuştur.

TİGEM'de arı yetiştiriciliğine 2011 yılında 2.000 kovan ile başlanılmış olup 2023 yılında 4.500 kovan ile faaliyet devam ettirilmiştir.

“

Arıcılık faaliyetleri sonucunda, 2023 yılında 51.396 kg bal üretimi yapılmıştır.

”

2.2.8.6. Gen Kaynaklarını Koruma Faaliyetleri

Asya Ceylanı Yetiştiriciliği Faaliyetleri

Asya Ceylanının neslini korumak, çoğaltmak ve damızlık olarak dağıtmak amacıyla Ceylanpınar ve Altınova İşletmelerinde 770 baş ile yetiştiricilik yapılmaktadır. 2023 yılında 47 baş ceylan satışı gerçekleştirilmiştir.

Çoban Köpeği Yetiştiriciliği Faaliyetleri

TİGEM’de Kangal (Karabaş ve Akbaş) ırkı ile Ulaş ve Karacabey İşletmelerinde köpek yetiştiriciliği yapılmaktadır.

Karacabey ve Ulaş İşletmelerinde 80 ana olmak üzere toplam 202 baş damızlık köpek varlığı ile yetiştiricilik faaliyetleri sürdürülmektedir. 2023 yılında 115 baş çoban köpeği satışı yapılmıştır.

Ankara Tiftik Keçisi Yetiştiriciliği Faaliyetleri

Ülkemiz gen kaynaklarının korunması adına Anadolu Tarım İşletmesinde 526 başı ana olmak üzere 2023 yılında toplam 1.077 baş damızlık varlığı ile Ankara Tiftik keçisi yetiştiriciliği yapılmıştır.

Tablo 77. Tiftik Keçisi Yetiştiriciliği

Yıllar	Ana (Baş)	Damızlık Toplamı (Baş)	Oğlak Üretimi (Baş)	İkizlik Oranı (%)	Tiftik Üretimi (kg)
2018	500	1.163	652	39	2.640
2019	520	1.136	601	23	2.480
2020	508	1.118	582	24	2.200
2021	519	1.082	545	18	1.800
2022	528	1.100	570	22	2.060
2023	526	1.077	557	20	1.760

Kesif Yem Üretim Faaliyetleri

Genel Müdürlüğe bağlı olarak faaliyet gösteren 16 işletme müdürlüğünde yetiştiriciliği yapılan yaklaşık 30.000 büyükbaş ve 295.000 küçükbaş hayvanın

beslenmesinde kullanılan kesif yemlerin tamamı 4 işletme müdürlüğünde toplam 47 ton saat kapasite ile çalışan yem hazırlama ünitelerinde hazırlanmaktadır.

Tablo 78. Kesif Yem üretim verileri

İşletmeler	Üretim Kapasitesi (Ton/Saat)	Üretim Miktarı (Ton)				
		2019	2020	2021	2022	2023
Gözlü/Konya	30	50.823	59.214	68.984	74.220	70.309
Ceylanpınar/Şanlıurfa	10	28.899	26.455	33.366	31.063	32.965
Karacabey/Bursa	5	7.156	4.860	2.424	2.981	2.916
Dalaman/Muğla	-	1.870	1.873	1.904	-	-
Malya/Kırşehir	2	2.599	2.897	2.649	2.905	1.262
Toplam	47	91.347	95.300	109.327	111.169	107.452

2.2.9. Safkan Arap Atı Yetiştiriciliğine İlişkin Sunulan Hizmetler

TİGEM'de Safkan Arap atı yetiştiriciliği Karacabey, Anadolu ve Sultansuyu İşletmelerinde dünyada örneğine az rastlanan 49 ana, 12 baba kan hattı ile yapılmaktadır. Bu kan hatları her üç işletmede muhafaza edilerek ülkemiz Safkan Arap atı kan hatları güvence altına alınmaktadır.

2023 yılı sonu itibari ile Anadolu İşletmesinde 423, Karacabey İşletmesinde 423 ve Sultansuyu İşletmesinde 382 olmak üzere toplam 1.228 baş at mevcuduyla faaliyetlere devam edilmiştir.

“TİGEM'de Safkan Arap atı yetiştiriciliği Karacabey, Anadolu ve Sultansuyu İşletmelerinde dünyada örneğine az rastlanan 49 ana, 12 baba kan hattı ile yapılmaktadır.”

İşletmelerin tüm damızlık at materyali gözden geçirilerek 2023 yılı sıfat tevzii programı hazırlanmıştır. Satışı yapılması gereken tayların tespiti ve sınıflandırılması yapılarak koşu tayları Karacabey İşletmesinde, elit taylar ise İstanbul Veliefendi Hipodromunda “Açık artırma suretiyle satışı yapılmıştır.

Anadolu, Karacabey ve Sultansuyu İşletmelerinde, önceki yıllarda olduğu gibi 2023 yılında da sperma dondurma laboratuvarında TİGEM aygırlarının

sperma dondurma işlemine ve satışlarına devam edilmiştir.

Anadolu Tarım İşletmesinde 2019 yılında ve Sultansuyu Tarım İşletmesinde 2021 yılında Aygır Sperması üretim laboratuvarı kurulmuştur. Diğer taraftan Karacabey ve Sultansuyu İşletmelerinde özel Arap Atı yetiştiricilerine Pansiyonerlik hizmeti vermeye 2023'te de devam edilmiştir.

Taylarda akciğerlerde tahribat yapan Rhodococcus enfeksiyonu ile mücadele etmek için; TİGEM, Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi ve Konya Veteriner Araştırma Enstitüsü'nün beraber hazırladıkları TÜBİTAK destekli; “Taylardaki Rhodococcus Equi Enfeksiyonu için Aşı, Hiperimmün Plazma ve Bağışıklık Ölçüm Kiti Geliştirilmesi” projesi çalışmaları kapsamında üretilen “REQUIVAC IMS” isimli aşının deneme amaçlı 2015-2017 yıllarındaki kullanımından olumlu sonuç alınması ile birlikte 2023 yılında aşı üretimi ve kullanımına devam edilmiş, bundan sonraki yıllarda da üretilmesi hedeflenmiştir.

Bursa/Karacabey Tarım İşletmesinde 229 baş ve İstanbul Veliefendi Hipodromunda 46 baş olmak üzere toplam 275 baş üstün performanslı yarış tayının taliplilerine satışları yapılmıştır.

Türkiye yarış sahalarında koşan Safkan Arap atlarının %21'i TİGEM yetiştirmesi atlar oluştururken, kazanılan ikramiyelerin %32'sini almıştır.

Gerçekleştirilen 275 baş tay satışından 104 milyon TL gelir elde edilmiş ve yarış primlerinden ise 49 milyon TL pay alınmıştır.

Tablo 79. Tay Doğumları (2023)

İşletme Adı	Erkek (Baş)	Dişi (Baş)	Toplam (Baş)
Anadolu-Eskişehir	57	57	114
Karacabey-Bursa	66	72	138
Sultansuyu-Malatya	47	72	119
Toplam	170	201	371

Tablo 80. Tay Satışları (2023)

İşletme Adı	Hipodromda Satılan (Baş)	İşletmede Satılan (Baş)	Reforme (Baş)	Toplam (Baş)
Anadolu-Eskişehir	17	70	-	87
Karacabey-Bursa	15	84	-	99
Sultansuyu-Malatya	14	75	2	91
Toplam	46	229	2	277

**TARIM İŞLETMELERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

SATIŞLAR

3. SATIŞLAR

TİGEM Ana Statüsünde yer alan başlıca faaliyet konusu; ülkenin bitkisel ve hayvansal üretimini artırmak, çeşitlendirmek ve ürün kalitesini iyileştirmek

amacıyla yetiştirdiği tohum, fidan, fide ve benzeri mallar ile ürettiği damızlık hayvan ve spermaları yetiştiricilere intikal ettirmek olup, bu kapsamda pazarlama faaliyetleri yürütülmektedir.

Tablo 81. Damızlık Hayvan Satışları

Cinsi	Miktarı (Baş)		
	2021	2022	2023
Damızlık Sığır	5.407	7.037	9.830
Damızlık Koyun	16.969	12.830	35.288
Safkan Arap Tayı*	274	265	275
Damızlık Keçi	105	95	427
Damızlık Ceylan	26	48	47
Damızlık Köpek	167	176	115

* 2021'de 1 adet, 2022'de 10 adet, 2023'te 2 adet reforme tay satışı dahil değildir.

Tablo 82. Mamul ve Mahsul Satışları (2023)

Ürün Cinsi	Miktarı (Ton-Baş-Doz)
Mahsul Buğday	179.619 Ton
Selektöraltı Buğday	1.077 Ton
Temizlenmiş Mercimek	110 Ton
Çepelli Mercimek	1.021 Ton
Selektöraltı Kırık Mercimek	1.946 Ton
Dalında Fıstık	1.815 Ton
Mahsul Dane Mısır	102.817 Ton
Narenciye	16.289 Ton
Mahsul Ayçiçeği	21.972 Ton
Sperma *	958.901 Doz
Reforme Sığır	2.630 Baş
Reforme Koyun	84.232 Baş
İnek Sütü	78.397 Ton
Koyun Sütü	3.360 Ton
Keçi Sütü	450 Ton
Safkan Arap Tayı	275 Baş

*TİGEM İşletmelerinde kullanılanlar dahildir.

Tablo 83. İhracat

Konusu	Miktar (Ton)
Kıbrıs'a sertifikalı buğday tohumu ihracatı	2.105
Irak'a sertifikalı buğday tohumu ihracatı	3.000

Sertifikalı Tohum Satışları

İşletmelerde üretilen sertifikalı tohumlar ülke geneline yayılmış 303 TİGEM Tohum Bayisi, Tarım Kredi Kooperatifleri, PANKOBİRLİK, Tarım ve Orman Bakanlığı İl Müdürlükleri ve işletmelerden peşin satış olmak üzere satılmaktadır.

İl ve ilçelerin arazi potansiyeli dikkate alınarak TİGEM Yönetim Kurulunca belirlenen esaslarda bayilik verilmektedir. Kontenjanı boş olan il ve ilçelerde bayilik şartlarını taşıyan gerçek ve tüzel kişilere, yerinde yapılan araştırmaların neticesinde durumu uygun olması halinde bayilikler verilmektedir. Üretim miktarına bağlı olarak tüm bayiler ve diğer dağıtıcı kuruluşların tohum talepleri karşılanmaktadır.

Ülkemiz tohumculuğunun en önemli Kuruluşu olan TİGEM, hububatta üretiminde, verim ve kalitenin artırılması için sertifikalı hububat tohumu kullanımının yaygınlaştırılması, ülke çiftçisinin hizmetine sunulması ve ülkemizin en ücra köşelerine kadar ulaştırılması için tanıtım ve demonstrasyon çalışmalarını da devam ettirmektedir. Bu kapsamda, gerek bayilerimizin gerekse diğer sektör paydaşlarının

talebi üzerine önder çiftçilerin köylerinde TİGEM uzmanlarınca çeşitler, üretim metotları, gübreleme vb. hakkında bilgiler verilmektedir.

Yine, sertifikalı tohum kullanımını yaygınlaştırmak ve tanıtımını yapmak amacıyla, TİGEM Bayilerine ve Tarım ve Orman Bakanlığı İl ve İlçe Müdürlüklerine doğrudan çiftçilerimize ise tarım fuarlarında afiş, basılı materyal dağıtımı yapılmıştır.

TİGEM işletmelerinde kullanılan miktarlarla birlikte 2023 yılında tohum satışında görev alan kurum ve kuruluşlar aracılığı ile 113.813 ton sertifikalı hububat, 107 ton nohut, 8 ton fiğ, 29 ton korunga, 138 ton yonca tohumu satılmıştır.

“ TİGEM tohum satışları 303 TİGEM Tohum Bayisi, Tarım Kredi Kooperatifleri, PANKOBİRLİK, Tarım ve Orman Bakanlığı İl Müdürlükleri tarafından yapılmaktadır. ”

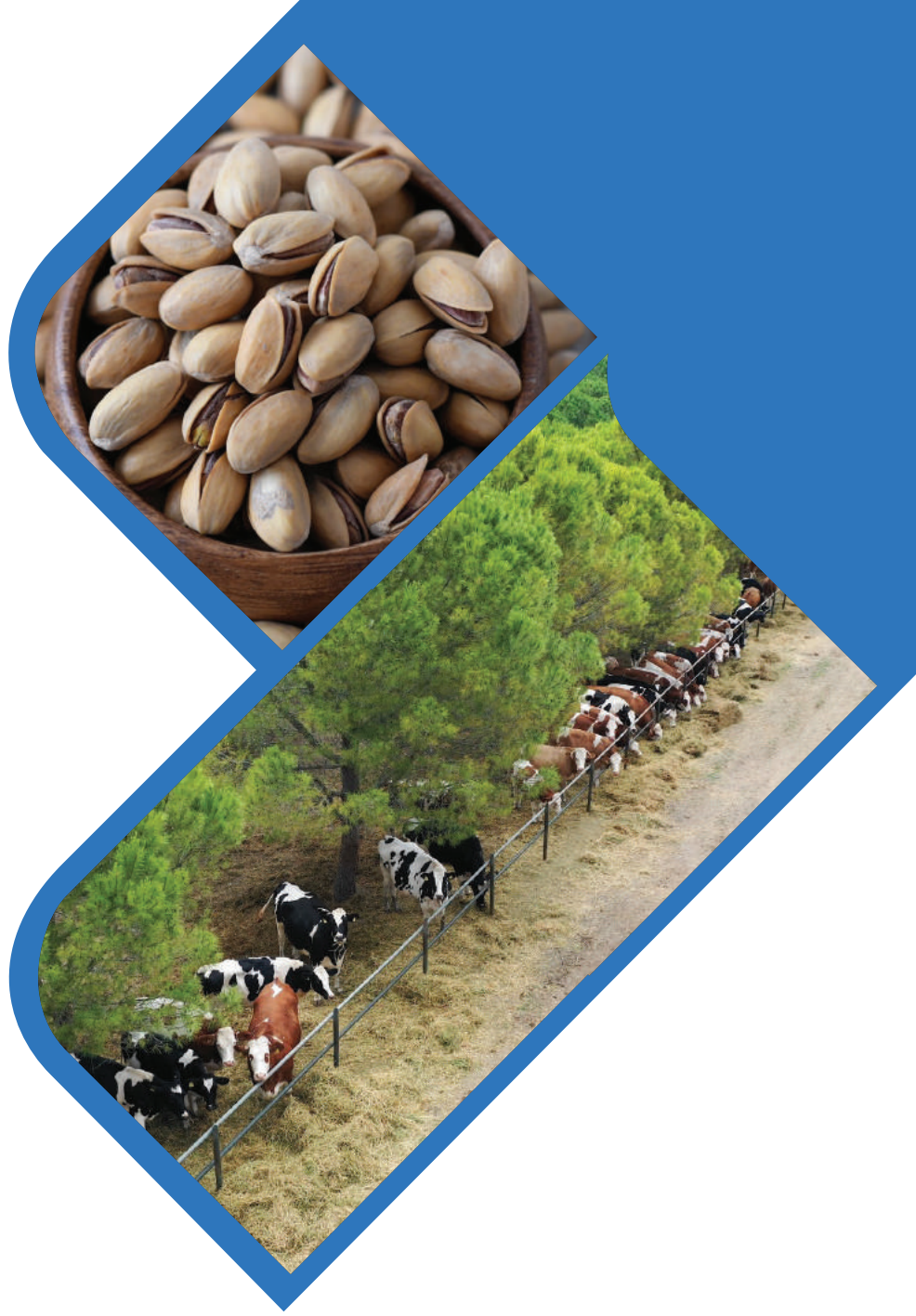
Tablo 84. TİGEM Sertifikalı Hububat Tohumu Satış Cetveli (Ton)

Yıl	Cinsi	Satılan	Ekilişte Kullanılan	TOPLAM
2018	Buğday	97.424	20.538	117.962
	Arpa	18.200	2.235	20.435
	Tritikale	3.642	502	4.144
	Yulaf	120	46	166
	Toplam	119.386	23.321	142.707
2019	Buğday	123.777	23.641	147.418
	Arpa	15.176	2.320	17.496
	Tritikale	3.490	626	4.116
	Yulaf	103	66	169
	Toplam	142.546	26.653	169.199
2020	Buğday	109.569	26.486	136.055
	Arpa	17.706	2.186	19.893
	Tritikale	4.260	450	4.710
	Yulaf	342	38	380
	Toplam	131.879	29.159	161.038
2021	Buğday	84.234	22.397	106.631
	Arpa	8.777	2.391	11.168
	Tritikale	1.701	682	2.383
	Yulaf	11	31	42
	Toplam	94.723	25.501	120.224
2022	Buğday	79.562	24.757	104.319
	Arpa	15.386	2.340	17.726
	Tritikale	2.244	646	2.890
	Yulaf	154	51	205
	Toplam	97.346	27.794	125.140
2023	Buğday	68.701	24.282	92.982
	Arpa	15.922	2.559	18.481
	Tritikale	1.811	438	2.249
	Yulaf	0	37	37
	Toplam	86.434	27.316	113.749

**TARIM İŞLETMELERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

**TİGEM AR-GE FAALİYETLERİ,
ORTAK YÜRÜTÜLEN PROJELER
VE DİĞER HUSUSLAR**

4. TİGEM AR-GE FAALİYETLERİ, ORTAK YÜRÜTÜLEN PROJELER VE DİĞER HUSUSLAR

4.1. TİGEM AR-GE Faaliyetleri

TİGEM bünyesinde 2002 yılında oluşturulan AR-GE birimi tarafından aynı yıllarda başlatılan ve uzun bir süreç içerisinde sürdürülen titiz çalışma ve verilen yoğun emek sonucunda yüksek verimli, kaliteli, hastalıklara mukavemetli, kurağa ve soğuğa dayanıklı, sanayicilerin isteklerini karşılayabilecek çeşitlerin elde edilmesi amacıyla buğday, arpa, tritikale, mercimek, nohut, yonca, korunga, fiğ ve çayır-mera bitkilerinde çeşit ıslah çalışmaları 2002 yılından bu yana sürdürülmektedir

Yeni Tescil Edilen ve TİGEM Üretim Desenine Alınan Çeşitler

Gerçekleştirilen AR-GE faaliyetleri kapsamında 2002-2016 yılları arasında; ALTINOVA -2002 (kışlık fiğ), CEYLAN (tüyü fiğ) ve GÖZLÜ-1 (kışlık yonca) olmak üzere toplam 3 çeşit, ülkemiz bitkisel üretiminin hizmetine sunulmuştur.

2022 yılında 3 adet makarnalık buğday çeşidi tescile sunulmuş olup, çalışmalar 2024 yılında sonuçlanacaktır.

2018 yılında iki adet mercimek çeşidi, 2019 yılında tescil edilen 7 adet buğday çeşidi ile yurt dışından getirilen 2 buğday ve 1 tritikale çeşidi, 2020 yılında üç adet korunga çeşidi ve 2021 yılında tescil edilen dört adet buğday çeşidi ile birlikte tescili çeşitlerimizin sayısı 26'ya ulaşmıştır. Kuruluşumuzda makarnalık buğday çeşitlerinin tescili için çalışmalar devam etmekte olup, 2022 yılında üç adet makarnalık buğday çeşidi tescile sunulmuştur.

Elit ve Orijinal Kademedeki Tohum Üretimi

Kuruluşumuz tarafından tescil ettirilen yeni bitki çeşitlerine ait elit ve orijinal kademedeki tohum üretimleri, Ceylanpınar, Gözlü, Polatlı ve Karacabey İşletmelerinde yapılmaktadır.

Çeşit Verim ve Adaptasyon Çalışmaları

Çeşit verim ve adaptasyon çalışmaları kapsamında özel sektör firmalarının sahip olduğu yüksek verimli, adaptasyon kabiliyeti iyi, verim ve kalite yönüyle öne çıkan çeşitlerin tespiti yapılarak bunların TİGEM bitkisel üretim desenine alınması hedeflenmektedir. Bu amaçla küçük alan ve büyük alan deneyleri kurulmuştur.

AR-GE Laboratuvar Faaliyetleri

TİGEM Gazi Tesislerinde kurulan Kalite Analiz Laboratuvarında bitki ıslah çalışmalarının sıhhatli yürütülmesi, piyasada mevcut olan kaliteli ve verimli çeşitlerle rekabet edebilecek çeşitlerin ıslahında yüksek verimli, adaptasyon kabiliyeti ve kalitesi yüksek, hastalıklara dayanıklı ıslah materyallerinin tespitinin yanı sıra gıda kalite ve yem analizleri için gerekli bütün tahliller yapılmaktadır.

2023 yılında,
- Analiz Laboratuvarında 1.224 adet toprak,
- Kalite Laboratuvarında ise 676 adet kaba ve kesif yem, 152 adet sulama suyu numunesi ve 368 adet ıslah materyali analizi yapılmıştır.

Tarımsal üretimlerde yüksek verimlilik ve kaliteyi sağlamak, ekonomik tarımsal üretim yapmak için tarımsal üretim yapılan toprakların zamanında ve doğru olarak tahlillerinin yapılması modern tarım olmazsa olmazından hareket ile 2015 yılında TİGEM Gazi Tesislerinde kurulan Toprak Analiz Laboratuvarında 2017 yılında 2.390, 2018 yılında 2.672, 2019 yılında 1.263, 2020 yılında 1.403 adet 2021 yılında 1.161, 2022 yılında 1.166 ve 2023 yılında 1.224 adet toprak örneğinin analizleri yapılmıştır.

4.2. Üniversite ve Kamu Araştırma Kuruluşları ile Ortak Yürütülen projeler

- Ceylanpınar İşletmesinde 194 MWe GES tesisi kurulumu amacıyla ÇED başvurusu yapılmış olup çalışmalar devam etmektedir.
- Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Mü-

dürlüğü ve TİGEM işbirliği kapsamında; Malya Tarım İşletmesi Müdürlüğü arazilerinde “Kurak ve Yarı Kurak Alanlarda Çalimsı Türlerle Karbon Yutak Alanı Uygulama Projesi” çalışması başlatılmış ve bu amaçla araziye tuz çalısı vb bitkilerin dikimleri yapılmıştır.

- Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü, Toprak Gübre ve Su Kaynakları Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü ve TİGEM işbirliği kapsamında Malya Tarım İşletmesi Müdürlüğü arazilerinde “Tuzlu ve Kurak Alanların Değerlendirilmesinde Ketencik ve Tatlı Sorgumun Potansiyellerinin Saptanması Projesi” çalışması başlatılmıştır.
- TİGEM ve Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi işbirliği kapsamında; 2012 yılında Gözlü Tarım İşletmesinde uygulamaya konulan Akkaraman koyun ırkının, verim düzeyleri yüksek yerli ırklarla melezlenerek süt, döl ve et randımanı yüksek yeni ırk elde edilmesi ile ilgili araştırma çalışmaları devam etmektedir. Gözlü tipi koyun oluşturma melezleme çalışmasında, G1 seviyesinde 1.730 baş dişi ve 225 baş erkek materyal bulunmaktadır.
- TİGEM ile Ankara Üniversitesi işbirliği kapsamında; Ulaş Tarım İşletmesinde Kangal Akkaraman tipinde seleksiyonla süt ve döl verimlerinin artırılması yönündeki ıslah çalışmaları 2016 yılında başlatılmış olup, halen devam etmektedir. Araştırmanın amaçlarını gerçekleştirmek için bu işletmedeki koyunlarda süt ve döl verimi ile kuzularda büyüme ve etçilik özellikleri üzerinde durulmaktadır. Böylece sistemli ve sürekli seleksiyonla İç Anadolu şartlarına uygun süt, döl ve et verimi yüksek saf Kangal Akkaraman tipi elde edilmeye çalışılmaktadır. Süt ve et verim yönlü iki elit sürü oluşturulmuş olup, bu sürüler üzerinde seleksiyon çalışmalarına devam edilmektedir. İkiz doğumlardan elde edilen erkek ve dişi kuzular, gelecek jenerasyonun damızlık sürüsünü oluşturmak üzere ayrılmaktadır.

4.3. Kiraya Verilen İşletmeler

TİGEM, faaliyetlerini sürdürdüğü süreç içerisinde İktisadi Devlet Teşekkülü olmanın gereklerine uy-

gun olarak kârlılık ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda çalışarak daha fazla yatırım kaynağı oluşturmak amacıyla 2003-2015 yıllarında yapılan kapsamlı çalışmalar sonucunda biri kısmi ikisi iştirak olmak üzere 20 işletme özel sektör firmalarına uzun süreli (30 yıl) kiraya verilmiştir. Kiralanan işletmelerin arazi varlığı 2023 yılı itibarıyla da toplam 324.592 dekadır.

“

TİGEM’in arazi varlığı 3.632.800 dekar olup, kiraya verilen işletmelerin arazileri toplam arazi miktarının yaklaşık % 9’una tekabül etmektedir.

”

TİGEM ile kiracı şirketler arasında düzenlenen ve Yüksek Planlama Kurulundan onaylı kira sözleşmelerinde; yürütülecek faaliyetin konusu ve kiralanan gayrimenkulün kullanma şekli başlığı altında yer alan hükümlerde, tarımsal amaç ve faaliyetler doğrultusunda kullanma, bu amaca matuf olmak üzere üretim yapma, tesis kurma, pazarlama faaliyetlerinde bulunma gibi temel ilkeler belirlenmiş, amaç dışı kullanıma izin verilmemiş, kiracılık haklarının devredilmesi konusunda kısıtlar getirilmiştir. Diğer bir başlıkta kiracının yükümlülükleri sayılmış, bu yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde ise kiraya verenin fesih hakkını sağlayan bir maddeye yer verilmiştir. Kiracı faaliyetleri TİGEM denetim komisyonları tarafından sürekli denetlenmektedir.

Kiraya verilen işletmeler taahhüt ettikleri kadar ya da bunun üzerinde yatırım yapmışlardır. Tüm işletmelerde tarımsal amaçlı üretim yapılmış, tarım dışı amaçlarla gelen muhtelif talepler kabul edilmemiş, yapılan yatırımların niteliği, arazinin belirtilen amaç doğrultusunda kullanımı ve işletme bütünlüğü ile ilgili temel faktörler korunmuş, kiracıların yatırım taahhütlerine uymaları sağlanmıştır.

2003-2023 dönemi içerisinde özel sektör yatırımlarına açılan 20 işletmede kiracı firmalar tarafından 2023 yılı sonu itibarıyla toplam 1.547.434.451 TL yatırım yapılmış ve 2023 yılı için toplam KDV hariç 219.917.462,10 TL kira bedeli tahsil edilmiştir. Bu işletmelerde 2023 yılı sonu itibarıyla 5.503 daimi personel istihdam edilmiştir.

**TARIM İŞLETMELERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

KURUMSAL KABİLİYET ve KAPASİTENİN DEĞERLENDİRİLMESİ

5. KURUMSAL KABİLİYET ve KAPASİTENİN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. Üstünlükler

- Tarımsal yönden toprak etüt-haritalama ve parselasyon çalışmaları yapılmış, farklı iklim kuşaklarında bulunan toplu ve büyük arazi varlığına sahip olması,
- Nitelikli ve tecrübeli personel ile köklü bir kurumsal kültüre sahip olması,
- Bitkisel ve hayvansal üretimde gen kaynaklarına sahip olması,
- En son teknoloji ile donatılmış mekanizasyona sahip olması,
- Tohum ve damızlık üretim-satışında büyük, köklü, güvenilir ve önder kuruluş olması,
- Modern basınçlı sistemler ile sulanan büyük ölçekli tarım arazisine sahip olması,
- Safkan Arap atı yetiştiriciliğinde uzmanlığa sahip olması,
- Geniş bir tohum ve damızlık satış ağına sahip olması,
- Tarımda uygulamalı eğitim veren altyapıya sahip olması,
- Üretimde kullanılan bir kısım hammaddeyi kendi kaynaklarından sağlaması,
- Yüksek kapasiteli, modern tarımsal tesis altyapısına sahip olması,
- Sperma üretimi ve döl kontrolü (Progenytest) çalışmasını yürütecek bir altyapıya sahip olması,
- Organik ve iyi tarım uygulamalarına müsait altyapıya sahip olması,

- Bitkisel üretimde önemli tür ve çeşitlerin tohum üretim hakkına sahip olması,
- Koyun ıslah çalışmalarında uzmanlığa sahip olması,
- Özel sektör tohumculuk firmalarıyla ortak üretim yapabilme imkanının olması,
- Üretim kapasitesinin artırılabilir olması,
- Ar-Ge çalışmalarına uygun ve işbirliğine müsait alt yapıya sahip olması,

B. İyileştirilmesi Gereken Yönler

- Ar-Ge çalışmalarının yeterli düzeye çıkarılması,
- İşletmelerde çalışan personel ve ailesi için sağlık, eğitim ve sosyal ihtiyaçların karşılanması noktasında etkinliğin artırılması,
- Kalifiye personel yetersizliği nedeniyle bozulmak üzere olan usta-çırak ilişkisinin düzeltilmesi amacıyla kilit noktalara kalifiye personel istihdamı,
- İşletmelerin il-ilçe merkezlerinden uzak olması, iş yoğunluğu, vb. nedenlerle teknik elemanların kurumdan ayrılmaması için özlük haklarının iyileştirilmesi,
- TİGEM adına tescilli bitki çeşit sayısının artırılması,
- Norm kadronun etkin olarak uygulanmasının sağlanması,
- Faaliyetlerde verim ve kalitenin artırılması için mevcut kurumsal yapının çağdaş bir yapıya kavuşturulması,
- Performansa dayalı ücret sisteminin getirilmesi,
- Mevzuatlara bağlı kalmaksızın kalifiye personel istihdamına imkan verilmesi.

**TARIM İŞLETMELERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

MALİ BİLGİ VE TABLOLAR

İŞLETME ÇALIŞMALARI

Bütçenin Genel Durumu:

TİGEM'in 2023 yılı işletme bütçesi Yönetim Kurulunun 08.12.2022 tarih ve 389 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

2023 yılı faaliyetlerine ilişkin bütçe verileri ve gerçekleştirmeleri, 2022 yılına ilişkin verilerle birlikte aşağıda gösterilmiştir.

Tablo M-1. Bütçe Verileri ve Gerçekleşmeleri (2023)

Bütçeye ilişkin toplu bilgiler	Ölçü	2022		2023			
		Gerçekleşen	Bütçeye Göre Sapma (İlk Durum) (%)	Bütçe		Gerçekleşen	Bütçeye Göre Sapma (Son Durum) (%)
				İlk durum	Son durum		
1-Personel sayısı	Kişi	2.739	0,3	2.934	3.022	2.841	-6,0
2-Personel giderleri	Bin TL	626.180	48,5	886.945	1.309.330	1.301.113	-0,6
3-Alımlar tutarı	Bin TL	2.108.959	-17,8	2.969.962	2.969.962	2.245.031	-24,4
4-Tüm üretim maliyeti	Bin TL	5.699.629	44,7	10.302.204	10.302.204	8.100.430	-21,4
5-Başlıca üretimler							
Buğday	Ton	273.534	-8,8	316.820	316.820	332.177	4,8
Arpa	Ton	28.967	6,5	28.285	28.285	40.005	41,4
Yemlik dane mısır	Ton	135.759	18,0	104.010	104.010	112.541	8,2
Ayçiçeği	Ton	21.595	2,6	26.123	26.123	21.080	-19,3
Mercimek	Ton	10.123	14,5	8.709	8.709	3.830	-56,0
Buzağı	Baş	12.179	-4,7	12.844	12.844	12.489	-2,8
Kuzu	Baş	139.587	3,3	149.335	149.335	151.621	1,5
Tay	Baş	377	-0,8	376	376	371	-1,3
Süt	Ton	80.932	-3,0	82.542	82.542	83.619	1,3
6-Net satış tutarı	Bin TL	3.561.479	52,0	6.302.015	6.386.455	6.502.915	1,8
7-Başlıca satışlar							
Buğday(Tohumluk)	Ton	79.562	-46,3	145.380	151.258	68.701	-54,6
Arpa(Tohumluk)	Ton	15.386	-14,4	18.598	22.000	15.922	-27,6
Yemlik dane mısır	Ton	70.839	-3,3	71.290	93.736	102.816	9,7
Ayçiçeği	Ton	20.665	-1,8	25.882	18.016	21.972	22,0
Mercimek	Ton	3.794	-25,3				
Damızlık sığır	Baş	7.037	58,1	5.300	5.178	9.830	89,8
Damızlık koyun	Baş	12.830	-47,1	33.315	33.531	35.288	5,2
Yarış atı	Baş	265	-5,4	303	321	275	-14,3
Süt	Ton	75.065	-4,9	78.761	78.761	78.397	-0,5
8-Yatırımlar (Nakdi harcama)	Bin TL	470.384	16,3	774.850	764.850	732.661	-4,2
9-Finansman ihtiyacı ya da fazlası	Bin TL	-722.887	576,4	216.562	1.449.258	-7.837.490	-640,8
10-Dönem karı veya zararı	Bin TL	798.688	610,1	625.754	649.974	1.210.994	86,3

Giderler

2023 yılında gerçekleşen giderler, geçen yılki değerlerle birlikte ve ilk ve son durum program ödenekleri ile karşılaştırmalı olarak, ekteki çizelgede gösterilmiştir.

Genel Müdürlük Yönetim Kurulunun 08.12.2022 tarihli ve 389 sayılı kararı ile kabul edilen 2023 yılı işletme bütçesinin ilk durum verilerine göre; 11.911.632 bin TL gider yapılması programlanmıştır. Yıl içinde meydana gelen gelişmeler çerçevesinde Genel Müdürlük Makamının toplam giderler değişmemek üzere gider fasılları arasında yapılan ödenek aktarmaları ile ödeneklerin son durumu belirlenmiştir.

2023 yılı sonu itibarıyla gider gerçekleşmesi, önceki döneme göre yaklaşık olarak % 41,61 oranında artarak gerçekleşmiştir. Fiili harcama Bütçe ödeneklerinin % 22,22 altındadır.

Giderlerin türler itibarıyla incelenmesinde; geçmiş yıllarda olduğu gibi toplam giderler içinde en önemli grubu % 50,43 oranı ile ilk madde ve malzeme giderleri teşkil etmiştir. Bunu % 8,71 oranı ile işçi ücret ve giderleri, % 5,34 oranı ile memur ve sözleşmeli personel ücret ve giderleri, % 23,12 oranı ile de dışarıdan sağlanan fayda ve hizmetler, % 12,40 oranı ile diğer gider grupları takip etmektedir.

Toplam 4.671.452 bin TL'lik ilk madde ve malzeme giderlerinin, 580.339 bin TL'sini tohumluk üretiminde kullanılan ilk maddeler, 1.136.996 bin TL' sini yemler, 734.574 bin TL'sini gübreler, 271.852 bin TL'sine Genel Müdürlüğümüzün kendi üretiminde kullandığı tohumluklar, 338.598 bin TL'sini yakıtlar, 1.609.093 bin TL'sini diğer çeşitli ilk madde giderleri oluşturmuştur.

İşçi ücretleri geçen yıla göre % 120 oranında ve 439.861 bin TL tutarında artarak 806.461 bin TL olarak gerçekleşmiştir.

Emekliye ayrılan işçilerin yerine yeterince yeni işçi alınmaması nedeniyle hizmetlerin yürütülmesinde sıkıntıyla karşılanmaya başlanmış olmaları nedeniyle dışarıdan hizmet alınması suretiyle işlerin yürütülmesine 2023 yılında da devam edilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Tasarruf Genelgelerine konu teşkil eden bazı giderler ekteki çizelgede gösterilmiştir.

Söz konusu giderlerin en önemli kısmını taşeronlara ödenen işçilik giderleri, biçerdöver ve taşıtlara ödenen kira bedelleri teşkil etmektedir.

Tablo M-2. Giderler

Giderler	2022	2023					
	Gerçekleşen	Ödenek		Gerçekleşen	Ödenegin Son Durumuna Göre Fark	Ödeneye Göre Sapmalar	
		İlk Durum	Son Durum			İlk Duruma Göre	Son Duruma Göre
	(Bin TL)	(Bin TL)	(Bin TL)	(Bin TL)	(Bin TL)	(%)	(%)
0- İlk madde ve malzeme giderleri	3.478.101	6.272.044	5.565.611	4.671.452	-894.159	-26	-16
1- İşçi ücret ve giderleri	366.600	842.737	922.157	806.461	-115.696	-4	-13
2- Memur ve söz.pers. ücr.ve giderleri	259.580	467.207	550.455	494.651	-55.804	6	-10
3- Dışardan sağlanan fayda ve hizmetler	1.690.047	3.079.349	3.423.647	2.141.470	-1.282.177	-30	-37
4- Çeşitli giderler	191.443	521.464	524.617	345.246	-179.371	-34	-34
5- Vergi, resim ve harçlar	43.205	64.314	44.440	21.954	-22.486	-66	-51
6- Amortisman ve tükenme payları	335.716	543.767	562.895	464.426	-98.469	-15	-17
7- Finansman giderleri	176.523	120.750	317.810	317.505	-305	163	0
Toplam	6.541.215	11.911.632	11.911.632	9.263.165	-2.648.467	-22	-22

Gerçekleşen gider kalemlerinden bazıları, geçen yılın rakamlarıyla karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo M-3. Bazı Giderlerin Önceki Yılla Karşılaştırması

Gider türü	2022	2023	Artış veya Azalış
	(Bin TL)	(Bin TL)	(%)
Telefon gideri	551	521	-5
Taşıeronlara ödenen işçilik giderleri	570.272	1.171.233	105
Temsil ve misafir ağırlama giderleri	334	635	90,1
Biçerdöver kira bedeli	65.075	118.720	82
Taşıt kira bedeli	29.929	26.045	-13
Traktör kira bedeli	187	492	163
Tanıtım ve pazarlama giderleri	3.084	4.445	44
Islahçı Hakları giderleri	4.887	24.791	407

Tedarik işleri

2023 yılında alınan ilk madde ve malzemelerin ayrıntısı aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Tablo M-4. İlk Madde ve Malzeme Tedariki

Alımlar	2022	2023			
	Gerçekleşen	Program Ödeneği		Gerçekleşen	Ödeneğe Göre Sapma İlk Duruma Göre (%)
		İlk Durum	Son Durum		
	(Bin TL)	(Bin TL)	(Bin TL)	(Bin TL)	(%)
1-Esas üretim ilk maddeleri					
İç	48.108	109.574	109.574	90.399	-17
Dış					
Toplam (1)	48.108	109.574	109.574	90.399	-17
2- Yardımcı işletme ilk maddeleri					
İç	405.677	517.590	517.590	474.625	-8
Dış					
Toplam (2)	405.677	517.590	517.590	474.625	-8
3- Yardımcı ilk maddeler					
İç	981.798	1.239.322	1.139.322	728.170	-41
Dış					
Toplam (3)	981.798	1.239.322	1.239.322	728.170	-41
4- Yakacak mad. yakıtlar ve yağlar					
İç	303.869	573.805	573.805	363.148	-37
Dış					
Toplam (4)	303.869	573.805	573.805	363.148	-37
5- Yedek parça ve aletler					
İç	122.189	161.766	261.766	205.584	27
Dış					
Toplam (5)	122.189	161.766	261.766	205.584	27
6- Çeşitli malzemeler					
İç	247.318	367.905	367.905	383.105	4
Dış					
Toplam (6)	247.318	367.905	367.905	383.105	4
İç alımlar toplamı	2.108.959	2.969.962	2.969.962	2.245.031	-24
Dış alımlar toplamı		0	0		
Genel toplam	2.108.959	2.969.962	2.969.962	2.245.031	-24
Verilen sipariş avansları	3.764			10.565	

TİGEM’de tedarik işleri, Alım Satım İhale Yönetmeliği ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve bu kanuna ilişkin mevzuat hükümleri doğrultusunda yapılmaktadır. İşletmelerimizde ve merkezde Alım Satım ve İhale komisyonları oluşturulmuştur. Yapılan işlemler bu komisyon tarafından yapılmaktadır. Kuruluşumuzun alım programı, işletmelerin hazırlamış olduğu bütçe ekindeki programa göre tespit edilerek tanzim edilmektedir. Toplu alımlar merkez tarafından, diğer alımlar yetki verilerek işletmelerce yapılmaktadır. Kuruluşumuzun Alım Satım İhale Yönetmeliği Kamu İhale Kanunu hükümlerinde yer alan ilke ve ölçülere uygun olarak yeniden gözden geçirilmiş; 17.05.2006 tarihli ve 26171 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Üretim Maliyetleri

Tablo M-5. Üretim Maliyetleri

Üretim Giderleri	2022		2023				Gerçekleşme Oranı
	Gerçekleşen		Program		Gerçekleşen		Prog=100
	(Bin TL)	(%)	(Bin TL)	(%)	(Bin TL)	(%)	(%)
1-Üretimle doğrudan ilgili giderler							
İlk madde ve malzeme giderleri	3.478.101	61,0	6.272.044	60,9	4.671.452	57,7	74,5
Direkt işçilik giderleri	366.600	6,4	842.737	8,2	806.461	10,0	95,7
Memur maaşları	259.580	4,6	467.207	4,5	494.651	6,1	105,9
Dışardan sağlanan fayda ve hizmet giderleri	1.690.047	29,7	3.079.349	29,9	2.141.470	26,4	69,5
Çeşitli giderler	191.443	3,4	521.464	5,1	345.246	4,3	66,2
Vergi, resim ve harçlar	43.205	0,8	64.314	0,6	21.954	0,3	34,1
Amortisman giderleri	335.716	5,9	543.767	5,3	464.426	5,7	85,4
Finansman giderleri	176.523	3,1	120.750	1,2	317.505	3,9	262,9
Toplam (1)	6.541.215	114,8	11.911.632	115,6	9.263.165	114,4	77,8
2-Üretimle dolaylı ilgili giderler	2.170.679	38,1	3.962.842	38,5	3.069.792	37,9	77,5
Toplam (1+2)	8.711.894	152,9	15.874.474	154,1	12.332.957	152,3	77,7
3-Enflasyon Düzeltme Farkı					24.927		
4-Geçen yıldan devreden giderler	354.086	6,2	535.934	5,2	698.099	8,6	130,3
Toplam (1+2+3+4)	9.065.980	159,1	16.410.408	159,3	13.055.983	161,2	79,6
5-Üretim Giderlerinden İndirimler							
Tali ürün	216.162	3,8	364.624	3,5	228.391	2,8	62,6
Terkinler	49.607	0,9		0,0	4.869	0,1	0,0
Diğer	3.100.583	54,4	5.743.580	55,8	4.722.294	58,3	82,2
Toplam (5)	3.366.352	59,1	6.108.204	59,3	4.955.554	61,2	81,1
6-Maliyet Giderleri Toplamı	5.699.628	100,0	10.302.204	100,0	8.100.429	100,0	78,6

Tablo M-6. Satış Tablosu

Satışlar	Ölçü	2022 Yılı		2023 Yılı			
		Gerçekleşen		Program		Gerçekleşen	
		Miktar	Tutar (Bin TL)	Miktar	Tutar (Bin TL)	Miktar	Tutar (Bin TL)
1-Esas ürünler							
A-Yurt içi							
aa) Bitkisel ürün satışları							
Buğday	Ton	65.733	387.669	52.362	520.444	179.619	1.416.600
Arpa	Ton	-	-	-	-	4.851	33.962
Ayçiçeği	Ton	20.665	240.906	25.882	386.161	21.972	300.686
Nohut	Ton	1,7	30	-	-	-	-
Yemlik mısır (İkinci ürün)	Ton	70.839	273.950	71.290	673.755	102.816	561.286
Organik buğday	-	-	-	-	-	11.270	84.525
Organik ayçiçeği	-	-	-	-	-	781	9.385
Tritikale çepelli tohumluk	-	-	-	-	-	3.383	22.713
Antep fıstığı	Ton	1.698	234.023	960	172.750	811	204.809
Meyve (Narenciye)	Ton	13.166	65.347	17.477	113.930	16.289	73.260
Fidan	Adet	1.676	16	-	-	9.192	92
Yem bitkileri	-	-	-	-	-	-	1.452
Diğer tarla ve tarım ürünleri	-	-	50.225	-	37.204	-	44.654
Bitkisel ürünler satış toplamı	-	-	1.252.136	-	1.904.244	-	2.753.424
Sözleşmeli bitki ürün satışları							
Sözleşmeli mısır	Ton	1.123	23.651	1.222	30.000	508	14.230
Sözleşmeli mısır Tohumu	-	-	-	-	-	12	695
Sözleşmeli diğer ürünler (Ayçiçeği)	Ton	660	32.103	326	16.303	452	61.575
Sözl. bitkisel ürün satışları toplamı	-	-	55.754	-	46.303	-	76.500
Tohumlar							
Buğday tohumu	Ton	1.123	23.651	1.222	30.000	508	14.230
Arpa tohumu	Ton	-	-	-	-	12	695
Diğer tohumlar	-	660	32.103	326	16.303	452	61.575
Tohumlar toplamı	-	-	55.754	-	46.303	-	76.500
Çeşitli İmal. doğan ve diğer bitkisel ürün satışları							
Mercimek (Temizlenmiş)	Ton	3.794	54.223	-	-	-	1
Selektör altı buğday	-	907	4.329	46.828	145.369	1.077	7.651
Selektör altı Arpa	-	-	-	1.631	5.859	-	-
Diğerleri	-	81	80.831	-	113.853	81	119.712
Çeşitli İmal. Doğan satışlar toplamı	-	-	139.383	-	265.081	-	127.364
aa) Tüm bitkisel ürünler satış toplamı	-	-	2.448.736	-	4.408.265	-	3.957.405

Ab)Hayvancılık Ürünleri

Sığırcılık Ürünleri

Damızlık sığır	Adet	7.037	86.478	5.300	91.534	9.830	495.865
Kasaplık sığır	Adet	3.557	90.604	4.182	111.985	2.630	150.172
Süt	Ton	75.065	521.044	78.761	893.383	78.397	907.420
Sperma Satışı	Doz	-	-	-	-	-	-
Sığırcılık toplamı	-	878.090	6.739	900.000	9.500	951.691	9.963

Koyunculuk Ürünleri

Damızlık koyun	Adet	12.830	43.323	33.315	145.655	35.288	214.232
Kasaplık koyun	Adet	70.577	162.852	66.663	185.169	84.232	353.616
Süt	Ton	3.826	37.770	5.578	74.171	3.350	55.249
Diğer (Yapağı)	-	506	1.713	550	3.374	524	2.544
Koyunculuk toplamı	-	-	245.658	-	408.369	-	625.641

Atçılık Ürünleri

Safkan Arap tay satışı	Adet	213	49.504	255	72.000	229	73.723
Safkan Arap elit tay satışı	Adet	52	43.783	48	55.000	46	81.103
Sperma Satışı	Doz	38	742	-	-	10	228
Diğer	-	10	94	-	400	2	45
Atçılık toplamı	-	-	94.123	-	127.400	-	155.099

Hayvan gübresi	Ton	796	36	-	3.328	7.692	476
İthal hayvan satışları (Ticari mallar)	Adet	99	1.541	-	600	-	130
Diğer	-	-	13.601	-	23.139	-	30.155
ab)Hayvancılık ürünleri toplamı	-	-	1.059.824	-	1.669.238	-	2.374.921
Toplam (a)	-	-	3.508.560	-	6.077.503	-	6.332.326

B-Yurt Dışı

Buğday Tohumu	Ton	850	9.435	10.000	160.000	5.022	67.679
Arpa Tohumu	Ton	3	27	-	-	83	928
Sperma	Doz	16	320	-	-	7.200	235
Toplam (b)	-	-	9.782	-	160.000	-	68.842
Toplam (1)	-	-	3.518.342	-	6.237.503	-	6.401.168
2- Sair satışlar (Yrd.İşl.mal ve hiz.sat.)	-	-	43.137	-	64.512	-	101.747
Toplam (1+2)	-	-	3.561.479	-	6.302.015	-	6.502.915
Arızı satışlar	-	-	-	-	-	-	-

Tablo M-7. Satış Sonuçları

Satış Sonuçları	Brüt Satışlar	Satış İndirimleri	Net Satışlar	Satışların Maliyeti	Faaliyet Giderleri	Satış Maliyetleri Toplamı	Faaliyet Kârı Veya Zararı	Satışların Maliyetine Göre Kâr Veya Zarar
	(Bin TL)	(Bin TL)	(Bin TL)	(Bin TL)	(Bin TL)	(Bin TL)	(Bin TL)	(%)
1-Esas ürünler								
a-Yurt içi								
aa) Bitkisel ürün satışları								
Buğday	1.416.600		1.416.600	682.838	293.109	975.947	440.653	45
Arpa	33.962		33.962	13.172	6.145	19.317	14.645	76
Ayçiçeği	300.686		300.686	187.879	66.064	253.943	46.743	18
Nohut	21		21	10	4	14	7	50
Yemlik mısır	561.286		561.286	357.822	111.220	469.042	92.244	20
Antep fıstığı	204.809		204.809	62.947	39.615	102.562	102.247	100
Meyve (Narenciye)	73.260		73.260	54.947	21.464	76.411	-3.151	-4
Fidan	92		92	85	12	97	-5	-5
Süs bitkileri	-	-	-	-	-	-	-	-
Yem bitkileri	-	-	-	-	-	-	-	-
Diğer tarla ve tarım ürünleri	162.708		162.708	104.874	38.992	143.866	18.842	13
Bitkisel ürünler satış toplamı	2.753.424	0	2.753.424	1.464.574	576.625	2.041.199	712.225	35
Sözleşmeli Bitki Ürün Satışları								
Sözleşmeli mısır	14.230		14.230	6.500	3.804	10.304	3.926	38
Sözleşmeli ayçiçeği	61.575		61.575	22.450	8.369	30.819	30.756	100
Sözleşmeli mısır Toh.	694		694	374	110	484	210	43
Sözleşmeli Bitkisel ürün satışları toplamı	76.499	0	76.499	29.324	12.283	41.607	34.892	84
Tohumlar								
Buğday tohumu	796.005		796.005	367.601	187.280	554.881	241.124	43
Arpa tohumu	166.977		166.977	65.228	43.586	108.814	58.163	53
Mısır tohumu	-	-	-	-	-	-	-	-
Diğer tohumlar	37.135		37.135	22.169	9.117	31.286	5.849	19
Tohumlar toplamı	1.000.117	0	1.000.117	454.998	239.983	694.981	305.136	44
Çeşitli İmal. Doğan ve Diğer Bitki Ürün Satışları								
Mercimek (Temizlenmiş)	1		1	1		1	0	0
Selektör altı buğday	7.651		7.651	2.691		2.691	4.960	184
Selektör altı arpa	-	-	-	-	-	-	-	-
Diğerleri	119.713		119.713	95.694	1.914	97.608	22.105	23
Çeşitli İmal. Doğan ve Diğer Bitki Ürün Satışları Toplamı	127.365	0	127.365	98.386	1.914	100.300	27.065	27
aa) Tüm Bitkisel ürünler satış toplamı	3.957.405	0	3.957.405	2.047.282	830.805	2.878.087	1.079.318	38

ab) Hayvancılık ürünleri								
Sığircılık ürünleri								
Damızlık sığır	495.865		495.865	203.292	74.760	278.052	217.813	78
Kasaplık sığır	150.172		150.172	63.923	27.146	91.069	59.103	65
Süt	907.420		907.420	775.564	142.092	917.656	-10.236	-1
Sığircılık toplamı	1.553.457	0	1.553.457	1.042.779	243.998	1.286.777	266.680	21
Koyunculuk ürünleri								
Damızlık koyun	214.232		214.232	218.009	37.978	255.987	-41.755	-16
Kasaplık koyun	353.616		353.616	292.348	63.174	355.522	-1.906	-1
Süt	55.249		55.249	57.462	7.314	64.776	-9.527	-15
Diğer (Yapağı)	2.544		2.544	3.006	399	3.405	-861	-25
Koyunculuk toplamı	625.641	0	625.641	570.825	108.865	679.690	-54.049	-8
Atçılık								
Safkan Arap tay satışı	73.723		73.723	53.063	17.888	70.951	2.772	4
Safkan Arap elit tay sat.	81.103		81.103	23.927	21.749	45.676	35.427	78
Diğer	45		45	80	15	95	-50	
Atçılık toplamı	154.871	0	154.871	77.070	39.652	116.722	38.149	33
Hayvan gübresi	476		476	349		349	127	36
İthal hayvan satışları (Ticari mallar)	130		130	124	17	141	-11	-8
Diğer	40.346		40.346	35.162	8.167	43.329	-2.983	-7
ab) Hayvancılık ürünleri toplamı	2.374.921	0	2.374.921	1.726.309	400.699	2.127.008	247.913	12
Toplam (a)	6.332.326	0	6.332.326	3.773.591	1.231.504	5.005.095	1.327.231	27
b-Yurt Dışı								
Buğday Tohumu	67.679		67.679	36.689		36.689	30.990	-
Arpa Tohumu	928		928	788		788	140	-
Sperma	235		235				235	-
Toplam (b)	68.842	0	68.842	37.477	0	37.477	31.365	
Toplam (1)	6.401.168	0	6.401.168	3.811.068	1.231.504	5.042.572	1.358.596	27
2- Sair satışlar (Yrd.İşl. mal ve hizmet satışı)	101.747		101.747	83.953		83.953	17.794	21
Toplam (1+2)	6.502.915	0	6.502.915	3.895.021	1.231.504	5.126.525	1.376.390	27
Satış programı	6.302.015		6.302.015	4.506.935	1.056.638	5.563.573	738.442	13
Geçen dönem satış sonuçları	3.561.479		3.561.479	2.091.071	704.160	2.795.231	766.248	27
Programa göre fark	200.900	0	200.900	-611.914	174.866	-437.048	637.948	-146

Mali Durum Göstergeleri

Tablo M-8. Mali Durum Göstergeleri

A - Mali durum					2023	2022
1- Mali yapı					(%)	(%)
a- Mali kaldıraç	Yabancı Kaynaklar X 100	=	1.583.029 x 100	=	9,02	35,06
	Varlıklar Toplamı		17.558.159			
b- Mali yeterlilik (Finansman)	Öz Kaynaklar X 100	=	15.975.130 x 100	=	1.009	181
	Yabancı Kaynaklar		1.583.029			
c- Oto finansman (İç kaynaklar)	Yedekler X 100	=	610.256 x 100	=	12,07	0,42
	Ödenmiş Sermaye		5.055.747			
d- Bağlı değerlerin finansmanında kullanılan kaynaklar ve bu değerlerin kaynaklar içerisindeki yeri	Bağlı Değerler X 100	=	12.408.589 x 100	=	78	62
	Öz Kaynaklar		15.975.130			
	Mad. Dur. Varlıklar (Net) X 100	=	10.687.640 x 100	=	67	32
	Öz Kaynaklar		15.975.130			
Duran varlıklar; Varlıklar ilişkisi	Bağlı Değerler X 100	=	12.408.589 x 100	=	71	40
	Varlıklar Toplamı		17.558.159			
	Maddi Duran Varlıklar (Net) X 100	=	10.687.640 x 100	=	61	27
	Varlıklar Toplamı		17.558.159			
e- Paraya çevrilebilir ve hazır değerlerin varlıklar içerisindeki yeri	Paraya Çevrilebilir ve Hazır Değerler X 100	=	4.814.760 x 100	=	27	60
	Varlıklar Toplamı		17.558.159			
2- Likidite						
a- Nakit Oran	Hazır Değerler X 100	=	193.552 x 100	=	12	8
	Kısa Süreli Yabancı Kaynaklar		1.583.029			
b- Likidite	(Hazır Değerler + Çok Kısa Sürede Paraya Çevrilebilir Değerler-Stoklar) X 100	=	(193.552+4.621.208-3.391.239) x 100	=	90	50
	Kısa Süreli Yabancı Kaynaklar		1.583.029			
c- Cari Oran	Dönen Varlıklar X 100	=	4.814.760 x100	=	304	168
	Kısa Süreli Yabancı Kaynaklar		1.583.029			
3- Varlık ve kaynakların net satışlara göre devir hızları	Net Satış Tutarı (Piyasaya) (Dahili ve Arızı Satışlar Hariç)	=	6.502.915	=	11,08	7,1
	Ticari Alacaklar		406.176			
	Net Satış Tutarı (Piyasaya) (Dahili Ve Arızı Satışlar Hariç)	=	6.502.915	=	4,25	4,41
	Ortalama Mamul Stoku (Dön. Başı ve Dön. Sonu Stok Ort.)		(1.244.656 +1.814.449) / 2			
	Net Satış Tutarı (Piyasaya) (Dâhili Ve Arızı Satışlar Hariç)	=	6.502.915	=	1,35	0,94
	Dönen Varlıklar		4.814.760			
	Net Satış Tutarı (Piyasaya) (Dâhili ve Arızı Satışlar Hariç)	=	6.502.915	=	0,51	1,4
	Net Duran Varlıklar		12.743.398			
	Net Satış Tutarı (Piyasaya) (Dâhili ve Arızı Satışlar Hariç)	=	6.502.915	=	0,37	0,56
	Varlıklar Toplamı		17.558.159			
	Net Satış Tutarı (Piyasaya) (Dâhili ve Arızı Satışlar Hariç)	=	6.502.915	=	2,01	2,32
	Net İşletme Sermayesi (Dönen Var. - Kısa Süreli Borç)		3.231.731			
	Net Satış Tutarı (Piyasaya) (Dâhili ve Arızı Satışlar Hariç)	=	6.502.915	=	0,41	0,87
	Öz Kaynaklar Toplamı		15.975.130			

B - Mali sonuçlar				2023 (%)	2022 (%)
1- Karlılık (Rantabilite)	Dönem Karı X 100	=	$\frac{1.210.994 \times 100}{15.975.130}$	=	7,58 15,03
	Öz Kaynaklar				
1- Zararlılık (İrrantabilite)	Dönem Zararı X 100	=		=	
	Öz Kaynaklar (Dönem Başı)				
2- Mali sonucu ilgilendiren etkenler	Ödenen Faizler X 100	=	$\frac{317.505 \times 100}{237.500}$	=	133,68 13,37
	Faize Tabi Yabancı Kaynaklar				
	Net Satış Tutarı (Piyasaya) X 100 (Dahili ve Arzı Satışlar Hariç)	=	$\frac{6.502.915 \times 100}{5.055.747 - 1.373.064}$	=	176,58 107,72
	Kullanılan Sermaye - İşletmeye Açılmayan Yatırımlarda Kullanılan Kaynaklar				

TARIM İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN 2023 YILI BİLANÇO VE GELİR TABLOSU AÇIKLAMALARI

AKTİF

Bilançonun aktifini oluşturan değerlerin ayrıntısı önceki dönem değerleri ile karşılaştırmalı olarak aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Tablo M-9. Aktifler

Aktif	Önceki Dönem		Cari Dönem		Fark
	2022		2023		
	TL.	%	TL.	%	TL.
I-DÖNEN VARLIKLAR					
A-Hazır Değerler	172.703.859,66	3	193.552.310,31	1	20.848.450,65
B-Menkul Kıymetler					0,00
C-Ticari Alacaklar	502.364.347,80	8	406.175.862,07	2	(-) 96.188.485,73
D-Diğer Alacaklar	912.664.990,36		21.277.944,41		8.612.954,05
E-Stoklar	2.672.672.511,88	42	3.391.238.524,78	19	718.566.012,90
F-Gel. Ayl. Ait Gid.ve Gel.T.	18.767.290,96		26.373.786,13		7.606.495,17
G-Diğer Dönen Varlıklar	411.456.887,11	7	776.141.964,45	5	364.685.077,34
Toplam (I)	3.790.629.887,77	60	4.814.760.392,15	27	1.024.130.504,38
II-DURAN VARLIKLAR					
A-Ticari Alacaklar	1.580.732,78		2.286.717,02		705.984,24
B-Diğer Alacaklar	2.441.123,73		3.437.479,82		996.356,09
C-Mali Duran Varlıklar	30.480.782,61		334.809.646,42	2	304.328.863,81
D-Maddi Duran Varlıklar	1.315.158.827,29	21	10.687.640.269,23	61	9.372.481.441,94
E-Maddi Olmayan Duran V.	5.815.489,56		34.743.030,71		28.927.541,15
F-Özel Tükenmeye Tabi Var.	43.800.084,45	1	148.491.256,74	1	104.691.172,29
G-Gel. Ayl.Ait Gid.ve Gel.T.					
H-Diğer Duran Varlıklar	1.145.046.558,16	18	1.531.990.016,16	9	386.943.458,00
Toplam (II)	2.544.323.598,58	40	12.743.398.416,10	73	10.199.074.817,52
Genel Toplam (I+II)	6.334.953.486,35	100	17.558.158.808,25	100	11.223.205.321,90
Nazım Hesaplar	1.615.572.240,32		2.605.595.465,30		990.023.224,98

Aktif toplamı, 2022 yılına göre % 177,16 oranında artarak 17.558.158.808,25 TL'ye yükselmiştir. Aktifin % 27 oranında 4.814,76 milyon TL'lik kısmı dönen, % 73 oranında 12.743,4 milyon TL'lik kısmı duran varlıklardan oluşmuştur.

Dönen varlıkların % 1 oranında 193,55 milyon TL'lik kısmı hazır değerlerden, % 2 oranında 406,17 milyon TL'lik kısmı ticari alacaklardan, % 0,12 oranında 21,28 milyon TL'lik kısmı diğer alacaklardan, % 19 oranında 3.391,24 milyon TL'lik kısmı stoklardan, % 0,15 oranında 26,37 milyon TL'lik kısmı gelecek aylara ait giderlerden ve % 5 oranında 776,14 milyon TL'lik kısmı diğer dönen varlıklardan meydana gelirken; duran varlıkların % 0,01 oranında 2,28 milyon TL'lik kısmı ticari alacaklardan, % 0,02 oranında 3,43 milyon TL'lik kısmı diğer alacaklardan, % 1,91 oranında 334,81 milyon TL'lik kısmı mali duran varlıklardan, % 61 oranında 10.687,64 milyon TL'lik kısmı maddi duran varlıklardan, % 0,02 oranında 34,74 milyon TL'lik kısmı maddi olmayan duran varlıklardan, % 0,85 oranında 148,49 milyon TL'lik kısmı özel tükenmeye tabi varlıklardan ve % 9 oranında 1.531,99 milyon TL'lik kısmı da diğer duran varlıklardan meydana gelmiştir.

Aktif değerlerin ayrıntısı aşağıda açıklanmıştır.

I- DÖNEN VARLIKLAR:

Dönen varlıklar 2022 yılına göre % 26,6 oranında artarak 4.799,41 Milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Dönen varlıkların en önemli kalemi toplam dönen varlıkların % 19,25 oranında 3.376,19 milyon TL tutarındaki stoklardır.

Dönen varlıkların ayrıntısı aşağıda açıklanmıştır.

A- Hazır Değerler:

Hesap kalıntısı 193.552.310,31 TL'nin;

256.845,38 TL yıl sonu kasa mevcuduna,
156.642.191,25 TL yıl sonu bankalardaki mevduata,
36.653.273,68 TL yıl sonu itibariyle diğer hazır değerlere,
193.552.301,31 aittir.

B- Ticari Alacaklar

Ticari alacakların ayrıntısı aşağıda gösterilmiştir.

2022 yılına göre % 19,15 oranında azalarak 406.175.862,07 TL gerçekleşen ticari alacaklar dönen varlıkların % 8,46' sini oluşturmuştur.

Tablo M-10. Ticari Alacaklar

Ticari Alacaklar	Önceki Dönem TL.	Cari Dönem TL	Fark TL.
Ca) Alıcılar	501.937.807,20	405.975.321,47	(-) 95.962.485,73
Cb) Alacak Senetleri			
Cc) Verilen Depozito ve Teminatlar	426.540,60	200.540,60	(-) 226.000
Cd) Şüpheli Ticari Alacaklar			
Toplam	502.364.347,80	406.175.862,07	(-) 96.188.485,73
Ce) Alacak Senetleri Reeskontu (-)			
Cf) Kazanılmış Fin.Kir.Faiz Geliri (-)			
Cg) Şüpheli Ticari Al. Karşılığı (-)			
Alacaklar Net Toplamı	502.364.347,80	406.175.862,07	(-) 96.188.485,73

C- Diğer Alacaklar

Tablo M-11. Diğer Alacaklar

Diğer Alacaklar	Önceki Dönem TL.	Cari Dönem TL.	Fark TL.
Da) Ortaklardan Alacaklar			
Db) İştiraklerden Alacaklar	1.121.413,02	1.781.906,90	660.493,88
Dc) Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar			
Dd) Personelden Alacaklar	3.636.233,07	7.148.563,52	3.512.330,45
De) Diğer Çeşitli Alacaklar	7.907.344,27	12.347.473,99	4.440.129,72
Df) Şüpheli Diğer Alacaklar			
Toplam	12.664.990,36	21.277.944,41	8.612.954,05
Dg) Diğer Alacak Senetleri Reeskontu(-)			
Dh) Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı (-)			
Diğer Alacaklar Net Toplamı	12.664.990,36	21.277.944,41	8.612.954,05

D- Stoklar:

2022 yılına göre % 26,89 oranında artarak 3.391.238.524,78 TL'ye ulaşan stokların parasal değerlerinin ayrıntısı, önceki dönemle karşılaştırmalı olarak aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Tablo M-12. Stoklar

Stoklar	Önceki Dönem	Cari Dönem	Fark
	TL.	TL.	TL.
İlk Madde ve Malzeme Stokları	666.839.695,92	633.410.871,52	(-) 33.428.824,40
Yarı Mamuller - Üretim	699.605.311,84	847.073.573,06	147.468.261,22
Mamuller	1.244.656.299,56	1.814.449.160,64	569.792.861,08
Ticari Mallar	168.000,00		(-) 168.000,00
Ambardaki Üretim Artıkları-Tali Ürünler	39.340.288,32	66.346.960,47	27.006.672,15
Canlı Stoklar	16.588.259,57	24.308.195,31	7.719.935,74
Ödünç ve İmalata Verilen Malzemeler	2.334.873,82	29.056,66	(-) 2.305.817,16
Diğer Stoklar	2.882.033,84	1.615.163,46	(-) 1.266.870,38
Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)			0,00
Verilen Sipariş Avansları	257.749,01	4.005.543,66	3.747.794,65
Toplam	2.672.672.511,88	3.391.238.524,78	718.566.012,90

Devreden stok tutarları, maliyet artışı, satışı gerçekleşmeyen veya dahili tüketimde kullanılmayan mahsullere bağlı olarak, ayrıca enflasyon düzeltmeleri nedeniyle önceki yıla göre artmıştır. Stoklarda yapılan enflasyon düzeltme tutarı 95.980.568,48 TL' dir.

E- Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları:

Gelecek aylara ait giderler tutarı 26.373.786,13 TL'nin, 20.868.446,97 TL'si 15 Aralık 2023 tarihinde ödenen memur maaşlarının 2024 yılına isabet eden kısmına 5.319.239,54 TL'si Peşin Ödenen Sigorta Giderlerinin 2024 yılına isabet eden kısmına, , 166.291,78 TL, si enflasyon düzeltme farkına aittir.

F- Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri

Kurumumuzun faaliyet konusu olmadığından bu hesap grubu kullanılmamaktadır.

G- Diğer Dönen Varlıklar

Hesap kalıntısı 776.141.964,45 TL'nin ayrıntısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo M-13. Diğer Dönen Varlıklar

Tutarı (TL)	İşletmesi	Mahiyeti
774.953.798,67	Genel Müdürlük	Devreden Katma Değer Vergisi tutarı
429.092,88	Genel Müdürlük	Diğer Katma Değer Vergisi tutarı
759.072,90	Genel Müdürlük	Faiz Gelirlerine peşin ödenen gelir vergisi stopajı tutarı
776.141.964,45	TOPLAM	

II- DURAN VARLIKLAR

Duran varlıklar 2022 yılına göre % 400,86 oranında artarak 12.743.398.416,10 TL olmuştur.

Aktif toplamının % 73'ünü oluşturan duran varlıkların ayrıntısı aşağıda gösterilmiştir.

A- Ticari Alacaklar:

Ticari alacakların ayrıntısı 2022 yılı verileri ile karşılaştırmalı olarak aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Tablo M-14. Ticari Alacaklar

Ticari Alacaklar	Önceki Dönem	Cari Dönem	Fark
	TL.	TL.	TL.
Aa) Alıcılar			
Ab) Alacak Senetleri			
Ac) Verilen Depozito ve Teminatlar	1.580.732,78	2.286.717,02	705.984,24
Ad) Şüpheli Ticari Alacaklar	32.109.907,20	32.072.282,55	(-) 8.461,29
Toplam	33.690.639,98	34.388.162,93	697.522,95
Ae) Alacak Senetleri Reeskontu (-)			
Af) Kazanılmış Fin. Kir. Faiz Gelir(-)			
Ag) Şüpheli Ticari Al. Karşılığı (-)	(-) 32.109.907,20	(-) 32.072.282,55	8.461,29
Alacaklar Net Toplamı	1.580.732,78	2.286.717,02	705.984,24

B- Diğer Alacaklar:

1- Diğer Çeşitli Alacaklar

Hesap kalıntısı 3.437.479,82 TL'dir.

2- Şüpheli Diğer Alacaklar:

Diğer şüpheli alacakların tutarı 84.215,00 TL olup, Genel Müdürlüğümüz Hukuk Müşavirliğince takip edilmektedir.

C- Mali Duran Varlıklar:

1- İştirakler

Kuruluşumuzun iştiraki olan iki adet anonim şirket bulunmaktadır.

a) Kazova Vasfi Diren Tarım İşletmesi Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Şirket sermayesine ilişkin taahhüdümüz, her yıl şirketten elde edilen kira bedeli kadar yerine getirilmektedir. Ortakların sermaye payları ve kuruluşumuzun ortaklık payı ve taahhüdümüze ilişkin doküman 31.12.2023 tarihi itibarıyla aşağıdaki şekildedir.

Tablo M-15. Kazova Vasfi Diren Tarım İşletmesi Sanayi ve Ticaret A.Ş Sermayesi ve Taahhüdü

İŞTİRAKİN ADI	SERMAYESİ	İŞTİRAKTEKİ SERMAYE TUTARIMIZ (TL)	ÖDENEN SERMAYE TAAHHÜDÜ (TL)	İŞTİRAK SERMAYE PAYIMIZ ENFLASYON DÜZELTMESİ (TL)	ENFLASYON DÜZELTMESİ SONRASI SERMAYE PAYIMIZ TUTARI (TL)
Kazova Vasfi Diren Tarım İşletmeleri A.Ş.	20.000.000,00	5.000.000,00	5.000.000,00	38.112.598,55	43.112.598,55

Tablo M-16. Kazova Vasfi Diren Tarım İşletmesi Sanayi Ve T.A.Ş. Ortaklık Yapısı

ORTAĞIN ADI SOYADI VEYA TİCARET ÜNVANI	SAHİP OLDUĞU (A) GRUBU İMTİYAZLI HİSSELER	SAHİP OLDUĞU (B) GRUBU HİSSELER	ORTAKLIK PAYI
TİGEM	5.000.000	-	% 25
DİMES A.Ş.	-	12.000.000	% 60
O.Ziya DİREN	-	1.000.000	% 5
A.Rıza DİREN	-	1.000.000	% 5
Erol DİREN	-	1.000.000	% 5
T O P L A M	5.000.000	15.000.000	% 100

b) Bala Tarım Hayvancılık İşletmesi San. ve Tic .A.Ş.

Ortakların sermaye payları ve kuruluşumuzun ortaklık payı ve taahhüdümüze ilişkin doküman 31.12.2023 tarihi itibarıyla aşağıdaki şekildedir. Sermaye taahhüdü nedeniyle borcumuz bulunmamaktadır.

Tablo M-17. Bala Tarım Hayvancılık İşletmesi San. ve Tic .A.Ş Sermayesi ve Taahhüdü

İŞTİRAKİN ADI	SERMAYESİ (TL)	İŞTİRAKTEKİ SERMAYE TUTARIMIZ (TL)	ÖDENEN SERMAYE TAAHHÜDÜ (TL)	İŞTİRAK SERMAYE PAYIMIZ ENFLASYON DÜZELTMESİ (TL)	ENFLASYON DÜZELTMESİ SONRASI SERMAYE PAYIMIZ TUTARI (TL)
Bala Tarım Hayvancılık A.Ş.	70.000.000,00	14.000.000,00	14.000.000,00	157.054.422,00	171.054.422,00

Tablo M-18. Bala Tarım Hayvancılık İşletmesi San ve T.A.Ş. Ortaklık Yapısı

ORTAĞIN ADI SOYADI VEYA TİCARET ÜNVANI	SAHİP OLDUĞU HİSSE TUTARI (TL)	ORTAKLIK HİSSE ORANI
BETASER A.Ş.	55.300.000,00	% 79
TİGEM	14.000.000,00	% 20
MAHMUT ASLAN	700.000,00	%1
T O P L A M	70.000.000,00	% 100

2- Bağlı Ortaklıklar

Bakanlar Kurulunun 17.01.2018 tarihli 2018/11226 Sayılı Kararnamesi ile “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sudan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İkili Tarımsal İşbirliği ve Ortaklığına İlişkin Anlaşma” da yer alan amaçları yerine getirmek üzere, sermayesinin %80’i Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğüne ve %20’si Sudan tarafını temsile yetkili kuruluşa ait olan “Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık Anonim Şirketi” adıyla bağlı ortaklık kurulması kararlaştırılmıştır.

Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık A.Ş.’nin kuruluşu tamamlanarak tescili 10 Eylül 2018 ve 9656 sayılı Ticaret Sicil Gazetesinde yayınlanmıştır.

Tablo M-19. Türk Sudan Uluslararası Tarım Ve Hayvancılık A.Ş. Ortaklık Yapısı

ORTAĞIN ADI SOYADI VEYA TİCARET ÜNVANI	SAHİP OLDUĞU HİSSE TUTARI (USD)	ORTAKLIK HİSSE ORANI
TİGEM	8.000.000,00	80%
SUDAN TARIM VE ORMANCILIK BAKANLIĞI	2.000.000,00	20%
T O P L A M	10.000.000,00	100%

Tablo M-20. Türk Sudan Uluslararası Tarım Ve Hayvancılık A.Ş. Sermayesi ve Taahhüdü

	BAĞLI ORTAKLIKTAKİ SERMAYE TUTARIMIZ (TL)	İŞTİRAK SERMAYE ENFLASYON DÜZELTMESİ (TL)	ENFLASYON DÜZELTME SONRASI BAĞLI ORTAKLIKTAKİ SERMAYE TUTARIMIZ (TL)	ÖDENEN SERMAYE TAAHHÜDÜ (TL)
Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık A.Ş.	53.200.000,00	105.931.030,93	159.131.030,93	14.711.594,94

D- Maddi Duran Varlıklar:

Tablo M-21. Maddi Duran Varlıklar

Maddi Duran Varlıklar	2022'dan Devir TL.	2023 Yılında		2024' e Devir TL.
		Giren TL.	Çıkan TL.	
Arazi ve Arsalar	15.652.037,39	376.250.450,1	81,04	391.902.406,43
Yer altı ve Yer üstü Düzenleri	281.902.711,18	2.656.492.039,04	2.770.063,21	2.935.624.687,01
Binalar	485.142.727,44	4.862.571.356,50	1.049.547,50	5.346.664.536,44
Tesisler, Makineler ve Cihazlar	1.128.265.273,94	5.974.158.651,19	2.637.615,58	7.099.786.309,55
Taşıtlar	16.888.046,53	41.932.126,75	783.613,19	58.036.560,09
Demirbaşlar	43.004.856,92	191.095.233,12	1.423.703,53	232.676.386,51
Diğer Maddi Duran Varlıklar	8.261,45			8.261,45
Toplam (Brüt)	1.970.863.914,85	14.102.499.856,68	8.664.624,05	16.064.699.147,48
Birikmiş Amortismanlar (-)	1.065.229.718,23	5.690.257.579,38	5.364.494,17	6.750.122.803,44
Toplam (Net)	905.634.196,62	8.412.242.277,30	3.300.129,88	9.314.576.344,04
Yapılmakta Olan Yatırımlar	409.524.630,67	1.700.369.589,66	736.830.295,14	1.373.063.925,19
Yatırım Avansları				
Yatırımlar Toplamı	409.524.630,67	1.700.369.589,66	736.830.295,14	1.373.063.925,19
Genel Toplam	1.315.158.827,29	10.112.611.866,96	740.130.425,02	10.687.640.269,23

2022 yılı net değeri 1.315.158.827,29 TL olan maddi duran varlıklar, 2023 yılında % 712,65 oranında artarak 10.687.640.269,23 TL olmuştur. 2023 yılında yapılan enflasyon düzeltmesi nedeniyle net değer artışı 8.825.115.102,77 TL' dir.

Maddi duran varlıkların % 44,19 oranla en önemli kalemini tesis, makine ve cihazlar oluşturmaktadır. Ancak, TİGEM' in en önemli duran varlık türü, arazi ve arsalardır.

Toplam 3 milyon 273 bin dekar olan arazi varlığının, Devlet Üretme Çiftlikleri ve Haralardan devralınırken ilk kayıt değerlerinin tamamına yakını iz bedelli olması nedeniyle bu günkü değeriyle bilançoda gösterilmesi mümkün olamamıştır. 2004 yılından sonra 2023 yılında da enflasyon düzeltmesi yapılmasına rağmen, arazilerin ilk kayıt değerinin birçok işletmede iz bedel olması nedeniyle yapılan düzeltme işlemi arazilerimizin gerçek değerini yine yansıtamamıştır.

Maddi duran varlıkların edinme değeri, birikmiş amortismanlarının yıl içindeki hareketi, amorti edilme oranı ve 2024 yılına devreden net değerleri aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Tablo M-22. Maddi Duran Varlıklar Hareketleri

Maddi Duran Varlıklar	Edinme Değeri	Birikmiş Amortismanlar		Net Değer TL
	TUTARI TL.	TUTARI TL.	%	
Arazi ve Arsalar	391.902.406,43			391.902.406,43
Yer altı ve Yer üstü Düzenleri	2.935.624.687,01	1.744.127.128,94	59	1.191.497.558,07
Binalar	5.346.664.536,44	1.644.352.911,21	31	3.702.311.625,23
Tesisler, Makineler ve Cihazlar	7.099.786.309,55	3.254.410.175,17	46	3.845.376.134,38
Taşıtlar	58.036.560,09	24.686.072,32	43	33.350.487,77
Demirbaşlar	232.676.386,51	82.538.256,34	35	150.138.130,17
Diğer Maddi Duran Varlıklar	8.261,45	8.259,46	100	1,99
Toplam (Brüt)	16.064.699.147,48	6.750.122.803,44	42	9.314.576.344,04
Yapılmakta Olan Yatırımlar	1.373.063.925,19		0	1.373.063.925,19
Yatırım Avansları				0,00
Yatırımlar Toplamı	1.373.063.925,19	0,00	0	1.373.063.925,19
Genel Toplam (2023)	17.437.763.072,67	6.750.122.803,44	39	10.687.640.269,23
Genel Toplam (2022)	2.380.388.545,52	1.065.229.718,23	45	1.315.158.827,29
Fark	15.057.374.527,15	5.684.893.085,21	38	9.372.481.441,94

2023 yılında maddi duran varlıkların edinme değeri yapılmakta olan yatırımlar hariç 2022 yılına göre % 715,11 oranında artarak 16.064.699.147,48 TL'ye yükselmiş, bundan birikmiş amortismanlar tutarı 6.750.122.803,44 TL'nin düşülmesi sonucu 2024 yılına devreden net maddi duran varlık tutarı 9.314.576.344,04 TL olmuştur. Çizelgeden görüleceği üzere, maddi duran varlıklar ortalama % 42,02 oranında amorti edilmiş durumdadır.

Birikmiş amortisman hareketleri aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Tablo M-23. Birikmiş Amortismanlar

Birikmiş Amortismanlar	2022'den Devir	2023 Yılında		2024'e Devir
	TL	Giren TL	Çıkan TL	TL
Yer altı ve Yer üstü Düzenleri	167.063.191,59	1.578.968.360,63	1.904.423,28	1.744.127.128,94
Binalar	143.041.462,27	1.501.751.984,71	440.535,77	1.644.352.911,21
Tesisler, Makineler ve Cihazlar	717.908.034,67	2.538.554.931,74	2.052.791,24	3.254.410.175,17
Taşıtlar	9.144.608,59	16.046.843,67	505.379,94	24.686.072,32
Demirbaşlar	28.064.161,65	54.935.458,63	461.363,94	82.538.256,34
Diğer Maddi Duran Varlıklar	8.259,46			8.259,46
Toplam	1.065.229.718,23	5.690.257.579,38	5.364.494,17	6.750.122.803,44

2023 yılında, 1.065.229.718,23 TL tutarındaki birikmiş amortismanlara, 5.690.257.579,38 TL'lik girişlere karşılık, birikmiş amortismanlardan 5.364.494,17 TL'lik çıkış olduktan sonra 2024 yılına 6.750.122.803,44 TL tutarındaki birikmiş amortisman devretmiştir.

E- Maddi Olmayan Duran Varlıklar:

-Haklar

Bu hesapta 2009 yılından itibaren Tekdüzen Hesap Planı Açıklamaları çerçevesinde bilgisayar program yazılım lisanslarına ödenen tutarlar, irtifak hakları takip edilmeye başlanılmıştır. 2022 yılından 2023 yılına 8.757.069,34 TL devretmiştir. Genel Müdürlükçe lisans alımı ve yazılımlar için yapılmakta olan yatırımlardan 1.895.400,40 TL, enflasyon düzeltme farklarından 51.994.570,98 TL olmak üzere toplam 53.889.971,38 tutarında giriş olmuş; terkinler nedeniyle 219.300,00 TL çıkış olmuş, 2024 yılına 62.427.740,72 TL devretmiştir.

2022 yılından devreden 4.459.615,25 TL Birikmiş Amortismanına 2023 yılında 2.479.950,47 TL amortisman tahakkuk etmiş, 36.182.379,18 TL enflasyon düzeltme farkı ile birlikte 38.662.329,65 TL giriş olmuş, terkinler nedeniyle 219.299,94 TL çıkış olmuş; 42.902.644,96 TL birikmiş amortisman 2024 yılına devretmiştir.

Haklara ait 62.427.740,72 TL edinme değerinin 42.902.644,96 TL tutarındaki birikmiş amortismanı düşüldükten sonra 19.525.095,76 TL net değeri 2024 yılına devretmiştir. Hakların % 69'luk tutarı amortisman yolu ile itfa edilmiştir.

-Özel Maliyetler

Genel Müdürlüğümüzce 2015 yılında Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğünden 15 yıl süreyle kiralanan ve TİGEM Arap Atı Tanıtım ve Hipoterapi Merkezi olarak kurulan tesis için yapılan ilk tesis ve yatırım harcaması tutarı 3.249.219,68 TL olup, enflasyon düzeltme farkı nedeniyle 34.471.794,05 TL giriş olmuş; 2024 yılına 37.991.013,73 TL devretmiştir.

2022 yılından devreden 1.731.184,21 TL Birikmiş Amortismanına 2023 yılında 216.398,00 TL amortisman tahakkuk etmiş, 20.825.496,57 TL enflasyon düzeltme farkı ile birlikte 21.041.894,57 TL giriş olmuş; 22.773.078,78 TL birikmiş amortisman 2024 yılına devretmiştir.

Özel Maliyetlere ait 37.991.013,73 TL edinme değerinin 22.773.078,78 TL tutarındaki birikmiş amortismanı düşüldükten sonra 15.217.934,95 TL net değeri 2024 yılına devretmiştir. Özel Maliyetlerin % 60 'lık kısmı amortisman yolu ile itfa edilmiştir.

F- Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar:

-Diğer Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar

Bu hesapta, TİGEM'e özgü olarak birkaç yıl ömürlü Yonca, Korunga, Suni Çayır Mera gibi yem bitkisi tesisleri izlenmektedir. 2023 yılına devri 88.758.942,58 TL olan özel tükenmeye tabi varlıklara, yıl içinde yapılmakta olan yatırımlardan 43.246.877,77 TL, enflasyon düzeltme farkları nedeniyle 130.143.096,68 TL giriş olmuştur. Geçen yıldan devir bakiyesi ile birlikte girişler toplamı 262.148.917,03 TL olarak gerçekleşmiştir.

Özel tükenmeye tabi varlıklardan terkin nedeniyle 14.342.572,64 TL, çıkış gerçekleşmiştir. 2024 yılına 247.806.344,39 TL tutarında özel tükenmeye tabi varlık devretmiştir.

278 Hesapta takip edilen Özel Tükenmeye Tabi Varlıkların birikmiş amortismanları Hesabına 2023 yılında; 2022 yılından 44.958.858,13 TL devretmiş, 23.761.946,48 TL amortisman tahakkuk etmiş ve enflasyon düzeltme farkı 44.936.855,92 TL ile birlikte girişler toplamı 113.657.660,53 TL olmuştur. Terkin nedeniyle 14.342.572,88 TL çıkış gerçekleşmiş ve 2024 yılına 99.315.087,65 TL devretmiştir.

Özel tükenmeye tabi varlıkların hesap kalanı 247.806.344,39 TL'den 99.315.087,65 TL tutarındaki birikmiş amortismanının düşülmesi ile 2024 yılına devreden net özel tükenmeye tabi varlıklar tutarı 148.491.256,74 TL olarak gerçekleşmiştir. Özel tükenmeye tabi varlıkların % 40'ı amorti edilmiştir.

G- Gelecek yıllara ait giderler ve gelir tahakkukları:

Bu hesap grubu bakiye vermemiştir.

H- Diğer duran varlıklar:

-Canlı Varlıklar: (Diğer Çeşitli Duran Varlıklar)

TİGEM'in amacı doğrultusunda bulundurduğu damızlık canlı varlıklar (sığır, koyun, at, vb.) 296-Canlı Varlıklar Hesabı'nda izlenmektedir.

Tablo M-24. Canlı Stoklar

Canlı Stoklar	2022 Yılından Devir		2023 yılında				2024 Yılına Devir	
			Giren		Çıkan			
	Miktar (Baş)	Tutar TL	Miktar (Baş)	Tutar TL	Miktar (Baş)	Tutar TL	Miktar (Baş)	Tutar TL
Atçılık	1.178	143.162.121,54	1.132	191.308.919,05	1.093	128.975.898,37	1.217	205.495.142,22
Damızlık Vasfını Yitirmiş Atlar	126	7.138.188,14	36	2.987.682,48	26	2.437.518,54	136	7.688.352,08
Sığircılık	28.399	609.512.121,22	30.581	810.108.914,76	33.530	624.784.700,27	25.450	794.836.335,71
Koyunculuk	252.136	768.049.846,58	268.678	925.991.254,52	267.601	677.042.975,08	253.213	1.016.998.126,02
Keçicilik	5.332	18.240.100,00	7.451	20.443.357,70	7.050	15.132.030,36	5.733	23.551.427,34
Ceylancılık	976	5.284.650,00	211	879.011,42	352	1.515.476,03	835	4.648.185,39
Ancılık	4.850	3.545.215,62	1.600	3.691.459,27	2.700	4.176.897,00	3.750	3.059.777,89
Köpekçilik	206	1.310.000,00	159	5.581.763,34	159	5.468.986,58	206	1.422.776,76
Damızlık Vasfını Yitirmiş Köpekler	12	41.434,30		1.207,12			12	42.641,42
İş Hayv.	94	97.904,48	8	170.515,02	6	10.016,18	96	258.403,32
Toplam		1.556.381.581,88		1.961.164.084,68		1.459.544.498,41		2.058.001.168,15

Çizelgede görüleceği üzere hayvancılık faaliyetleri atçılık, sığircılık ve koyunculuk üzerinde yoğunlaşmıştır.

Damızlık canlı varlıkların edinme değeri 2.058.001.168,15 TL olup, birikmiş amortismanı 526.011.151,99 TL, net değer ise 1.531.990.016,16 TL'dir.

PASİF:

Bilançonun pasifini oluşturan değerlerin ayrıntısı, önceki dönem değerleri ile karşılaştırmalı olarak aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Tablo M-25. Pasifler

Pasif	Önceki Dönem		Sıınraki Dönem		Fark
	2022		2023		
	TL	%	TL	%	TL
I-KISA VADE.YAB.KAYNAK.					
A-Mali Borçlar	1.320.000.000,00	11	237.500.000,00	1	(-) 1.082.500.000,00
B-Ticari Borçlar	430.686.360,80	4	563.068.759,68	3	132.382.398,88
C-Diğer Borçlar	3.685.776,55		48.042.640,42		44.356.863,87
D-Alınan Avanslar	17.431.278,37	3	87.992.154,52	1	70.560.876,15
E-Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlölükler	67.466.336,69	1	161.344.797,02	1	93.878.460,33
F-Borç ve Gider Karşılıkları	148.397.518,99		376.012.375,12	2	227.614.856,13
G-Gelecek Aylara Ait Gelir ve Gider. Tahakkukları	267.570.106,53	1	109.068.230,19	1	(-) 158.501.876,34
I-Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar					0,00
Toplam (I)	2.255.237.377,93	36	1.583.028.956,95	9	(-) 672.208.420,98
II-UZUN VADE.YAB.KAYNAK.					
A-Mali Borçlar					0,00
B-Ticari Borçlar					0,00
C-Diğer Borçlar					0,00
D-Alınan Avanslar					0,00
Toplam (II)	0,00		0,00		0,00
Toplam (I + II)	2.255.237.377,93	36	1.583.028.956,95	9	(-) 672.208.420,98
III-ÖZKAYNAKLAR					
A-Ödenmiş Sermaye	3.715.746.647,93		40.844.494.058,93		37.128.747.411,00
C-Kâr Yedekleri	15.711.405,01		610.255.764,53		594.544.359,52
D-Geçmiş Yıl Kârları					
E-Geçmiş Yıl Karları					
F-Geçmiş Yıl Zararları	(-) 264.958.828,09		(-) 25.479.619.972,16		(-) 25.214.661.144,07
G-Dönem Net Karı Zararı	613.216.883,57				(-) 613.216.883,57
Toplam (III)	4.079.716.108,42	64	15.975.129.851,30	91	12.508.630.626,45
Genel Toplam	6.334.953.486,35	100	17.558.158.808,25	100	11.223.205.321,90
Nazım Hesaplar	1.615.572.240,32		2.605.595.465,30		990.023.224,98

Pasif toplamı, 2022 yılına göre % 177,16 oranında artarak 17.558.158.808,25 TL'ye yükselmiştir. Pasif toplamının % 9 oranında 1.583.028.926,95 TL'lik kısmı kısa vadeli yabancı kaynaklardan; % 91 oranında 15.975.129.851,30 TL'lik kısmı öz kaynaklardan oluşmuştur.

I-KISA SÜRELİ YABANCI KAYNAKLAR:

Kısa süreli yabancı kaynaklar 2022 yılına göre % 30 oranında azalarak 1.583.028.926,95 TL olmuştur.

A- Mali borçlar:

Bu hesaptaki 237.500.000,00 TL'nin;

27.500.000,00 TL'si T.C. Ziraat Bankasından kullanılan Tarımsal İşletme kredisine, 60.000.000,00 TL'si Akbank A.Ş. den kullanılan ticari krediye ve 150.000.000,00 TL'si Türk Ekonomi Bankası-TEB- den kullanılan ticari krediye aittir.

B- Ticari borçlar:

Kısa süreli borçların ayrıntısı önceki dönem değerleri ile karşılaştırmalı olarak aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Tablo M-26. Ticari Borçlar

Ticari Borçlar	Önceki Dönem TL.	Cari Dönem TL.	Fark TL.
Ba) Satıcılar	350.602.228,31	446.873.948,55	96.271.720,24
Bb) Borç Senetleri			
Bc) Alınan Depozito ve Teminatlar	80.084.132,49	116.194.811,13	36.110.678,64
Bd) Diğer ticari borçlar			
Toplam	430.686.360,80	563.068.759,68	132.382.398,88
Be) Borç Senetleri Reeskontu (-)			
Borçların Net Tutarı	430.686.360,80	563.068.759,68	132.382.398,88

C- Diğer Borçlar:

Hesap kalıntısı 48.042.640,42 TL'nin 44.751.725,47 TL'si personele olan borçlara, 3.290.914,95 TL'si de Diğer Çeşitli Borçlara aittir.

D- Alınan Avanslar :

Hesap kalıntısı 87.992.154,52 TL üçüncü kişilerden alınan tohum ve mahsul bedelidir.

E- Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler:

TİGEM'in vergi mükellefi olarak kendisinden ve kanunların yüklediği mükellefiyet olarak personel ve üçüncü kişi ve kuruluş istihkaklarından tevkif edilen; vergi, resim, harç ve diğer kesintilerden doğan borçları bu hesap grubunda izlenmektedir.

Bu hesap grubunun kalıntısı 161.344.797,02 TL'nin dokümanı aşağıdaki gibidir.

Tablo M-27. Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler

Tutarı TL.	Mahiyeti
111.352.704,01	Ödenecek Vergi ve Fonlar
48.199.170,67	Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri
1.792.922,34	Ödenecek Diğer Yükümlülükler
161.344.797,02	TOPLAM

-Vadesi Geçmiş, Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Vergi ve Diğer Yükümlülükler

Bu hesap kalıntı vermemiştir.

-Ödenecek Diğer Yükümlülükler:

Hesap kalıntısı 25.449,51 TL'dir.

F- Borç ve Gider Karşılıkları:

2023 Yılı Mali karı üzerinden hesaplanan % 25 Kurumlar Vergisi ve Diğer Yasal Yükümlülükler Karşılığı 408.413.129,14 TL' dir. Dönem içerisinde 32.400.754,02 TL geçici Kurumlar Vergisi ödenmiştir.

G- Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları:

Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları Hesap grubu kalıntısı toplamı 109.068.230,19 TL'nin; Gelecek Aylara ait Gelirler Hesap kalanı 60.239.441,79 TL'dir.

II- UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR:

2023 yıl sonu itibariyle uzun vadeli yabancı kaynağımız bulunmamaktadır.

III- ÖZKAYNAKLAR:

Öz kaynaklar önceki döneme göre % 306,6 oranında artarak 15.975.129.851,30 TL'ye yükselmiştir.

2023 yılında öz kaynaklar, toplam kaynakların % 91 'ini oluşturmuştur.

Öz kaynakların ayrıntısı aşağıda belirtilmiştir.

A- Ödenmiş sermaye:

Ödenmiş sermayemiz 40.844.494.058,93 TL olarak gerçekleşmiştir.

Sermayemiz 3.816.000.000,00 TL den 06.01.2023 tarih ve 6650 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararı ile 540.000.000 TL, 07.08.2023 tarih ve 7479 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararı ile 700.000.000,00 TL. 22.12.2023 tarih ve 7974 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararı ile 3.300.000.000,00 TL artırılarak 8.356.000.000,00 TL' ye çıkarılmıştır.

Sermaye Enflasyon düzeltmesi olumlu farkları 35.788.747.411,00 TL olarak hesaplanmıştır.

B- Kar Yedekleri:

Hesap kalıntısı 610.255.764,53 TL'nin tamamı, faaliyetlerin karla sonuçlandığı yıllarda 233 sayılı KHK gereğince ayrılan 1. ve 2. tertip yedek akçe bedellerini göstermektedir.

1. Tertip Yedek Akçe	: 117.860.576,69 TL
2. Tertip Yedek Akçe	: 52.913.077,62 TL
Enflasyon düzeltmesi farkları	: 439.482.110,22 TL
	610.255.764,53 TL

C- Geçmiş yıllar zararları:

25.479.619.972,16 TL Geçmiş yıl zararı önceki yıllara ait mali zarar değildir. 2023 yılı sonu itibariyle yapılan enflasyon düzeltmesinden kaynaklanmaktadır.

-Nazım Hesaplar:

İşletmeler ve Genel Müdürlüğün Nazım Hesaplarda takip ettiği 2.605.595.465,30 TL'nin ayrıntısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo M-28. Nazım Hesaplar

Tutarı TL	Mahiyeti
2.580.219.839,22	Teminat Olarak Alınan Kıymetler
485.715,19	Çeşitli Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler
109,80	İz Bedelli Kayıtlar
1.178.188,87	Yabancı Paralı İşlemler
116.191,65	Takibe Tabi Demirbaşlar
23.549.158,21	Teminat Olarak Verilen Kıymetler
46.262,36	Diğer Bilgiler
2.605.595.465,30	TOPLAM

D- Dönem Net Karı veya zararı:

Dönem net karı 1.210.994.426,06 TL'nin ayrıntılı izahı gelir tablosu açıklamaları içinde yapılmıştır.

GELİR TABLOSU**Tablo M-29. Gelir Tablosu**

	Önceki Dönem (2022)		Cari Dönem (2023)		Fark
	Ayrıntısı	Tümü	Ayrıntısı	Tümü	
A-BRÜT SATIŞLAR		3.561.479.245,06		6.502.914.744,85	2.941.435.499,79
1-Yurtiçi Satışlar	3.521.679.018,69		6.382.892.699,49		
2-Yurtdışı Satışlar	9.782.612,88		68.841.682,84		
3-Diğer Gelirleri	30.017.613,49		51.180.362,52		
B-SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		0		0	0
1-Satış İadeleri (-)					
2-Satış İskontoları (-)					
C-NET SATIŞLAR (A-B)		3.561.479.245,06		6.502.914.744,85	2.941.435.499,79
D-SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		2.091.071.154,26		3.895.021.145,43	1.803.949.991,17
1-Satılan Mamüller Maliyeti (-)	2.047.024.927,52		3.810.944.275,17		
2-Satılan Ticari Mallar Mali. (-)	5.740.208,91		124.026,70		
3-Satılan Hizmet Maliyeti (-)			0		
4-Diğer Satışların Maliy. (-)	38.306.017,83		83.952.843,56		
I-BRÜT SATIŞ KARI / ZARARI (C-D)		1.470.408.090,80		2.607.893.599,42	1.137.485.508,62
E-FAALİYET GİDERLERİ (-)		704.159.763,46		1.231.503.866,43	527.344.102,97
1-Araştırma ve Geliştirme Gid. (-)	1.858.944,63		3.965.786,97		
2-Pazarlama Satış ve Dağ. Gid. (-)	51.591.098,21		77.830.124,59		
3-Genel Yönetim Giderleri (-)	650.709.720,62		1.149.707.954,87		
II-FAALİYET KARI VEYA ZARARI		766.248.327,34		1.376.389.732,99	610.141.405,65
F-DİĞER FAALİYET.OL. GEL.ve KAR.		333.943.108,52		760.676.349,86	426.733.241,34
1-İştiraklerden Temettü Gelir.	1.261.965,74		3.846.106,14		
3-Faiz Gelirleri	5.796.767,99		17.664.507,26		
7-Kambiyo Kârları	6.604,46		567.197,89		
10-Faal.İlgili Diğ.Ola.Gelir ve Kar.	326.877.770,33		738.598.538,57		
G-DİĞER FAAL.OLAĞAN GİD.ve Z.(-)		115.068.672,59		108.649.841,91	-6.418.830,68
2-Karşılık Giderleri					
4-Kambiyo Zararları					
7-Faaliyetle İlgili Diğ.Ola.Gider ve Zar.	115.068.672,59		108.649.841,91		
H-FİNANSMAN GİDERLERİ		176.523.136,41		317.505.055,08	140.981.918,67
1-Kısa Vadeli Borçlanma Gid. (-)	176.523.136,41		317.505.055,08		
III-OLAĞAN KAR / ZARAR (II+F)-(G+H)		808.599.626,86		1.710.911.185,86	902.311.559,00
I-OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR		46.727.304,14		86.461.937,23	39.734.633,09
1-Önceki Dönem Gelir ve Karlar	3.292.512,83		8.544.563,31		
2-Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar	43.434.791,31		77.917.373,92		
J-OLAĞANDIŞI GİD. VE ZARARLAR (-)		56.639.114,11		177.965.567,89	121.326.453,78
1-Çalışmayan Kısım Gider ve Zarar (-)	23.429.560,19		43.472.771,74		
2-Önceki Dönem Gider ve Zarar (-)	32.226.765,46		118.324.113,31		
3-Diğer Olağandışı Gider ve Zarar (-)	982.788,46		16.168.682,84		
IV-DÖN. KAR VEYA ZARAR (III+I)-(J)		798.687.816,89		1.619.407.555,20	820.719.738,31
K-DÖNEM KARI VERGİ VE YAS.YÜK.		185.470.933,32		408.413.129,14	
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI		613.216.883,57		1.210.994.426,06	597.777.542,49

A- Brüt satışlar:

Toplam gelirin % 88,47'sini oluşturan 6.502.914.744,85 TL tutarındaki brüt satışların ayrıntısı aşağıya çıkartılmıştır.

Tablo M-30. Brüt Satışlar

Tutarı TL.	Mahiyeti
6.382.892.699,49	Yurtiçi Satışlar
68.841.682,84	Yurtdışı Satışlar
51.180.362,52	Diğer Gelirler
6.502.914.744,85	TOPLAM

-Yurtiçi Satışlar:

Yurtiçi satışların tutarı 6.382.892.699,49 TL'nin ana üretimler ve hesap grupları itibariyle ayrıntısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo M-31. Yurtiçi Satışlar

Tutarı TL.	Mahiyeti
1.416.600.297,19	Mahsul Buğday Satışlarına
33.961.516,31	Mahsul Arpa Satışlarına
561.285.521,57	Mahsul Dane Mısır Satışlarına
300.685.538,16	Ayçiçeği Satışları
84.525.000,00	Organik Mahsul Buğday Satışlarına
204.809.127,05	Antep Fıstığı Satışları
73.260.066,86	Narenciye Satışları
78.296.569,15	Diğer Bitkisel Üretim Satışlarına
76.500.235,06	Sözleşmeli Bitkisel Ürün Satışlarına
796.004.822,12	Buğday Tohumu Satışlarına
166.977.446,50	Arpa Tohumu Satışlarına
37.134.490,07	Diğer Tohum Satışlarına
11.688.809,91	Çeşitli İmalatlardan doğan satışlar
103.690.245,21	At Satışları
907.420.376,18	İnek Sütü Satışları
495.864.481,33	Damızlık Sığır Satışları
150.172.225,14	Kasaplık Sığır Satışları
55.249.289,81	Koyun Sütü Satışları
214.232.365,75	Damızlık Koyun Satışları
353.615.749,26	Kasaplık Koyun Satışları
41.730.384,67	Diğer Hayvancılık Ürünleri Satışlarına
117.311.227,28	Tali Ürün Satışlarına
101.876.914,97	Diğer Satışlara
6.382.892.699,55	TOPLAM

-Yurtdışı Satışların;

Hesap kalıntısı 68.841.682,84 TL' nin ayrıntısı aşağıdaki gibidir.

Tablo M-32. Yurtdışı Satışlar

Tutarı TL	Mahiyeti
42.909.287,50	IRAK 'a ihraç kaydı ile satışı yapılan 3.000.000 Kğ. Buğday Tohumu
24.769.500,00	KKTC' ne ihraç edilen 2.022.000 Kğ Buğday Tohumu
928.125,00	KKTC' ne ihraç edilen 82.500 Kğ Arpa Tohumu
448.516,00	Azerbaycan' a ihraç edilen 7.200 doz Sperma
68.841.682,84	TOPLAM

Diğer Gelirler:

Diğer Gelirler tutarı 51.180.362,52 TL'nin ayrıntısı aşağıda gösterilmiştir.

Tablo M-33. Diğer Gelirler

Tutarı TL	Mahiyeti
48.424.236,39	At Yetiştiricilik Primleri
2.756.126,13	At aşım bedeli ve Diğer hizm. satışları
51.180.362,52	TOPLAM

B- Satış İndirimleri:

Bu hesap grubu çalışmamıştır.

C- Net Satışlar:

Hesap kalıntısı 6.502.914.744,85 TL brüt satışlar tutarından satış indirimlerinin düşülmesi suretiyle bulunan net satış tutarını göstermektedir.

D- Satışların Maliyeti:

Toplam giderin % 67,97' sini oluşturan 3.895.021.145,43TL tutarındaki satış maliyetlerinin ayrıntısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo M-34. Satışların Maliyeti

Tutarı TL.	Mahiyeti
3.810.944.275,17	Satılan Mamuller Maliyeti
124.026,70	Ticari Mallar Maliyeti
83.952.843,56	Diğer Satışların Maliyeti
3.895.021.145,43	TOPLAM

-Brüt Satış Karı:

Net satışlardan, satışların maliyetinin düşülmesi sonucunda 2.607.893.599,42 TL tutarında brüt satış karı oluşmuştur.

E-Faaliyet giderleri:

Toplam giderin % 21,49' ünü oluşturan 1.231.503.866,43 TL tutarındaki faaliyet giderlerinin ayrıntısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo M-35. Faaliyet Giderleri

Tutarı TL.	Mahiyeti
3.965.786,97	Araştırma ve Geliştirme Giderleri
77.830.124,59	Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri
1.149.707.954,87	Genel Yönetim Giderleri
1.231.503.866,43	TOPLAM

-Faaliyet Karı veya Zararı:

Brüt satış karından faaliyet giderlerinin düşülmesi suretiyle hesaplanan faaliyet karı 1.376.389.732,99 TL kar olarak gerçekleşmiştir.

F- Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlar :

Toplam gelir içerisindeki payı % 10,35 olan 760.676.349,86 TL tutarındaki diğer faaliyetlerden olağan gelir ve karların ayrıntısı aşağıdaki gibidir.

1- İştiraklerden Temettü Gelirleri

İştiraklerimizden Kazova Vasfi Diren A.Ş.' den dönem içerisinde 3.846.106,14 TL temettü geliri elde edilmiştir

2- Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri

Bağlı ortaklığımızdan dönem içerisinde temettü geliri elde edilmemiştir.

3- Faiz gelirleri

Hesap kalıntısı 17.664.507,26 TL'nin nakit mevcudunun repoda değerlendirilmesinden ve ticari alacaklara uygulanan faiz tahakkukundan kaynaklanmıştır.

4- Komisyon Gelirleri

Bu hesap çalışmamıştır.

5- Konusu Kalmayan Karşılıklar

Bu hesap çalışmamıştır.

6- Kambiyo Karları

Hesap kalıntısı 567.197,89 TL döviz hesaplarının nakde çevrilmesinden ve yıl sonu döviz hesaplarının değerlemesinden kaynaklanan kur farkı gelirlerinden oluşmaktadır.

7- Faaliyetle İlgili Diğer Olağan Gelir ve Karlar :

Hesap kalıntısı 738.598.538,57 TL'dir. Bu hesap grubunda uzun süreli işletme kiralari ile kısa süreli arazi ve bina kiralari, misafirhane ve lojman gelirleri, mecburi hayvan kesim gelirleri yer almaktadır.

G- Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar :

Toplam gider içerisindeki payı % 1,90 olan 108.649.841,91 TL tutarındaki diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararların ayrıntısı aşağıdaki gibidir.

1- Komisyon Giderleri

Bu hesap çalışmamıştır.

2- Karşılık Giderleri

Yıl içerisinde (şüpheli alacaklar için ayrılan karşılık ayrılmamıştır.

3- Kambiyo Zararları:

Kambiyo zararı oluşmamıştır.

4- Faaliyetle İlgili Diğer Olağan Gider ve Zararlar:

Hesap kalıntısı 108.649.841,91 TL mahsul ekim terkinleri, maddi duran varlık terkinleri, bitkisel tesis terkinleri, canlı hayvan kesim ve ölüm zararlarından oluşmaktadır.

H- Finansman Giderleri :

Toplam gider içerisindeki payı % 5,54 olan 317.505.055,08 TL tutarındaki finansman giderlerinin 316.968.069,62 TL'si Kuruluşumuzun finansman ihtiyacı için bankalardan kullanılan kredilerin 2023 yılına isabet eden faiz ve BSMV tutarına, 536.985,46 TL'si verilen teminat mektuplarının komisyonuna aittir.

-Olağan Kar veya Zarar :

1.376.389.732,99 TL Faaliyet karı ile olağan gelir ve karlar 760.676.349,86 TL'nin toplanmasından; diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlar 108.649.841,91 TL ile 317.505.055,08 TL. finansman gideri düşüldükten sonra hesaplanan olağan kar 1.710.911.185,86 TL olmuştur.

I- Olağandışı Gelir ve Karlar:

Toplam gelir içerisindeki payı % 1,18 olan 86.461.937,23 TL tutarındaki olağandışı gelir ve karların ayrıntısı aşağıdaki gibidir.

1- Önceki Dönem Gelir ve Karları :

Hesap kalıntısı 8.544.563,31 TL'dir. Dava sonucu tahsil edilen tazminatlar ve önceki yıllara ait dava giderlerinin tahsilinden oluşmaktadır.

2- Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar

Hesap kalıntısı 77.917.373,92 TL'dir. Bu gelir hesabında arazi ve arsa istimlak gelirleri, üçüncü kişilerden alınan ceza, teminat irad kaydı gelirleri, sigorta şirketlerinden alınan hasar bedeli gelirleri yer almaktadır.

J- Olağan Dışı Gider ve Zararlar :

Toplam gider içerisindeki payı % 3,11 olan 177.965.567,89 TL tutarındaki olağandışı gider ve zararların ayrıntısı aşağıdaki gibidir.

Çalışmayan Kısım Giderleri :

Çalışmayan kısım giderleri 2022 yılına göre % 86 oranında artarak 43.472.771,74 TL olarak gerçekleşmiştir.

2- Önceki Dönem Gider ve Zararları :

Hesap kalıntısı 118.324.113,31 TL' dir. Bu hesap grubunda emekli işçi kıdem tazminatları, Memur ve Sözleşmeli personel emekli ikramiyeleri yer almaktadır.

3- Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar :

Hesap kalıntısı 16.168.682,84 TL'dir. Bu hesap grubunda 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen deprem nedeniyle Kuruluşumuzca deprem bölgesine yapılan araç, gereç, gıda gibi yardım harcamaları, stok sayım noksanları ve diğer giderler yer almaktadır.

-Dönem Karı :

Kuruluşumuzun 2023 yılı Bilançosu; 1.710.911.185,56 TL olağan kara 86.461.937,23 TL olağandışı gelir ve karların eklenmesi, 177.965.567,89 TL olağandışı gider ve zararların düşülmesi neticesinde 1.619.407.555,20 TL dönem karı ile sonuçlanmıştır.

K- Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlölük Karşılıkları (-) :

Dönem mali karı üzerinden % 25 Kurumlar Vergisi karşılığı ve diğer yasal yükümlölükler, toplam 408.413.129,14 TL olarak hesaplanmıştır.

-Dönem Net Karı:

Dönem Karından ayrılan Kurumlar Vergisi Karşılık tutarı düşöldükten sonra 1.210.994.426,06 TL olarak gerçekleşmiştir.

Üst Yöneticinin İç Kontrol Güvence Beyanı

İÇ KONTROL GÜVENCE BEYANI

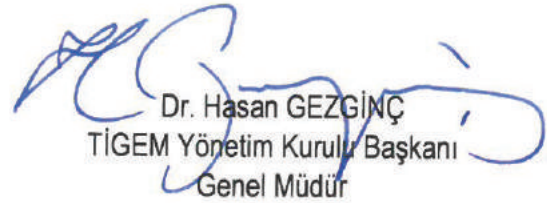
Üst yönetici olarak görev ve yetkilerim çerçevesinde Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (2023 yılı) bütçesinin; kalkınma planına, yıllık programa, stratejik plan ve performans programı ile hizmet gereklerine uygun olarak hazırlandığını ve uygulandığını, amaç ve hedeflerin gerçekleştirilmesi ve ilgili mevzuatla düzenlenen görev ve hizmetlerin yerine getirilmesi için bütçe ile tahsis edilmiş kaynakların, planlanmış amaçlar doğrultusunda ve iyi malî yönetim ilkelerine uygun olarak kullanıldığını beyan ederim.

Bu çerçevede iç kontrol sisteminin; idarenin gelir, gider, varlık ve yükümlülüklerinin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yönetilmesine, kanunlara ve diğer düzenlemelere uygun olarak faaliyet göstermesine, her türlü malî karar ve işlemlerde usulsüzlük ve yolsuzluğun önlenmesine, karar oluşturmak ve izlemek için düzenli, zamanında ve güvenilir rapor ve bilgi edinilmesine, varlıkların kötüye kullanılmasının ve israfının önlenmesine ve kayıplara karşı korunmasına ilişkin yeterli ve makul güvenceyi sağladığını bildiririm.

Bu güvence, üst yönetici olarak sahip olduğum bilgi ve değerlendirmelere, yönetim bilgi sistemlerine, iç kontrol sistemi değerlendirme raporlarına, izleme ve değerlendirme raporlarına, benden önceki yönetici/yöneticilerden almış olduğum bilgilere ve harcama yetkilileri ile malî hizmetler birim yöneticisi tarafından sunulan güvence beyanlarına dayanmaktadır.

Bu raporda yer alan bilgilerin güvenilir, tam ve doğru olduğunu beyan ederim.

TARIM İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
(Ankara-22/05/2024)

Dr. Hasan GEZGİNÇ
TİGEM Yönetim Kurulu Başkanı
Genel Müdür

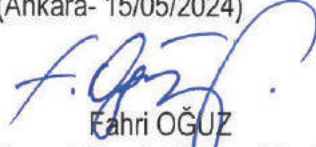
FINANS YÖNETİMİ BİRİM YÖNETİCİSİNİN BEYANI

Finans yönetimi birim yöneticisi olarak yetkim dahilinde;

Bu idarede, faaliyetlerin mali yönelim ve kontrol mevzuatı ile diğer mevzuata uygun olarak yürütüldüğünü, kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılmasını temin etmek üzere iç kontrol süreçlerinin işletildiğini, izlendiğini ve gerekli tedbirlerin alınması için düşünce ve önerilerimin zamanında üst yöneticiye raporlandığını beyan ederim.

İdaremizin 2023 yılı faaliyet Raporunun "Mali Bilgiler ve Tablolar" bölümünde yer alan bilgilerin güvenilir, tam ve doğru olduğunu teyit ederim.

TARIM İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
(Ankara- 15/05/2024)

Fahri OĞUZ
Finans Yönetimi Dairesi Başkanı

Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü

📍 Karanfil Sokak No: 62 Bakanlıklar / ANKARA

☎ 0.312. 417 84 70

☎ 0.312. 417 78 39

✉ info@tigem.gov.tr

🌐 www.tigem.gov.tr

